

DEMOKRACIJA

Maja je Slovenska vojska
praznovala petnajstletnico.
Veterani so ogorčeni, saj
menijo, da je leto dni starejša.

KOLIKO LET ŠTEJE SLOVENSKA VOJSKA

ISSN 1408-0494

9 1771408 049069

INTERVJU

Dr. Stane Granda

Prestolnici je treba dati življenje

veliki oder

Arthur Schnitzler

Prostrana dežela

Režiser Janusz Kica

Premiera septembra 2006

Prva slovenska uprizoritev

Biznis ali hrepenenje?

Ivo Svetina

Ojdip v Korintu

Režiser Ivica Buljan

Premiera oktobra 2006

Krstna uprizoritev

Ko je bil Ojdip še brez kompleksa...

Roland Schimmelpfennig

Ženska od prej

Režiser Martin Čičvák

Premiera 8. aprila 2006

Prva slovenska uprizoritev

Je obljubo o večni ljubezni

mogoče izpolniti?

Eugène Labiche, Botho Strauss

Šparovček

Režiser Martin Kušej

Premiera novembra 2006

Prva slovenska uprizoritev

Podeželskih plejbojev okušanje

Evrope

Matjaž Zupančič

Razred

Režiser Mile Korun

Premiera decembra 2006

Krstna uprizoritev

Bolonjski proces na delu

Jean-Baptiste Poquelin Molière

Tartuffe

Režiser Dušan Jovanović

Premiera februarja 2007

Ali svetohlinec hlini sveto ali svet?

Henrik Ibsen

Strahovi

Režiser Eduard Miler

Premiera februarja 2007

Prva slovenska uprizoritev

Otroci kot plačilno sredstvo za

grehe staršev

Ivan Cankar

Romantične duše

Režiser Sebastijan Horvat

Premiera maja 2007

Ko erotika poseže v politiko

Samuel Beckett

Čakajoč Godota

Režiser Dušan Jovanović

Premiera 11. maja 2000

Kdo, če ne Godot, nam bo pojasnil

smisel življenja?

Mala drama

Aleš Berger

Zmenki

Režiser Vinko Möderndorfer

Premiera septembra 2006

Krstna uprizoritev

Telefonija + kinologija = zmenkologija

Shelagh Delaney

Okus po medu

Režiser Matjaž Latin

Premiera decembra 2006

Življenje z okusom po (grenkem) medu

Jean Genet

Služkinji

Režiser Diego de Brea

Premiera februarja 2007

Gospodar in hišec intimno

Fernando Pessoa

Mornar

Režiser Jernej Lorenci

Premiera februarja 2007

Prva slovenska uprizoritev

Noč v Lizboni

Žarko Petan

Začetek konca

Režiser Vinko Möderndorfer

Premiera aprila 2007

Krstna uprizoritev

Kako ogoljufati smrt

Julian Barnes

Prerekanja

Dramatizacija Ana Lasić

Režiser Boris Cavazza

Premiera maja 2007

Krstna uprizoritev

Ljubezenska trigonometrija

Vpis abonmajev kdaj?

- Novi abonenti: od 15. do 23. junija 2006 in od 7. do 15. septembra 2006
- Vpis študentov: od 4. do 6. oktobra 2006 za dosedanje abonente in od 9. do 18. oktobra 2006 za nove abonente
- Vpis dijakov: do 25. septembra 2006

kje?

Vpisovali bomo pri blagajni SNG Drama Ljubljana, Erjavčeva 1 (novi kletni prostori, vhod z vrta ob Slovenski cesti), od ponedeljka do petka od 9.00 do 13.00 in od 15.00 do 18.00.

info

Špela Zorn VODJA VPISA ABONMAJEV

Tel.: 01/ 426 43 05

Ljubinka Belehar ORGANIZACIJA PROGRAMA

Tel.: 01/ 252 14 93

Valerija Cokan ODNOSI Z JAVNOSTJO

Tel.: 01/ 252 14 61

Darja Klavs ODNOSI Z JAVNOSTJO

Tel.: 01/ 252 14 62 int. 211

Spletne strani:

<http://www.drama.si>

Knjižice s podrobneje predstavljenim programom dobite pri gledališki blagajni. Če živite izven Ljubljane, lahko knjižico naročite po telefonu 01/252 14 61 in poslali vam jo bomo po pošti.

Zaušnica svobodi medijev

Metod Berlec

»Zagotovljena je svoboda izražanja misli, govora in javnega nastopanja, tiska in drugih oblik javnega obveščanja in izražanja. Vsakdo lahko svobodno izbira, sprejema in širi vesti in mnenja.«

(39. člen – svoboda izražanja, Ustava Republike Slovenije)

Konec prejšnjega tedna smo na Demokraciji (kot pravna oseba podjetje Nova Obzorja, ki izdaja Demokracijo, kot odgovorna oseba pa avtor tega članka) prejeli odločbo Informacijskega pooblaščenca »po pooblaščenem uradni osebi Jožetu Bogataju« o prekršku zaradi objave nekaterih najvišjih plač v časopisno-založniškem podjetju Delo. V njej nas je denarno kaznoval zaradi domnevnega kršenja zakona o varstvu osebnih podatkov. Seveda imamo možnost pritožbe (to bomo tudi storili), kar zadrži izvršitev odločbe o prekršku.

V Demokraciji je bil 13. aprila 2006 objavljen seznam nekaterih najvišjih plač na Delu. Ob presenetljivo hitrem cenzorskem obisku na naši reviji (še isti dan) je državni pooblaščenec za nadzor nad varstvom osebnih podatkov Jože Bogataj zahteval od nas v prvi vrsti odgovor na vprašanje, kje smo pridobili podatke o plačah na Delu, kdo nam jih je posredoval itd. Manj ga je zanimala pravna utemeljitev objave. Direktno je spraševal, kdo je naš vir. Seveda mu tega nismo povedali, kasneje pa smo mu še pisno sporočili, da nam te informacije ni treba dati že glede na 21. člen Zakona o medijih, ki pravi, da uredniki in novinarji niso dolžni razkriti vira informacij. Bogataj je spoznal svojo zmoto, zato je od te zahteve odstopil in se omejil na zahtevo, da pravno utemeljimo objavo Delovih plač v naši reviji. In sedaj k odločbi, ki je napisana na osmih straneh. Sporno pri njej je predvsem to, da od nas kot medija zahteva, da varujemo osebnostne podatke drugih, v tem primeru plače zaposlenih v podjetju Delo. Za varovanje osebnih podatkov zaposlenih je v prvi vrsti odgovorno omenjeno podjetje in njegove odgovorne oziroma pooblaščenke osebe. Če v podjetju ni ustreznih poskrbljeno za varstvo osebnih

podatkov, je to problem podjetja in ne naš. Le kam bomo prišli, če bomo morali mediji namesto drugih skrbeti za varovanje podatkov, ki so sicer zanimivi za medijsko obravnavo. To bi pomenilo konec medijev. Gre torej za popolno nerazumevanje vloge medijev v družbi. Ena njihovih temeljnih nalog je obveščanje javnosti o družbeno pomembnih stvareh, o nepravilnostih v družbi, o nesorazmerjih v družbi, o anomalijah, ki se ob tem pojavljajo, itd. Z objavo nekaterih najvišjih plač na Delu smo želeli slovensko javnost in novinarski ceh seznaniti s presenetljivo visokimi plačami v tej časopisni hiši v primerjavi s plačami visokih državnih funkcionarjev oziroma konkurenčnih novinarskih hiš. Poleg tega gre v tem primeru za podatke o ljudeh, ki so javne osebnosti. Glede na odzive v javnosti je bilo to nedvomno v javnem interesu. S tem je postalo jasno, zakaj so številni novinarji na Delu v preteklih letih tako zagrizeno recimo nasprotovali skladu za medije. Očitno so se bali, da bi bil s pojavom novih medijev ogrožen njihov ugodni (in monopolni) položaj na trgu. Če bi Bogatajeva odločba pravno vzdržala, bi to pomenilo konec raziskovalnega novinarstva v Sloveniji, katerega naloga je tudi v tem, da v javnost prinaša informacije, ki jih uradno ni mogoče dobiti. Si predstavljate, da bi mediji objavljali samo uradna sporočila za javnost, ki jih dnevno pišejo predstavniki za stike z javnostjo? Verjetno ne, ker potem tega ne bi nihče bral. Poleg tega gre v tem primeru za dvojna merila. Ko so na Delu objavili plačo nekdanjega predsednika uprave Vzajemne Franceta Arharja, se Bogataj ni zganil, v našem primeru pa nas je še isto uro obiskal.

Se vračamo v čase, ko so ljudi preganjali zaradi t. i. verbalnega delikta? Vsekakor si bomo še naprej prizadevali, da se medijska svoboda na tem področju ne bo skrčila. Živimo v demokraciji in svoboda govora in tiska je eden njenih temeljev. No, upam, da se pri tem ne bomo začeli zgledovati po Srbiji. Prav v ponedeljek se je namreč informacijska pooblaščenka srečala s svojim srbskim kolegom v Ljubljani ... **D**

Le kam bomo prišli, če bomo morali mediji namesto drugih skrbeti za varovanje podatkov, ki so sicer zanimivi za medijsko obravnavo. To bi pomenilo konec medijev. Gre torej za popolno nerazumevanje vloge medijev v družbi.

UVODNE STRANI

- 9 Zdrahe v kmetijski zbornici
10 Pogledi: Je Iran lahko partner?
11 Kolumna: Konec Jugoslavije

POLITIKA

- 12 Koliko let šteje SV
14 Partnerstvo dobro deluje
17 Disciplinski ukor inšpektorja

GOSPODARSTVO

- 18 Šumak in Keber z roko v roki
20 Elektronsko poslovanje
22 Kaj nam prinaša evro?

SLOVENIJA

- 24 Nevarna varnost
26 Igranje z zakladom narave

EVROPA IN TUJINA

- 28 Mediji so srce demokracije
30 Likvidacija klavca Iračanov
32 Globus: EU pomaga Afriki
33 Tuji tisk: Potomec Džingiskana

INTERVJU

- 34 Dr. Stane Granda

NEKOČ IN DANES

- 38 Tolminsko mostišče
42 Naši kraji: Tolmin

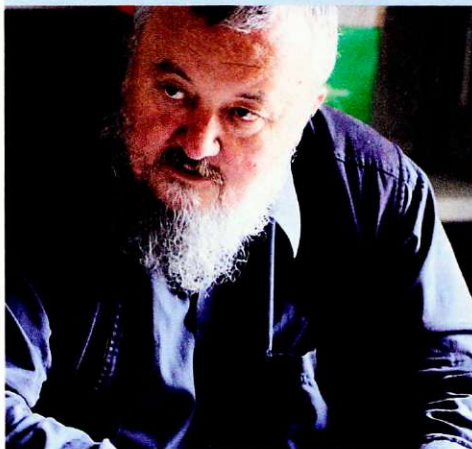
KULTURA

- 46 Dogajanje za vse generacije
47 Razstava o Antonu Aškercu

OGLEDALO

- 48 Film: Oliverjeva zgodba
50 Avtomobilizem: Igra imen
52 Znanost in tehnika: Izumi
54 Šport: Sprehod po skupinah
56 Črna kronika: V naslednji vojni
58 Rumeno: Zvezdniški plesalec
60 TV Kuloar: Britanca pri Čolniku
62 Kronika časa: Komunistični kapitalisti
66 Pravi človek za pravo mesto

34 Intervju: dr. Stane Granda

Poglejte, iz Ljubljane je treba narediti prestolnico evropske države, treba je urediti osnovne komunikacije, promet, varnost – čeprav ni tako kritična, kot se govori. Mestu je treba dati življenje, ker je zvečer v glavnem mrtvo in prazno. S požitvijo bi zagotovili tudi več varnosti. Skratka, Ljubljano je treba vrniti Ljubljančanom.

12 Nepatriotski manevri

Blatenje slovenske osamosvojitve, očitki o vojnih zločinih, iskanje novega načelnika generalštaba SV, spraševanje, koliko je pravzaprav stara SV, je nekaj tem, ki letos razburjajo naše vojake, častnike in javnost.

17 Disciplinski ukor inšpektorja

Potem ko smo v Demokraciji pred dobrima dvema mesecema objavili seznam najvišjih plač na Delu, smo pretekli teden prejeli odločbo državnega nadzornika za varstvo osebnih podatkov Jožeta Bogataja o prekršku.

18 Šumak in Keber z roko v roki

Če bi bil za ministra Andreja Bručana dan dolg 48 ur, ne bi mogel urediti vsega, kar je bilo na področju zdravstva narobe. Tudi zato so se mu »zgodile« operacijske mize, sam pa je postal ujetnik zakonodaje. Državna revizijska komisija je postopek razveljavila zaradi banalnosti.

DEMOKRACIJA, p.p. 4315,
Komenskega 11, 1000 Ljubljana, SI
Tel.: 01/ 434 54 48 (uredništvo), urednik@demokracija.si;
01/ 230 06 66 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si
Faks: 01/ 230 06 61

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan
Novinarji: Peter Avsenik, Gašper Blažič, Gregor Drnovšek,
Lucija Horvat, Petra Janša, Lovro Kastelic, Barbara
Kavtičnik, Aleš Kocjan, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Ana
Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust, Mitja Volčanšek

Kolumnisti: mag. Andrej Aplenc, Esad Babačič,
dr. Andrej Capuder, mag. Klemen Jaklič, dr. Janez
Jerovšek, dr. Janko Kos, dr. Matej Makarovič, dr. Andrej
Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Vera Ban,
Peter Colnar, Pavel Ferluga, Igor Gošče,
Miran Mihelič, Marija Vodišek

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik),
Bor Slana, agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 550 SIT / 2,29 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

Direktor: Andrej Lasbaher

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor
Poština plačana pri pošti 1102. Nenaročenih člankov in fotografij
ne plačujemo in ne vračamo.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98)
sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava
davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelk: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo
položnico s prvo revijo v mesecu. Objave sprejemamo pisno do 15. v
mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina
za države članice Evropske zveze znaša 260 evrov, za druge pa 288 USD.

Informativne cene v evrih so preračunane iz tolaških cen po
centralnem paritetnem tečaju 1 EUR = 239,64 SIT.

Fotografija na naslovnici: Gregor Pohleven, fotomontaža

V Ljubljani potrebujemo gospodarja

Gregor Drnovšek, foto: Bor Slana

Pogovarjali smo se z mestnim svetnikom in v zadnjem času največkrat omenjanim morebitnim kandidatom za ljubljanskega župana iz vrst Slovenske demokratske stranke Petrom Sušnikom.

Kako se ljubljanska SDS pripravlja na prihajajoče lokalne volitve? Kdaj bo znano ime kandidata za župana, ki ga bo podpirala vaša stranka?

Naj začnem pri zadnjem delu vprašanja. Ime kandidata je pravzaprav že dano v javnost. SDS je med evidentiranimi kandidati na ljubljanski ravni podprla mene. Vendar si stranka hkrati prizadeva, da bi v Ljubljani vendarle nastopili enotno v smislu koalicije, ki je ta čas v Ljubljani v opoziciji, na državni ravni pa v vladi. Zato še vedno potekajo pogovori tudi z drugimi, nestrankskimi ljudmi, ki bi morebiti lahko imeli še bistveno več uspeha na volitvah kot jaz. Pripravili smo že program nastopa na volitvah, izhodišče programa za delo v naslednjem mandatnem obdobju in evidentirali kandidate za mestni svet.

Kako gledate na vlogo Zbora za Ljubljano? Menite, da lahko prevzame vlogo Zbora za republiko, ki je na državni ravni v veliki meri pripomogel k menjavi oblasti?

Kot razumem, je Zbor za Ljubljano formiral skupina ljudi iz civilne družbe. Zbor za Ljubljano ne more imeti enake vloge, kot jo je imel na državnih volitvah Zbor za republiko. Tam je vendarle podprl stranke. Tukaj bomo morali v končni fazi poiskati ime, ki bi ga ta zbor lahko podprl. Zbor je za zdaj le nevtrarno polje, na katerem se programsko usklajujejo tisti dobro

misleči Ljubljančani, ki svoje vloge morda ne vidijo neposredno v politični stranki. Mi kot stranka smo ga že pozdravili in tudi podpiramo njegovo delovanje.

Kaj pa če bo podprl kandidata, ki bi imel velike možnosti za uspeh, pa ne bi bil iz vaše stranke?

Mislim, da bomo to vsi podprli, a če prav razumem vlogo zbora, kandidata niti ne išče niti ga ne bo sam predlagal. Bolj išče kandidate, ki bi jih predlagali drugi in bi jih potem podprl, ker so skladni s tistim, kar mislijo njegovi člani.

Menite, da ima kandidat, ki prihaja iz desnosredinskega pola, glede na levo usmerjenost v Ljubljani na županskih volitvah kakšno možnost, če kandidira samo s podporo svoje stranke?

Mislim, da jo ima, vendar so možnosti omejene. Prvič bi moral biti ta kandidat v nečem izjemen in naša stranka se zaveda, da je takih kandidatov zelo malo, takih, ki bi imeli še pogum poseči v to godljo, saj občina ta čas je godlja, ni. Vendarle je prišel tudi čas, ko volivci v Ljubljani razumejo, da je mesto v zelo čudnem položaju in da potrebuje premik. Premik seveda lahko zagotovi samo sprememba politične opcije, saj bi znotraj levega pola težko našli kandidata, ki bi s popolnoma drugačnimi pogledi pretrgal kontinuiteto.

Izpostavite denimo tri stvari, za katere bi se v Ljubljani prednostno zavzeli?

Popolnoma jasno je, da v Ljubljani potrebujemo gospodarja, ki ve, kaj je premoženje, od kod prihaja denar, in se zna pri njegovem trošenju tudi racionalno obnašati. Ljubljana je ta čas zelo zadolžena na projektih, ki nič ne prinašajo nazaj, kar pomeni, da sami projekti ne bodo poplačali posojil, ki so bila zanje najeta. Prva naloga županovanja, kot si ga predstavljam, naj bo to moje ali katero koli drugo, je počistiti in reorganizirati mestno upravo, tako da bo postala učinkovita in se bo nehala ukvarjati sama s sabo. Druga naloga je odpraviti holding in reorganizirati javna podjetja tako, da bodo dejansko služila meščanom in mestu, ne pa samim sebi. Tretja naloga je določiti razvojni plan Ljubljane, ki je bil v tem mandatu popolnoma zanemarjen.

Kako ocenjujete delo Danice Simšič?

Enako kot vsi drugi Ljubljančani – pretežno slabo. Zadovoljni smo lahko z njenim nastopom, ker je v tem profesionalna, vendar vsebine pač ni.

Primerjava dela zdajšnje županje s prejšnjo – Viko Potočnik?

Ko smo ocenjevali delo Potočnikove, smo rekli, da gotovo ne more biti slabše. No, ugotovili smo, da smo se zmotili.

Marihuana, marš!

Pod tem geslom (seveda brez vejice in klica) bi moral biti preteklo soboto v okviru projekta Prohibicija slepi shod za širšo dostopnost marihuane. Projekt, vreden 2 milijona tolarjev, že peto leto zapored prireja ŠOU v Ljubljani. Letos pa se je pobudniku akcije Mateju Jankoviču zagodlo slabo vreme. No, vsaj mesec dni ima zdaj čas, da premisli, v kaj se spušča in kaj želi (kot uživalec marihuane) s tem doseči.

ISKRICA

Z one strani

Aleksander Škorc

„Veste, takrat so bili hudi časi,“ je začel zagovor pred strogimi sodniki major, ki je imel toliko imen, da je nazadnje ostal brez njega. „Pa ne samo hudi, tudi nekoliko čudni. Kot veste, smo bili partizani vedno na tesnem s strelivom. Še za prijatelje ga je bilo komaj dovolj, kaj šele za okupatorje. Ob koncu vojne, malo pozno, a kaj hočemo, pa so nas zavezniški z že omenjenim strelivom bogato preskrbeli. Nemudoma smo torej, kot se za vsako resno vojsko spodobi, organizirali strelske vaje. No, najprej smo imeli veliko veselico, kjer smo pospravljali preostale ... pardon, spravili smo se s preostalimi domobranci, tistimi torej, ki niso zbežali na Koroško ... Eee, kje sem že ostal? Aha, pri strelskih vajah. Torej, ravno ko smo izvajali omenjene vaje, so se s Koroškega vračali domobranci, ki so jih krvoločni zavezniški naglani domov, čeprav so vedeli, da bi se jim utegnili primeriti kakšna nezgodica ... Ko smo že pri nezgodicah, ni hudič, da so domobranci prikorakali naravnost pred naše puške, in to prav v trenutku najintenzivnejšega streljanja. Naši so seveda mislili, da gre za ultramoderne premične tarče, ki naj bi nam jih poklonili zavezniški ... No, pa kaj bi govoril. Priznam, da je bilo nekaj ključnih žrtev, ampak kot ste ugledni sodniki iz povedanega zanesljivo razbrali, ne po naši, kaj šele moji krivdi. Krivi so pač domobranci sami, kaj so se pa motili tam okoli. Če že ne oni, so pa krivi tisti, ki so jih poslali nazaj. Sicer pa se ničesar ne spominjam, še tega ne, kako mi je bilo takrat ime ... Prosim? A kako sem lahko vse to povedal, če se ničesar ne spomnim? Preprosto. Dal sem se podučiti od uglednega zgodovinarja Repiča ali nekaj podobnega. On bo pa ja vedel, saj je ugleden zgodovinar.“

Epilog: Brezimni major je bil seveda oproščen in je odšel domov, kjer je čakal na naslednje življenje, ki ni in ni hotelo priti. Njegov odvetnik je posnel prvo slovensko „instant žajfnico“ z naslovom Trpeči rablji in z njo dodatno obogatel, sodniki pa so si s pravično in človekoljubno sodbo pridobili še en mandat, tokrat posmrtnega.

P. S. Tistim, ki vam privzdiguje pokrove, meče ven ventile in nikakor nočete verjeti v nedolžnost brezimnega majorja: pojdite lepo v miru na kavo. Iz zelo zanesljivih virov namreč popolnoma natančno vem, da žrtve tam, na oni strani, vedno pričakajo svoje rablje. Zato je tudi smrt rablja vedno neprimerno strašnejša od smrti žrtve.

H-umor

»Pišem vam, da bi vam in drugim prihranil, da bi morali sedeti na seji mestnega sveta, na kateri bodo odločili, da mi ne podelijo nagrade, pa tudi, da obvarujem sebe in predvsem svoje delo, saj ne maram biti neskončna tarča vulgarnih žaljivk strankarskih politikov.«

(Avstrijski literat Peter Handke, znan po podpori pokojnemu srbskemu »voždu« Miloševiću, se je odpovedal Heinejevi nagradi in s tem Nemcem prihranil nekaj denarja in živcev.)

»Vse dotlej, dokler jo bodo ideološki cerkveni in politični krogi v Sloveniji gojili.«

(Liberalna akademija pod vodstvom Darka Štrajna odgovarja na vprašanje nadškofa Perka, do kdaj bo nad slovenskim narodom vladala miselnost komunističnega totalitarizma. Seveda pozablja na borčevska zborovanja.)

»Nasprotniki NOB zanikajo zgodovinska dejstva, napadajo partizane in njihov boj prikazujejo kot navadna kriminalna dejanja, domobrance, ki so sodelovali z okupatorjem, pa prikazujejo kot borce za domovino.«

(Pravnik Ivan Kristan očitno še ni prebolel kalimerovskega sindroma.)

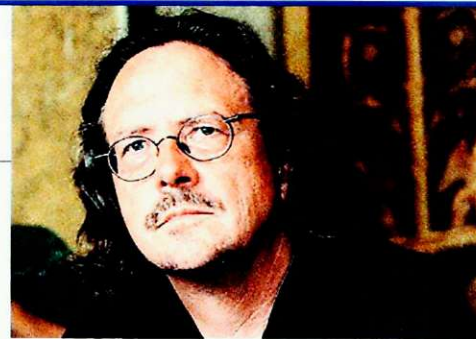
»Slovenska vojska je preveč pomemben del slovenske državnosti, da bi lahko bila predmet laičnega in nestrokovnega obravnavanja v medijih.«

(Obrambni minister Karl Erjavec ni preveč navdušen nad različnimi analizami stanja v Slovenski vojski, ki se pojavljajo v medijih.)

»Njemu ne ustreza napredek, niti ne novi stadioni, ne delujoče institucije, nič.«

(Nekdanji nogometni reprezentant Zlatko Zahovič je prepričan, da se problem nazadovanja slovenskega nogometa skriva v eni osebi in to je predsednik nogometne zveze Rudi Zavrli.)

»Ukinitve slovenskega uredništva BBC, ki je sicer delovalo izjemno dobro, je v bistvu kompliment za Slovenijo, saj za svoje dosežke na razvoju demokracije ne potrebuje več naukov od zunaj.«

(Direktor BBC Mark Thompson je prepričan, da Sloveniji glede demokracije ni treba več soliti pameti. Le kaj na to poreče Aidan White?)

»Takrat se naredim ali neumnega in se izgovorim na slabo telefonsko povezavo ali mu povem, da živim v pluralistični državi.«

(Urednik časopisa Gazeta Wyborcza in poljski disident Adam Michnik ljudem, ki mu odsvetujejo objavo kakšnega članka, težko reče ne.)

»Pisal sem pisma v njegovo podporo, odšel v Ljubljano, protestiral. Naj mi Bog odpusti!«

(Predrag Matvejević se iskreno kesa, ker je podpiral Janeza Janšo, ko so mu sodili v procesu proti četverici.)

»... čutimo izoliranost, saj se naših zgodb, čeprav so zelo pomembne, v drugih medijih sploh ne dotaknejo.«

(Urednik Mladine Jani Sever žaluje za časi, ko so po navodilu iz Murgel morali praktično vsi mediji v Sloveniji razpihovati njihove na moč vprašljive zgodbe.)

»Menda je predsednik Drnovšek nekje rekel, da so nogometni navijači trapasti. Z njim bi se strinjala le, če bi to rekel tudi za svoje volivce.«

(Tanja Lesničar Pučko ne prizanaša niti predsedniku države.)

»Kot da bi videl svoje lepo dekle oditi s kakšnim prav grdim moškim.«

(Trener nogometnih vratarjev Danilo Sergaš opisuje, kako je videti, ko se nogometni vratar v umetniškem slogu vrže za žogo, pa jo nasprotnik pošlje na drugo stran vrat.)

Štromajer proti Zveru

Zapleti v zvezi s predčasno razkritimi maturitetnimi polami so dvignili na noge maturante in njihove starše ter dodobra razburkali javnost. Prejšnji teden so namreč, preden so izpitne pole dobili na mize maturanti, nekateri njihovi deli prišli v javnost. Šlo je za 3. izpitno polo iz psihologije in polo, ki predstavlja slušni del izpita iz nemščine. Kopije omenjenih pol so prejeli tudi v časopisni hiši Dnevnik, ta pa je zagnala afero. Še en primer »razkritja« naj bi se bil zgodil v zvezi z objavo seznama tem v izpitni poli iz biologije. Šolski minister Milan Zver je javnost pomiril in napovedal, da kršitve ne bodo ogrozile poteka mature, hkrati pa zavrnil objektivno odgovornost, saj po njegovo pri kršitvah ni šlo za slabosti sistema, za katerega skrbi. Zato je tudi zavrnil možnost odstopa s položaja. Po drugi strani je predsednik Dijaške organizacije Slovenije (DOS) Jernej Štromajer v sporočilu za javnost Zveru očital prav objektivno odgovornost za nastali položaj. Štromajerjeve izjave je marsikdo razumel kot apel k ponovitvi mature, kar bi seveda najbolj

prizadelo dijake. Opravljanje mature kljub zapletom ni zastalo. Za izpit iz nemščine so tako pripravili rezervno različico. O ocenjevanju inkriminirane pole iz psihologije (izpit so dijaki opravili pred izbruhom afe) državna komisija za splošno maturo še ni sprejela dokončnega sklepa, po petkovi šesturni izredni seji pa so sporočili, da dijakom ne bo treba ponavljati nobenega dela mature. Hkrati so potrdili ministrovo trditev, da pri nepravilnostih ni šlo za sistemsko napako, ampak, kot so ugotovili, za naklepno kaznivo dejanje. Vzporedno zato poteka kriminalistična preiskava, ki jo vodi novogoriška policijska uprava. Do izdaje izpitne tajnosti naj bi bilo namreč prišlo na Gimnaziji Jurija Vege v Idriji, katere žigi so bili vidni na razkritih polah.

Ob vsem zapisanem se poraja vprašanje, zakaj bi nekdo, če se je želel okoristiti z informacijami o maturitetnih izpiti, zadevo razkril medijem, in to v do vlade izrazito kritičnem časopisu. Potek dogodkov zbuja vtis, da je šlo za poskus diskvalifikacije ministra Zvera, kamor sodi tudi izredno ažurno nastopanje predsednika DOS. M.V.

Predsednik DOS Jernej Štromajer

Modrosti tedna

»Napredovati (proces sprave, op. ur.) pa more le na podlagi resnice in pravičnosti. Zato je potrebno o teh dogajanjih veliko govoriti, razpravljati in pisati. Obsoditi je treba zločine in zla dela na vseh straneh. Treba je drug drugemu odpustiti, kakor je Kristus prosil Očeta, naj odpusti tistim, ki ga križajo.«
(Nadškof Franc Perko)

„Ampak nekaj se mi zdi še bolj neverjetno od samoumevnosti, s katero bi morali meščani, če želijo biti v očeh alternativcev vredni življenja v mestu, sprejemati ne le to subkulturo, temveč celo njene najbolj pritlehne stranske učinke. Kako je alternativcem (na Metelkovi, op. ur.) sploh uspelo, da so toliko ljudi na čelu s politiki prepričali, da je njihov marginalni kulturni ekskluzivizem nepogrešljiv element urbanega življenja?“
(Publicist Marko Crnkovič)

Gala koncert

Župnijska cerkev sv. Petra in Pavla v Zagorju je bila na binkoštni večer v znamenju Wolfganga Amadeusa Mozarta oziroma spomina na njegovo rojstvo pred 250 leti. Komorni orkester in zbor Academica Sancti Petri s solisti Urško Žižek Plavec, Mirjam Kalin, Marjanom Trčkom, Luko Debevcom Mayerjem in dirigentom Markom Hribnikom sta izvedla Mozartovo poslednje delo Requiem, ki ga je po njegovi smrti dokončal njegov prijatelj in učenec Sussmayer. Na čudovitem glasbenem večeru, ki ga je z recitacijo Prešernove stvaritve Memento mori obogatil dramski igralec in pesnik Tone Kuntner, so se v prenovljeni župnijski cerkvi zbrali nekateri ugledni gostje: apostolski nuncij v Sloveniji nadškof Santos Abril y Castelló, namestnik avstrijskega veleposlanika v Sloveniji dr. Harald Schancel, minister za okolje in prostor Janez Podobnik ter slovenski poslanci Jakob Presečnik, Eva Irgl in Matjaž Švagan. Med udeleženci je bilo tudi nekaj predstavnikov donatorjev gala koncerta iz TET, občine Zagorje, Svee, Eti-ja in direktor Gib Betona MTO Zagorje Gabrijel Brezovar, ki je izdatno finančno pomagal že pri prenovi cerkve, velik delež pa je poleg Marka

Pogorevca imel tudi pri organizaciji koncerta. Za posebnost je poskrbel akademski slikar Zmago Modic, ki je v času koncerta dogodek »prenesel« na slikarsko platno. Njegova stvaritev bo odslej visela v cerkvi. Po čudoviti izvedbi Mozartovega dela so v spomin na to na župnijskem dvorišču zasadili še lipo, ki bo spominjala na enega največjih trenutkov v kulturno bogatem Zagorju. I. G.

Uspešno slovensko podjetje

Družini Kopač so padli v vodo dolgoletni načrti o večinskem lastništvu družbe Alpina Žiri. Slovenska odškodninska družba (SOD) je namreč pretekli teden svoj 14,26-odstotni delež Alpine za 443 milijonov tolarjev prodala mariborski finančni družbi Infond Holding 2. Ker je SOD

svoje delnice na javnem razpisu prodajala in tudi prodala v svežnju, naj bi transakcije in preknjižbe delnic kmalu opravili še Kapitalska družba, Evropska banka za obnovo in razvoj in Maksima Invest. Infond Holding 2 bo tako postal 56,56-odstotni lastnik žirovskega obutvenega podjetja, ki je lani prodalo za 11 milijard tolarjev izdelkov in s tem ustvarilo 211 milijonov tolarjev dobička. V Infond Holdingu so se za nakup odločili, ker so prepričani, da je Alpina uspešno podjetje s prihodnostjo. Kako bo potekalo sodelovanje z novim večinskim lastnikom in obstoječo upravo (vodi jo Martin Kopač), pa bo jasno po opravljenih pogovorih, ki naj bi se s prvim srečanjem predvidoma začeli kmalu po ureditvi preknjižbe delnic. V. K.

Spominska slovesnost v Kočevskem rogu

V Kočevskem rogu, kjer so grobišča po vojni pomorjenih domobrancev, je bila v nedeljo, 11. junija, sedemnajsta obletna spominska slovesnost. Mašo je daroval upokojeni nadškof Franc Perko, slavnostni govornik pa je bil Justin Stanovnik.

Na začetku slovesnosti, na kateri se je tudi letos zbralo več tisoč ljudi, sta podpredsednik vlade Andrej Bajuk in predsednik državnega zbora France Cukjati v navzočnosti častne straže Slovenske vojske položila venec ob grobišču. Slovesnosti so se udeležili tudi ministra Janez Drobnič in Andrej Bručan, evropski poslanec Lojze Peterle in nekateri poslanci. V nagovoru je nadškof Franc Perko spomnil, da se je slovenski narod upravičeno uprl komunističnemu nasilju in brezboštvu, ki sta rušila velike vrednote slovenskega naroda, uprli so se številni slovenski možje in fantje, ki so bili prisiljeni braniti svoje življenje in vrednote katoliške vere. Uprli so se kolaboraciji komunistične partije s Stalinovim terorjem. Spomnil je na mučenca komunistične revolucije, na kate-

rega v Sloveniji preveč pozabljam, na škofa Gregorija Rožmana, ki je bil oznanjevalec resnice in velik prerok. »Človek bi upravičeno pričakoval, da bo v svobodni Sloveniji prišlo do revizije krivične sodbe o škofu Rožmanu, da bi se mogle njegove relikvije častno vrniti v domovino, saj je s svojim preroštvom tudi on prispeval k osvoboditvi Slovenije od komunističnega totalitarizma in zaslužil bi spomenik v Ljubljani.« Urednik Zaveze Justin Stanovnik je med drugim rekel: »Potem ko so dobili

toliko oblasti, da so lahko uprizorili genocid nad slovensko domobransko vojsko in izgnali katoliško duhovno in politično elito; da so na zaigranih procesih pokorili uporne liberalne posameznike; da so za svoje ljudi organizirali Goli otok, edinstveno mučilnico v zgodovini in kraj zadnjega ponižanja, ko so v slovenske ljudi nagnali strah, ki se v čudnih metamorfozah še sedaj plazi po njih – ko so po vsem tem že mislili, da bodo za zmerom, je nenadoma prišel poraz, ki je oznanil nepreklicen konec.«

Nastopili sta tudi vnukinji žrtev revolucionarnega nasilja; mag. Urška Velikonja se je vprašala, kje so slovenski kulturniki ob tako veliki temi, kot je Kočevski rog. Metka Rihar je povedala zgodbo svojih sorodnikov, ki jih je revolucija zaznamovala s križevim potom. V. M.

Stota obletnica rojstva

Janez Janša pri odkritju kipa p. Simona Ašiča

V petek, 9. junija, so v stiškem cistercijanskem samostanu zaznamovali sto let od rojstva patra Simona Ašiča, znanega zeliščarja. Njegov kip je odkril predsednik vlade Janez Janša, blagoslovil pa ga je ljubljanski pomožni škof Anton Jamnik, ki je poleg tega blagoslovil tudi spominski park zdravilnih rastlin in nove prostore družbe SITIK, ki je bila ustanovljena za lažji dostop do bogate Ašičeve dediščine. Pater Ašič se je rodil leta 1906 v zaselku Trebež v župniji Brestanica. Gimnazijo in maturo je opravil na Poljskem, kjer je prebival v cisterci-

janskem samostanu Mogila blizu Krakowa, nato pa je študiral teologijo v cistercijanskem samostanu Marienstatt v Nemčiji. Leta 1930 je bil v Stični posvečen v duhovnika. Kasneje je opravljal več samostanskih služb, najprej v Ljubljani v Slomškovem zavodu, nato pa v Stični, kjer je zaslovel kot zeliščar. Komunistična oblast ga je po vojni preganjala in je bil večkrat zaprt. Umrl je leta 1992. G. B.

Nov škofijski sedež

V soboto, 10. junija, je bila v Novem mestu uradno razglašena novomeška škofija, ki obsega širše območje Dolenjske, Bele krajine in Posavja. Na posebni slovesnosti sta apostolski nuncij Santos Abril y Castelló ter ljubljanski nadškof in metropolit Alojz Uran umestila novega škofa Andreja Glavana, dosedanjega ljubljanskega pomožnega škofa. Slovesnosti so se udeležili skoraj vsi slovenski škofje in škofje iz sosednjih držav pa tudi predstavniki drugih krščanskih Cerkva, od vidnejših politikov pa so bili navzoči evropski poslanec Alojz Peterle, finančni minister Andrej Bajuk, minister za pravosodje Lovro Šturm in minister za okolje Janez Podobnik. Po pozdravu arhidiakona Petra Kvaternika je nuncijev dekret o ustanovitvi škofij prebral generalni vikar in kancler novomeške škofije Božidar Metelko, sledilo pa je bogoslužje, ki ga je vodil ljubljanski nadškof Alojz Uran. Z umestitvijo novega škofa se je po skoraj štirih desetletjih delovanja v Novem mestu poslovil dosednji prošt Jože Lap, ki bo odslej deloval v Ljubljani. G. B.

Novomeški škof Andrej Glavan

Zdrahe v kmetijski zbornici

Gregor Drnovšek, foto: Gregor Pohleven

Pripombe na vodenje Na samovoljno vodenje Kmetijsko-gozdarske zbornice Slovenije (KGZS) s strani njenega predsednika Petra Vriska je slišati veliko pripomb. Svoje nestrinjanje z nekaterimi njegovimi potezami je izrazila tudi opozicija v svetu KGZS; opozarja na nepravilnosti, ki jih po njihovem mnenju izvaja vodstvo zbornice. Glede na nestrinjanje z Vriskom s strani Kmečke zveze pri SLS se postavlja vprašanje, ali Vrisk izgublja podporo tudi v SLS.

»Predsednik zlorablja zbornico« Na tiskovni konferenci, ki so jo pripravili člani omenjenih skupin, so izrazili pomisleke o vodenju zbornice, saj naj bi Peter Vrisk izrabljaj vlogo sveta, v katerem ima njegova »stran« večino, s preglasovanjem opozicije v svetu KGZS pa omogoča nadaljnje kršitve, ki se po njihovem mnenju dogajajo zadnji dve leti. Marjan Golavšek, predsednik Foruma za kmetijstvo in razvoj podeželja pri SDS, je opozoril na veliko število kadrovske spremembe, »ki vplivajo na manj strokovno in manj uspešno delo zbornice. Tako se je denimo zgodila menjava direktorja, zamenjava kar dveh vodij oddelka za kmetijsko svetovanje in tudi namestnika direktorja zbornice. Poleg kadrovske zamenjave se pojavljajo tudi težave v samem delu zbornice. Že ob konstituiranju sveta smo predlagali tajno glasovanje v upravni odbor zbornice, a nam ni uspelo. Tako je upravni odbor zbornice sestavljen iz tistih članov sveta zbornice, ki so blizu njenemu predsedniku«. Predsednik Kmečke zveze pri SLS Igor Hrovatič je poudaril, da »KGZS nima potrjenega programa dela za leto, na podlagi katerega pridobi nemajhna sredstva«. »To se sedaj pozna tudi pri delu služb. Naše stališče je, da slovensko kmetijstvo potrebuje zbornico, vendar je zdaj čas, da se o nekaterih zadevah znotraj zbornice odkrito pogovorimo,« meni Hrovatič.

Janez Slevce, predsednik Združenja govedorejcev Slovenije, pravi, da so 21. 12. 2005 na svetu potrdili program dela za leto 2006, vendar ta kljub sprejetju še danes ni pripravljen. »Slovensko podeželje je prepomembna tema, da bi o njej lahko odločal posameznik; treba je najti konsenz politike in nevladnih organizacij za večjo učinkovitost služb KGZS in tudi kmetijstva.« Izrazil je nezadovoljstvo s tem, da predsednik zbornice opravlja toliko različnih funkcij, v katerih se zlahka znajde v konfliktu interesov. Opozoril je tudi na nesorazmerje med plačano članarino in zastopstvom v svetu zbornice. Tako približno 90 odstotkov članarine plačajo fizične osebe, kmetijska podjetja pa naj bi bila lani plačala samo 14 milijonov tolarjev od nekaj več kot 700 milijonov plačane članarine, »kljub temu pa imajo večino v sistemu odločanja v zbornici, kar je nerazumljivo«.

Opozicija v KGZS ne govori resnice Za komentar na obtožbe iz vrst opozicije smo prosili predsednika Petra Vriska, odgovore pa so nam pripravili na sektorju za pravne zadeve pri KGZS. Na očitke opozicije odgovarjajo: »Namen vsake opozicije – torej tudi opozici-

Svetniki združenj znotraj KGZS se ne strinjajo z vodenjem predsednika Petra Vriska.

»Slovensko podeželje je prepomembna tema, da bi o njej lahko odločal posameznik,« meni Janez Slevce.

je v svetu KGZS – je opozarjati na napake pozicije. Legitimna pravica opozicije je torej opozarjati na morebitne nepravilnosti, vendar pa pričakujemo argumente. Opozicija v svetu KGZS se poslužuje neargumentiranih obtožb, podtikanj in zavajanj, dostikrat žal tudi laži.« O konfliktu interesov, do katerih naj bi prihajalo zaradi Vriskovega opravljanja več različnih funkcij, menijo, da je bil na vse te funkcije izvoljen in da svoje delo opravlja le v enem interesu – interesu kmetijstva. »Če svojega dela ne bi opravljal dobro, ne bi vedno znova dobival podpore.« O avtorskem vodenju KGZS s strani Petra Vriska pa so zapisali, da predsednik zbornice ne vodi avtorsko, ampak na podlagi zaupanja svetnikov. »Posamezni svetniki KGZS se ne morejo sprijazniti s porazom na volitvah v organe KGZS, zato poskušajo diskreditirati predsednika zbornice, ki je bil izvoljen s prepričljivo večino.«

Kljub zatrjevanju s strani zbornice, da gre samo za nestrinjanje manjšega dela članstva sveta zbornice, se vendarle zdi, da bi zbornica morala reševati tudi neprijetna vprašanja opozicije v KGZS. Strinjajo se vsaj v tem, da kmetijstvo zbornico potrebuje, vendar se pogledi na njeno vodenje zelo razlikujejo. **D**

Je Iran lahko partner EU?

Dr. Romana Jordan Cizelj

Iran je odnose z Mednarodno agencijo za atomsko energijo, ki sodi pod okrilje OZN, z ZDA in EU letos zaostрил.

Žal se ob vprašanju, kako razvijati odnose z Iranom v prihodnosti, omenjata le dve možnosti. Prva predvideva nadaljevanje diplomatskih aktivnosti, ki bodo morda ublažile napetosti, kot druga pa se napoveduje vojaški napad na Iran. Prva ne daje pravega upanja za učinkovito rešitev, druga pa pomeni uničenje, trpljenje in grožnjo za številne ljudi, ne le Irance. Ali je mogoče, da svet ne vidi tretje možnosti?

Laže jo bomo videli, če bomo pošteno odgovorili na vprašanje, kaj bi pravzaprav Zahod rad, kaj si želi Evropa. Ali nam res zadoščajo politični dogovori o zagotavljanju energetskih virov, ki morebiti niti ne bodo izpolnjeni? V EU vztrajno ponavljamo, da naša skupnost temelji na vrednotah in da v tem podpiramo tudi države tretjega sveta. Vrednote, ki so vgrajene v evropsko družbo, nam zagotavljajo visoko kakovost življenja in osebno svobodo vsakega posameznika. Temeljne človekove pravice, ki jih mora zagotoviti demokratična država, so npr. svobodno izražanje mnenja, pravice verskih in etičnih manjšin, pravice žensk, pravna država. Trdno sem prepričana, da bi Evropa z vztrajnim prizadevanjem za širjenje teh vrednot krepila svoj ugled v svetu in se razvila v svetovno pomembno igralo.

Tako je tretja možnost za razvoj odnosov z Iranom povsem jasna: da Iran postane demokratična država, potrebuje močno opozicijo. Morda je svet nanjo pozabil zato, ker je izgnana iz Irana (njena voditeljica Maryam Rajavi živi v idilični vasi nedaleč iz Pariza). Ta opozicija se je jasno zavezala k demokratičnim načelom, sekularizirani državi in koalicijski vladi v Iranu. Spoštuje etične in verske manjšine ter pravice žensk. Deluje kot parlament, v katerem je kar 51 odstotkov žensk. Narodni svet za odpor v Iranu (National Council of Resistance of Iran-NCRI) pa nima težav le z iranskimi oblastmi, temveč tudi z demokratičnimi državami po svetu. Najmočnejša stranka v NCRI je namreč na seznamu terorističnih organizacij! Po nekaterih informacijah tudi zaradi zavarovanja energetskih potreb ZDA in EU.

V tem je kleč. Bo EU zmogla moč za moralno in etično držo? Ali bo pri svojih političnih odločitvah o Iranu postavila človekove pravice pred svoje kratkoročne energetske potrebe? Seznam ponujene pomoči, ki ga je oblikoval Zahod, lahko iransko vlado le utiša za določen čas, ne more pa je spremeniti. Iranu lahko pomagamo do stabilnosti le, če se bomo pravočasno in odločno zavzeli za njegov demokratični razvoj. Tako si bomo tudi zagotovili dolgoročni vir energije. Če poguma za to ne bomo našli, bodo odnosi z njim še naprej konfliktni. Slednje pa pomeni tveganje za celotno človeštvo!

Popravljanje zamujenega

Vida Kocjan

Minister za delo, družino in socialne zadeve se je v zadnjih tednih lotil urejanja razmer na področju zaposlovanja.

Naredil je to, kar bi morali že zdavnaj storiti ministri iz vrst nekdanje politične elite (LDS in SD). Gre za ureditev razmer na Zavodu RS za zaposlovanje, ki je vsa leta podobno kot njegov direktor veljala za okostenelo ustanovo. Namesto nujnih sprememb delovanja so se oprijemali starih, preživelih in okostenelih načinov dela, kar so s pridom izrabljale razne zasebne družbe za posredovanje dela. To pa ni bila edina škoda za državo in davkoplačevalce. Zaradi togosti je bilo brezposelnih več, število prejemnikov pomoči zaradi brezposelnosti pa se je v samo nekaj letih podvojilo. Povečevalo se je število zlorab, o socialni pravičnosti ni bilo ne duha ne sluha. Vse to je vodilo tudi k večjemu številu kriminalnih dejanj. Ob dolgoletnem prejemanju socialne pomoči, ki je zadostovala za minimalno preživetje mladih posameznikov, in njihovem vztrajnem zavračanju dela so ti svojo energijo usmerjali v vse kaj drugega kot v iskanje dela. Zdaj je minister Janez Drobnič, kot je napovedal ob imenovanju, zarezal tudi v to problematiko. Ohranjanja socialnega miru prek socialnih pomoči in dajanja potuhe posameznikom po novem ne bo več. Upravni odbor zavoda za zaposlovanje je namreč pretekli teden sprejel nekatere ukrepe za izboljšanje dela zavoda. Posledično to pomeni tudi urejanje razmer na področju brezposelnosti in prejemnikov državnih pomoči. Zavod se namerava pod novim vodstvom preleviti v sodobnejšo ustanovo, izboljšati želijo svoje storitve in na svoj način konkurirati tudi zasebnim ponudnikom dela. Stvari so zastavljene pravilno, vendar bistveno prepozno. Če se bi to zgodilo vsaj 10 let prej, ko je ministrstvo vodil na primer Anton Rop, bi bile danes razmere drugačne, zdajšnji minister in posledično vlada pa bi svojo energijo lahko usmerjala k produktivnejšim temam, namesto da popravlja stvari, ki so bile v preteklosti zamujene. Pri tem moramo vedeti, da je med zadnjimi ukrepi ministrstva tudi nekaj takšnih, ki ne vodijo k boljšemu življenju brezposelnih. To, da mora na primer mlad človek s končano srednjo ali višjo šolo delati kot nekvalificiran delavec, nikakor ni spodbudno ne zanj ne za družbo in je slab zgled za tiste, ki so še mlajši od njega, saj jim družba s tem sporoča, da šola in izobraževanje ne pomenita veliko.

Konec zadnje Jugoslavije

Dr. Andrej Rahten

Evropa je postala bogatejša za dve državi – Črno goro in Srbijo. Prva se je osamosvojila v skladu z voljo večine državljanov, druga pa je postala samostojna proti svoji volji.

Hkrati z osamosvojitvijo Srbije in Črne gore je referendumski izid z evropskega zemljevida zbrisal tudi zadnjo jugoslovansko državno tvorbo. S tem je bil v krsto jugoslovanske ideje zabit še zadnji žebelj.

Ideja, ki je temeljila na prepričanju, da južnoslovanske narode – Slovence, Hrvate, Srbe (in Bolgare) – povezujejo kulturna in jezikovna sorodnost ter skupni gospodarski in politični interesi, je 1. decembra 1918 doživela vrhunec z ustanovitvijo Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev pod žezlom dinastije Karađorđevićev. A že kmalu po njenem nastanku se je pokazalo, da si vsak narod uresničitev jugoslovanske ideje predstavlja po svoje. Slovenci so po začetnem navdušenju nad jugoslovanskim integralizmom spoznali, da je za razvoj naroda nujna avtonomistična drža. Večina Hrvatov je bila nezadovoljna, ker je v novi državi prevladal vpliv »beograjske čaršije« pod pokroviteljstvom srbske dinastije. Srbsko politično vodstvo pa je prav tako kmalu obžalovalo, da po koncu prve svetovne vojne ni uresničilo velikosrbskih načrtov, kot jih je že v 19. stoletju oblikoval Ilija Garašanin. Muslimani v Bosni in Hercegovini se sicer niso mogli ponašati s tem, da bi bilo v nazivu nove države tudi njihovo ime (uspelo pa jim je spraviti polmesec v državni grb), a so vseeno aktivno sodelovali v političnem življenju kraljeve Jugoslavije. Makedonija je ostala samo »Južna Srbija«, Albanci pa seveda takrat niso imeli možnosti veliko razmišljati o samostojnosti Kosova.

Posebno poglavje je bila Črna gora, ki je bila tako kot Srbija od berlinskega kongresa leta 1878 dalje priznana kot subjekt v mednarodni skupnosti. Črna gora je skozi vojne vihre sicer res korakala v zavezništvo s Srbijo, vendar to ni zmanjševalo stopnje njene samostojnosti v odnosu do Beograda. Toda spremembe v mednarodni skupnosti, ki jih je prinesel konec prve svetovne vojne, je znala Srbija bolje izkoristiti od manjše sosedne, podgoriška skupščina pa je

leta 1918 prinesla zmago zagovornikom unije s Srbijo. V jugoslovanski monarhiji se je črnogorska avtonomistična misel utopila v načrtih srbskih nacionalistov. Črna gora je sicer v avnojski Jugoslaviji dobila status republike, a z razpadom države »poslednjega Habsburžana« (kot je Josipa Broza Tita posrečeno poimenoval znameniti zgodovinar Alan John Percival Taylor) se je morala znova soočiti z velikosrbskimi načrti. Nasprotja z Miloševićevim režimom pa so znova prebudila zagovornike črnogorske samostojnosti.

Kot ugotavlja srbska zgodovinarica Latinka Perović, sta se v celotni zgodovini Jugoslavije soočali dve pojmovanji države: centralistična in unitarna država s prevlado najštevilčnejšega naroda na eni ter federalistična na drugi strani. Na federalističnem temelju je bila zgrajena komunistična Jugoslavija. A ta je padla tako na izpitu varstva človekovih pravic kot tudi narodne svobode. Slovenija se je tega zavedela prva, sledili so drugi. Krvavi razpad jugoslovanske države je po doslej znanih podatkih s sabo odnesel okoli 160.000 človeških življenj in povzročil beg več milijonov ljudi z domov. Naloga mednarodne skupnosti je preprečiti, da bi se ta

tragična zgodba kadar koli ponovila. Alternativa balkanskim nacionalizmom vseh barv je jasna: imenuje se evropska perspektiva.

Slovenija je po vstopu v Evropsko unijo ohranila načelno držo

Alternativa balkanskim nacionalizmom vseh barv je jasna: imenuje se evropska perspektiva.

glede nadaljnje širitve in še naprej podpira politiko odprtih vrat. Države, ki želijo uresničiti evropsko perspektivo, morajo izpolniti enake kriterije kot tiste, ki so že v klubu. Vprašanje »absorpcijske sposobnosti« Evropske unije pa je namenjeno predvsem državam, ki so že članice. Države, ki so nastale na ozemlju nekdanje komunistične Jugoslavije in so se tako ali drugače morale prebiti skozi viхро krvave vojne, si zaslužijo evropsko prihodnost. To ni samo v njihovem interesu, ampak v interesu celotne Evropske unije.

(Avtor je predavatelj na Fakulteti za podiplomske državne in evropske študije na Brdu pri Kranju.)

S precejšnjo zamudo so Tonetu Krkoviču le priznali, da je bil prvi načelnik generalštaba Slovenske vojske.

Nepatriotski manevri

Metod Berlec, foto: Gregor Pohleven

Blatenje slovenske osamosvojitve, očitki o vojnih zločinih, iskanje novega načelnika generalštaba Slovenske vojske, spraševanje, koliko je pravzaprav stara Slovenska vojska, je nekaj tem, ki letos razburjajo naše vojake, častnike in javnost.

Že odkar je Slovenija samostojna država, smo v mesecih in tednih pred vsakotnim dnevom državnosti (manj ob dnevu samostojnosti) priče zapletom in polemikam, povezanim z osamosvojitvijo. Znova in znova se soočamo s poskusi njenega blatenja. Ob bližajoči se petnajstletnici slovenske državnosti je svoje znova dodala Neva Miklavčič Predan (Helsinški monitor) z izmišljijami o vojnih zločinih slovenskih teritorialcev in miličnikov na Holmcu in v Rožni dolini.

Janša podpira veterane Na sobotnem srečanju veteranov v Slovenj Gradcu je o tem govoril premier Janez Janša. »Slovenska osamosvojitve je bila in je še vedno zelo pogosto omalovaževana, prav tako vsi, ki smo z njo povezani, zlasti pa še veterani vojne za Slovenijo. Temeljni vir tega zla je dejstvo, da je bila slovenska osamosvojitve ne le narodna, ampak tudi civilizacijska

pridobitev, saj je bila tesno povezana z zlomom totalitarizma.« Po njegovo je nastanek slovenske države največji dogodek v slovenski zgodovini, veličina osamosvojitve pa ni samo v oblikovanju države, ampak tudi v tem, da ni bila uperjena zoper nikogar. Ko so Slovenci ustanavljali svojo državo, so uresničevali naravno in zgodovinsko

pravico, nadaljnje dogajanje pa je takratna prizadevanja Slovencev v celoti potrdilo. Namesto da bi bili veterani vojne za Slovenijo nosilna veteranska organizacija samostojne slovenske države in bi se ji morali prilagajati drugi, se je ponekod dogajalo prav obratno, je poudaril Janša. Razlog za to je verjetno v tem, da slovenska osamosvojitve

dolga leta ni bila povsod splošno priznana vrednota in da si mnogi še danes prizadevajo, kako bi jo umazali in okrnili njen ugled. »Ni naključje, da si prav v 15. letu slovenske države nekateri izmišljajo afere, kot so Holmec, Rožna dolina in podobno.« Kot »zanimivo« je Janša izpostavil dejstvo, da so vanje vključeni mnogi, ki so slovenski osamosvojitvi nasprotovali. Slovenska vlada si prizadeva, da bi uresničila tudi ekonomsko plat osamosvojitve. »Nekdo jo bo moral izpeljati in zdi se, da je prav, da je to vlada, ki se čuti z dogodki pred 15 leti še posebej povezana,« je dejal Janša. Napovedal je, da se bo z ekonomsko preobrazbo slovenske družbe in učinkovitejšo slovensko državo izboljšal tudi položaj veteranov, za katere bi moralo ministrstvo za obrambo v zadnjih desetih letih narediti bistveno več.

Premier Janez Janša na srečanju veteranov v Slovenj Gradcu

Poskus degradacije Krkoviča Kot smo že pisali, se je po napove-

di Ladislava Lipiča, da zapuša mesto načelnika generalštaba Slovenske vojske (SV), v javnosti pojavil dopis, ki ga je Vladimir Maher, načelnik združenega sektorja za kadre in izobraževanje v SV, poslal brigadirju Tonetu Krkoviču. V njem je zahteval, da v skladu z zakonom o obrambi do 5. maja letos predloži dokazila, da pridobiva ustrezno izobrazbo za delovno mesto, ki ga zaseda, sicer bo razporejen na nižje delovno mesto, saj naj ne bi imel ustrezne izobrazbe za mesto, na katerem je sedaj. Brigadirju Krkoviču je sporočil, da bo prerazporejen na delovno mesto podčastnika – višjega vodnika. Krkoviču v SV uradno priznavajo le 5. stopnjo izobrazbe, čeprav se je vsa leta izobraževal znotraj vojske in v

sam. Zdi se, da so nekateri Krkovičevi nasprotniki v SV te neurejene formalnosti izkoristili, in ker so se bali, da bi postal načelnik generalštaba, so v javnost spravili informacijo o njegovi domnevni prenizki izobrazbi. Potem ko je pred štirinajstimi dnevi premier Janša dejal, da pričakuje, da se bodo zadeve v zvezi s tem uredile, je pričakovati, da bodo Krkoviču le priznali študij v Londonu in ne bo degradiran.

Praznovati bi morali 16 let SV

Maja je SV v Cerkljah ob Krki v navzočnosti predsednika republike Janeza Drnovška in ministra za obrambo Karla Erjavca uradno praznovala svojo petnajstletnico v spomin na leto 1991, ko so bili prvi naborniki TO RS

dnikov (vanjo so bili prerazporejeni pripadniki rezervne sestave TO). Na ravni republike je projekt MSNZ operativno vodil Tone Krkovič, ki ga je zato mogoče šteti za prvega načelnika generalštaba SV, na kar je pred časom opozoril predsednik vlade. Zato so nedavno na ministrstvu za obrambo sliko Toneta Krkoviča postavili poleg slike Janeza Slaparja, Albina Gutmana, Iztoka Podbregarja in Ladislava Lipiča, ki je bil načelnik generalštaba SV do vnovičnega imenovanja Albina Gutmana na to mesto. Skratka, brez MSNZ se slovensko osamosvajanje ne bi tako dobro izteklo ...

Zapleti s knjigo Precej nenavadno je, da so na ta dejstva pred časom »pozabili« na ministr-

dolžnosti načelnika generalštaba je bil v petek v vojašnici Franca Rozmana Staneta v Ljubljani, čeprav bi se moralo to po veljavnem vojaškem protokolu iz leta 1999 zgoditi pred stavbo ministrstva za obrambo, kjer je tudi sedež generalštaba SV. Številne pripadnike SV to moti, saj menijo, da bi se morali držati protokola. Kočevski veterani dodajajo, da bi bila prava lokacija za to Kočevska Reka, kjer je bil decembra 1990 prvi postroj specialne brigade Moris. Vojašnica Franca Rozmana Staneta je kot kraj za izročitev in prevzem poslova sporna že zaradi svojega imena. Omenjeni partizanski poveljnik je namreč med drugo svetovno vojno poveljeval številnim vojaškim akcijam, v katerih je pogosto nastradalo nedolžno

Za zmedo naj bi bil kriv Janez Drnovšek.

Albina Gutmana čaka veliko dela.

Prvotna in sedanja naslovnica knjige o Slovenski vojski

tujini. Leta 2001 je opravil diplomski študij na Kraljevi akademiji za obrambne študije v Londonu (Royal College of Defence Studies), kamor so ga sprejeli zaradi njegovih velikih vojaških izkušenj, čeprav ni imel formalne univerzitetne izobrazbe. Zato je nenavadno, da danes Krkoviču očitajo prenizko izobrazbo. Po mnenju Ljubice Jelušič, predstojnice katedre za obramboslovje na FDV, je omenjena vojaška akademija najvišja vojaška izobraževalna organizacija v Veliki Britaniji, na kateri Britanci šolajo višje častnike za opravljanje funkcije generala. Po njenem mnenju bi morala kadrovska služba z ministrstva za obrambo po končanem Krkovičevem šolanju poslati vlogo na ministrstvo za visoko šolstvo za primerno ovrednotenje v tujini dosežene izobrazbe. Krkovič sam na to ni bil pozoren. Očitno še vedno velja, da mora za take stvari človek poskrbeti predvsem

napoteni v učna centra Pekre in Ig. Mnoge veterane in pripadnike Manevrske strukture narodne zašite je to zmotilo. Menijo namreč, da je kot začetek SV treba šteti mesec maj 1990, ko je prišlo do spora med Republiko Slovenijo in Republiškimi štabom za TO pod poveljstvom generala Ivan Hočevarja, ki je delal po navodilih iz Beograda in podpiral odvzem orožja TO s strani JLA. Iz tega spontanega odpora proti odvzemu orožja slovenske TO je nastala ena najbolj organiziranih in tajnih akcij v Sloveniji v novem obdobju. Ker je vodstvo slovenske TO simpatiziralo z JLA in ni bilo lojalno novi demokratično izvoljeni Demosovi vladi, je pod vodstvom takratnega sekretarja za ljudsko obrambo Janeza Janše in sekretarja za notranje zadeve Igorja Bavčarja postopoma nastala vojaška organizacija, imenovana Manevrska struktura narodne zašite, ki je štela približno 22.000 pripa-

stvu za obrambo pod vodstvom Karla Erjavca in na generalštabu SV pod donedavnim vodstvom Ladislava Lipiča. Ob letošnjem dnevu SV so namreč predstavili monografijo *Slovenska vojska v službi domovine*, ki je prvotno nosila naslov *V službi domovine – 15 let Slovenske vojske*. Po posredovanju brigadirja Krkoviča so sicer naslov knjige spremenili, vsebine pa ne, tako da v njej še vedno govorijo o petnajstletnici SV. V njej Krkovič ni predstavljen kot njen prvi načelnik, zato je že zahteval popravek celotne knjige. Nenavadno je, da je v njej čin brigadirja uvrščen med častniške in ne generalske čine, kot je bil v preteklosti, saj je značilnost generalskega čina lipov venec, ki ga ima tudi čin brigadirja. Tudi po mednarodni klasifikaciji spada brigadirski čin med generalske.

Kršenje vojaškega protokola

Slovesna izročitev in prevzem

civilno prebivalstvo, na kar je v svojih člankih o njem v naši reviji leta 2004 opozoril publicist Ivo Žajdela. Po njegovo je Slovensko vojsko neprimerno povezovati s partizansko revolucionarno vojsko, ki je med drugo svetovno vojno zagrešila številne zločine in je bila predvsem v službi komunistične partije.

Omenjeni zapleti naj bi bili posledica razhajanj v SV med tistimi, ki so bili del MSNZ in so se nato kot slovenski teritorialci bojevali za Slovenijo, in tistimi, ki so v slovensko TO prestopili šele v času vojne za Slovenijo oziroma kasneje in so se izobraževali na vojaški akademiji v Beogradu. Za zaplet z obletnico SV pa naj bi bil kriv predsednik države Janez Drnovšek, ki naj bi mu ustrezalo, da letos praznujemo petnajstletnico SV, saj je bil pred šestnajstimi leti do srede maja 1990 kot predsednik predsedstva SFRJ formalno vrhovni poveljnik JLA. **D**

Partnerstvo dobro deluje

Mitja Volčanšek, foto: Gregor Pohleven

Pogovor z dr. Vinkom Gorenakom

Je državni sekretar v kabinetu predsednika vlade in docent za področje upravljanja varnostnih organizacij na Univerzi v Mariboru. V okviru svojega delovnega področja je zadolžen za odnose in sodelovanje med vlado in državnim zborom. Je dober poznavalec dogajanja v koaliciji in v Partnerstvu za razvoj.

Nam lahko za začetek opišete svoje delovno področje v sklopu kabineta predsednika vlade?

Po 28 letih dela na ministrstvu za notranje zadeve oziroma v policiji sem preteklo jesen prevzel naloge državnega sekretarja v kabinetu predsednika vlade. Zadolžen sem za odnose in sodelovanje med vlado in državnim zborom. Skrbim torej za usklajeno pripravo zakonodaje

in vse postopke ministrstev v zvezi s tem v odnosu do državnega zbora, predvsem v odnosu do koalicije, v zadnjem času pa tudi v odnosu do tistih strank podpisnic Partnerstva za razvoj, ki niso članice koalicije. Seveda ne v vsebinskem, ampak v organizacijskem smislu.

Delo koalicije torej poznate od blizu. Na trenutke se zdi, da bo zdaj zdaj razpadla, zlasti DeSUS pogosto grozi z izstopom.

Stvari ne smemo niti idealizirati niti dramtizirati. Vsaka koalicija je do neke mere naporna stvar. To še posebej velja za sedanjo, ki jo sestavljajo štiri stranke v okoliščinah razmeroma šibke večine v državnem zboru. Prav zato so pogosto potrebna daljša usklajevanja. Morda tudi zato, ker znotraj

koalicije vse stranke uveljavljajo enakopravnost in v nobenem primeru ne smemo govoriti o bolj ali manj pomembnih članicah koalicije. Tega se še posebej zavedajo v manjših strankah. Če govorimo o DeSUS in njenem položaju v koaliciji, je to še posebej vidno. Ta stranka, ki je sodelovala v večini prejšnjih koalicij, nikoli ni imela svojega ministra, kot ga ima sedaj. To ji dejansko zagotavlja enakopravnost. Pa tudi svoja stališča pogosto zelo odločno zagovarja. Ne bi mogel reči, da jih druge stranke ne, toda v DeSUS pogosteje to tudi javno povedo. Ta čas ne vidim realne možnosti za razpad koalicije.

Zakaj je sploh prišlo do podpisa sporazuma o Partnerstvu za ra-

zvoj? Ali vendarle ni mogoče govoriti o nekakšni veliki koaliciji?

Partnerstvo za razvoj v naši politični praksi sploh ni nekaj novega. Kot veste, gre za vprašanje izpeljave gospodarskih reform. Reforme pa so za Slovenijo vsekakor nacionalnega pomena. Primerjati jih je mogoče z velikimi projekti v naši zgodovini, kot so osamosvojitve, vstop v EU ali vstop v Nato. To so preprosto tako pomembna vprašanja, da je treba doseči čim višjo stopnjo političnega soglasja v državi. Vse omenjene nacionalne projekte smo izpeljali na podoben način. Pomembna razlika je le ta, da je pobuda vedno prišla iz vrst strank sedanje koalicije ne glede na to, ali so bile v vladi ali v opoziciji. To kaže na veliko stopnjo politične zavesti in odgovornosti strank sedanje koalicije.

O veliki koaliciji nikakor ne moremo govoriti, saj je odgovornost za izpeljavo gospodarskih reform v celoti na strani vladajoče koalicije. Podpisnice partnerstva, ki niso članice koalicije, so le udeležene pri nastajanju reformne zakonodaje. To je dobro zanje, saj lahko uveljavljajo svoje programe, za vladno koalicijo pa je to vsekakor dobrodošlo, saj tako prihaja do višje stopnje političnega soglasja pri izpeljavi gospodarskih reform. Mislim, da je to prevladujoča politična ocena, saj so partnerstvo zavrnilo le v LDS.

Kako zadeva sploh deluje? Nekateri so napovedovali klavrn konec partnerstva že v samem začetku.

Splošno bi lahko ocenil, da stvari potekajo solidno. V javnosti se o sodelovanju v okviru partnerstva govori le o Socialnih demokratih (SD). Ne smemo pozabiti, da so poleg njih partnerstvo podpisali tudi v Slovenski nacionalni stranki in da sta podpisnika oba poslanca manjšin. Res pa je, da imajo SD glede na velikost stranke in glede na svoje izkušnje v prejšnjih vladah morda največji kadrovskega potencial in jim je s tem omogočeno kakovostnejše sodelovanje pri nastajanju zakonodaje. Do sedaj smo v okviru partnerstva usklajevali nekaj nad 15 predlogov zakonov od predvidenih 64. Prve izkušnje so po moji oceni solidne. Na tri zakone v SD niso imeli nobenih pripomb, v dveh primerih smo ostali neusklajeni.

jeni, v drugih primerih pa so ministri, ki pripravljajo zakonodajo, sprejeli od nekaj do večine njihovih pripomb in jih vnesli v zakone. O popolni stopnji usklajenosti v primeru teh zakonov ne moremo govoriti, končni rezultat bo viden šele ob sprejemanju zakonov v DZ, ko bomo videli stopnjo njihove usklajenosti. Res pa je, da je v tehnično-organizacijskem smislu na obeh straneh velika stopnja pripravljenosti za sodelovanje in to bomo poskušali izkoristiti v pozitivnem smislu.

Prav področje odnosov med vlado in državnim zborom zadnje čase daje vtis problematičnosti ali vsaj konfliktnosti. Za marsikateri vla-dni predlog zakona smo lahko slišali, naj ne bi bil koalicijsko usklajen. Tu mislim predvsem na zaplete okoli svežnja t. i. vojnih zakonov.

Sveženj t. i. vojnih zakonov je zelo pomemben. Zato je njihovo usklajevanje prevzel sam predsednik državnega zbora. Koalicija se je glede enega od teh zakonov že popolnoma uskladila. Gre za predlog zakona o žrtvah vojnega nasilja. Ambicija koalicije pa je na tem področju višja. Gre za to, ali bomo to poglavje zgodovine dokončno politično in zakonsko zaprli in se nacionalno čim bolj poenotili, da ne bo vsaka naslednja koalicija tega vprašanja znova urejala po svoje, nacionalno gledano pa bomo še vedno ostali na dveh bregovih. V tem pogledu sem previden optimist. Bolje je, da usklajevanje nadaljujemo in dosežemo optimalni politični in nacionalni konsenz, kot da sprejememo nekaj, kar bo v prihodnje spet predmet sporov.

Pod udarom je bila nedavno tudi domnevna neusklajenost med posameznimi ministrstvi. Posebej se je poudarjalo pomanjkanje skupne strategije pri odgovoru na načrtovano postavitev plinskih terminalov v Tržaškem zalivu.

Stvar po moji oceni sploh ni taka. Vlada oziroma ministrstva so svoje delo v zvezi s tem korektno opravila in ga še opravljajo. Bolj gre za hvaležno politično temo opozicije, da bi prikazala nesposobnost vlade oziroma ministrstev.

Do lanskega leta ste bili državni sekretar na ministrstvu za notranje zadeve, kjer ste tudi sicer

preživel večino svoje poklicne kariere. Tudi akademsko je vaše področje varnostna politika, saj ste docent za področje upravljanja varnostnih organizacij na Univerzi v Mariboru.

Res je. Že skoraj 15 let predavam na Fakulteti za policijsko-varnostne vede Univerze v Mariboru na dodiplomskem in podiplomskem študiju, nekaj malega pa sodelujem tudi s Fakulteto za podiplomske državne in evropske študije. Obseg mojega angažiranja na obeh fakultetah je minimalen, gre le za to, da vzdržujem stik s stroko, kajti po poklicu sem vendarle pedagog, in kot sem svojo poklicno pot začel v šolstvu, jo želim tam tudi končati.

Zanimivo pa je, da poskušajo nekateri medijski prikazati, da zelo veliko predavam in s tem zaslužim »težke milijone«. Ko sem zahteval popravek in jim predložil pisna potrdila, da sem s predavanji v prvih štirih mesecih leta 2005 zaslužil 68.000 tolarjev, so mi odgovorili, da »ta podatek medijsko ni zanimiv«. Realnost je taka, da predavam izključno izrednim študentom, in to ob petkih popoldne in ob sobotah, obseg predavanj pa je bil v letu 2005 okoli 60 ur, za kar sem prejel skupaj z diplomami in magistrskimi nalogami nekaj malega nad milijon tolarjev.

Kako bi glede na svoje izkušnje pri pripravi leta 1998 sprejetega zakona o policiji odgovorili na trditve predstavnikov opozicije, da novi zakon spreminja Slovenijo v policijsko državo? Kakšen namen ima povezovanje evidenc v t. i.

Vsaka koalicija je do neke mere naporna stvar. To še posebej velja za sedanjo, ki jo sestavljajo štiri stranke v okoliščinah razmeroma šibke večine v državnem zboru.

schengenski informacijski sistem, kot ga predvideva omenjeni zakon?

Omenjeni zakon sem leta 1998 skupaj s sodelavci resnično pripravil. V času do danes je doživel že nekaj popravkov, eden izmed njih je prav sedaj v postopku v državnem zboru. Očitki, da ta popravek spreminja Slovenijo v policijsko državo, so popolnoma neutemeljeni.

V času nastajanja tega popravka je ena izmed različic prišla v javnost in razvila se je medijska polemika o tem. Sedanja uradna različica, ki je v postopku v DZ, povsem korektno prenaša ustrezno evropsko direktivo, ki se nanaša na schengenski način varovanja zunanje meje Evropske unije in je hkrati pogoj za naš popolni prevzem schengenskega pravnega reda. Gre pa za vprašanje evidentiranja nekaterih kategorij varnostno zanimivih oseb in vnašanja njihovih podatkov v t. i. schengenski informacijski sistem. To preprosto moramo narediti, sicer odprave policijskih kontrol na mejah z Italijo, Avstrijo in Madžarsko preprosto ne bo. Po sedanjem predlogu sprememb zakona je tako evidentiranje in vnašanje v schengenski informacijski sistem vezano na sodno vejo oblasti, zato menim, da v tem kontekstu ni govora o policijski državi. Je pa res, da je to hvaležna politična tema opozicije. Zamislite si, kaj bi šele bilo, če teh sprememb zakona ne sprejememo in leta 2007 ostanemo zunaj Schengna. To bi pa resnično bila priložnost za upravičeno kritiko opozicije.

Kamen spotike je bila tudi možnost uporabe električnega paralizatorja. Tu se odpira vprašanje nadzora nad policisti.

Tudi tukaj delajo nekateri iz muhe slona ali vihar v kozarcu vode. Se vam ne zdi paradoksalno, da električni paralizator lahko kupi vsak državljan, pri njegovi uporabi v policiji pa delamo tak politični problem? Seveda ne moremo po-

Pri noveli zakona o Slovenski varnostno-obveščevalni službi je šlo bržkone za tehtanje med zahtevno po posameznikovi zasebnosti in varnosti. Kje je ta meja?

Seveda, tudi za to vprašanje je šlo. In ker je ta meja zelo tanka in težko določljiva, sem se v postopku usklajevanja v nasprotju s prvotnim predlogom zavzel za časovne omejitve uporabe posebnih metod in sredstev. Na koncu je do takega predloga v obliki amandmaja koalicije tudi prišlo in upam, da bo sprejet.

Predlog zakona o javnem redu in miru je razdelil tudi koalicijo zaradi uvedbe t. i. hore legalis za mladoletne. Vprašanje je, kako se bo taka določba obnesla oziroma kako jo bo mogoče v praksi izpeljati. Ali ne bi bil glede na to, da je predlogu v dobršni meri botrovala tragedija pred diskoteko Lipa, bolj smiselno učinkovitejši nadzor inšpekcijskih služb?

V zvezi s tem vam lahko povem le svoje osebno mnenje, ki temelji na dolgih letih dela v policiji. Tam, kjer zataji družinska vzgoja, tudi policija ne more narediti kaj dosti, zato taki rešitvi nisem naklonjen.

Se je odnos sedanje vlade do osamosvojitvenega dogajanja in vrednot kaj spremenil v primerjavi s prejšnjimi vladami? Kakšen pa je po vaše odnos medijev do tega obdobja?

Stranke sedanje koalicije ali njihove predhodnice svojega odnosa niti niso menjale, le da so bile pretežno v opoziciji in njihova stališča niso prišla do izraza. Prejšnje vlade temu niso namenjale dovolj pozornosti, kar je tudi razumljivo, saj so jih večinoma sestavljale stranke ali njihove predhodnice, ki so osamosvojitvi nasprotovali ali pa so bile do nje zadržane. Rezultat take politike se je odražal v medijih in ni čudno, da je ena od raziskav, ki mi je prišla v roke pred časom, pokazala, da mladi v starosti do 25 let mislijo, da naša takratna milica in TO nista imeli pomembnejše vloge pri osamosvojitvi Slovenije. Take ocene mladih, ki danes uživajo sadove osamosvojitve, so skrajno zaskrbljive in so odraz stanja preteklih 15 let v naši politiki in v našem medijskem prostoru. Te stvari je treba pospešeno spreminjati. Tega se vlada zaveda in tako tudi ravna. **D**

Predvolilno poletje

Aleš Kocjan, foto: arhiv Demokracije, Bor Slana

Letošnje parlamentarne počitnice bodo za večino strank krajše kot običajno, saj jih jeseni čakajo lokalne volitve.

Po zakonu o lokalnih volitvah mora predsednik državnega zbora volitve v občinske svete razpisati najpozneje 75 dni pred potekom štirih let od prejšnjih rednih volitev v občinske svete. Ker so bile prejšnje lokalne volitve 10. novembra, mora Cukjati nove razpisati najpozneje do konca avgusta, vendar bo najverjetneje to storil že prej. V začetku avgusta se namreč začnejo parlamentarne počitnice, zato je težko verjeti, da bi se Cukjati zaradi razpisa odpovedal svojemu

dopustu. V tem primeru bi imeli volitve najprej konec septembra oziroma najpozneje konec oktobra, kar pomeni, da imajo stranke, če odštejemo parlamentarne počitnice in predvolilno kampanjo, ki se mora začeti mesec dni prej, za pripravo na volitve še dobra dva ali tri mesece.

Janša: Pričakujemo dober izid

S pripravi so najbolj pohiteli v največji vladni stranki SDS, kjer imajo potrjene kandidate za župane že v približno polovici slovenskih občin. Med kandidati so tudi nekatera znana imena. Tako se bo v Brežicah za svoj drugi mandat potegoval Ivan Molan, ki je župansko mesto zasedel potem, ko se je z njega po državnoborskih volitvah poslovil gospodarski minister Andrej Vizjak. V Destrniku se bo na listi SDS za svoj četrti mandat potegoval Franc Pukšič, v Trzinu bo prav tako četrtič župansko mesto naskakoval Pavle Rupar, v Mežici pa se bo za svoj prvi županski mandat potegoval strankin poslanec Miro Petek. Kot je po seji izvršilnega odbora stranke, na kateri so pretekli teden potrdili 29

županskih kandidatov, dejal predsednik SDS Janez Janša, je stranka po njihovih javnomnenjskih raziskavah v skoraj vseh lokalnih okoliščinah v proporcionalnem delu volitev v občinske svete najmočnejša stranka, zato na lokalnih volitvah pričakujejo dobre izide. Glede že potrjenih županskih kandidatov je dejal, da gre pri večini za člane SDS, vendar to ne pomeni, da ne bodo kandidatov predlagali tudi v sodelovanju z drugimi strankami. Na vprašanje, s katerimi strankami pri tem bolje sodelujejo, s tistimi

iz vladne koalicije ali strankami iz opozicije, in ali bi bili pripravljeni pri tem sodelovati tudi z Drnovškovim Gibanjem za pravičnost in razvoj, pa je odgovoril: »Med doslej potrjenimi kandidaturami so tudi neodvisni kandidati ali kandidati drugih strank iz celotnega političnega spektra, tako da bi težko govorili o kakšnem zelo enotnem vzorcu. Kar pa se tiče predsednika države Janeza Drnovška in njegovega Gibanja za pravičnost, mislim, da so stvari za zdaj precej nedorečene, tako da kakšnih konkretnih pogovorov ne more biti.«

Po naših informacijah naj bi imeli v SDS ta čas največ težav v Ljubljani, kjer nekako ne najdejo pravega kandidata. Sprva bi bili v stranki pripravljeni podpreti Danila Türka, za katerega se je nekaj časa govorilo, da bi lahko kandidiral kot neodvisni kandidat na listi Zbora za Ljubljano, zdaj ko je že skoraj gotovo, da Türk ne bo kandidiral (ker naj bi imel višje cilje), pa nekako ne najdejo pravega. Ta čas za najresnejšega kandidata velja strankin mestni svetnik Peter Sušnik, vendar naj bi bilo to začasno oziroma bi ga stranka kandidirala v primeru, če ne bi našla drugega res močnega kandidata (ovira naj bi bila predvsem njegova mladost, ki pa je lahko tudi prednost).

Če so v SDS razkrili predvolilne karte, so v drugih strankah o kandidatih še precej skrivnostni. V večini primerov so nam bili pripravljeni povedati le, da imajo evidentiranih precejšnje število kandidatov, konkretnih imen pa niso razkrili. Ker časa za javno predstavitev kandidatov ni na pretek, lahko v prihodnjih dveh ali treh tednih pričakujemo poplavo najrazličnejših imen. **D**

Danilo Türk ni več kandidat za župana.

V SDS so razkrili skoraj polovico županskih kandidatov.

Disciplinski ukor inšpektorja

Aleš Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Potem ko smo v Demokraciji pred dobrima dvema mesecema objavili seznam najvišjih plač na Delu, smo pretekli teden prejeli odločbo državnega nadzornika za varstvo osebnih podatkov Jožeta Bogataja o prekršku.

Jože Bogataj (levo) in faksimile odločbe

Kot je zapisano v odločbi, naj bi bila založba Nova obzorja ter glavni in odgovorni urednik Demokracije Metod Berlec z objavo najvišjih plač na Delu kršila zakon o varovanju osebnih podatkov, zaradi česar je državni nadzornik za varstvo osebnih podatkov založbi kot izdajateljici revije izrekel globo v višini milijon tolarjev, odgovornemu uredniku kot osebi, odgovorni za vsebino, objavljeno v reviji, pa globo v višini 200.000 tolarjev. Kot je v odločbi ugotovil Bogataj, naj bi bila tako Nova obzorja kot urednik kršila zakon, ker sta objavila osebne podatke (plače) 86 zaposlenih v časopisni hiši Delo, čeprav za to nista imela podlage v zakonu oziroma pred njihovo objavo nista dobila privolitve zaposlenih na Delu. »Po določbah zakona o varstvu osebnih podatkov se lahko osebni po-

datki obdelujejo le, če tako določa zakon ali če je za obdelavo podana osebna privolitve posameznika. Prekrškovni organ (nadzornik, op. A. K.) je v postopku ugotovil, da založba in Demokracija za »objavo podatkov o plačah na Delu nista imeli podlage v osebni privolitvi posameznika, objava podatkov o plačah pa tudi ni bila potrebna zaradi uresničevanja pravic in obveznosti iz delovnega razmerja ...«, je zapisal Bogataj. Bogataj je, kot piše, pregledal zakon o gospodarskih družbah in drugo prekrškovno zakonodajo in ugotovil: »Zakonodajalec je v zakonu o sistemu plač v javnem sektorju javnost plač določil le za javni sektor (državni organi in samoupravne lokalne skupnosti, javne agencije, skladi ...), pri čemer je v 2. členu tega zakona izrecno določeno, da javna podjetja in gospodarske družbe,

v katerih ima večinski delež oziroma prevladujoč vpliv država ali lokalna skupnost, niso del javnega sektorja.«

Urednik Metod Berlec odločbo ocenjuje kot napad na medijsko svobodo in napoveduje pritožbo. »Odločitev Informacijskega pooblaščenca, da nas denarno kaznuje, pomeni omejevanje medijske svobode v Sloveniji, ki jo zagotavlja slovenska ustava. Postavlja se vpra-

»Odločba omejuje medijsko svobodo.«

šanje, ali se s tem vračamo v pretekla časa. Vsekakor se bomo na omenjeno odločbo pritožili. Ne smemo namreč privoliti, da se poskuša omejiti svoboda izražanja misli, govora, javnega nastopanja, tiska in drugih oblik javnega obveščanja in izražanja,« je dejal Berlec.

Bogatajeva "strokovnost" Zanimivo je, da Bogataj v tokratni odločbi ne vztraja več pri svoji zahtevi, ki jo je na pristojne na Demokraciji naslovil ob svojem obisku v uredništvu le nekaj ur po izidu sporne Demokracije. Kot smo že poročali, je Bogataj od direktorja Novih obzorij in Berleca zahteval, naj mu razkrijeta, kje sta dobila podatke o plačah na Delu. Odvetnik Demokracije Jože Hribnik mu je odgovoril, da Demokracija tega podatka ni dolžna dati, ker je v nasprotju z zakonodajo. Zakon o medijih v 21. členu izrecno pravi, da novinar oziroma urednik svojega vira ni dolžan razkriti razen v primerih, ko to določa kazenska zakonodaja; ker ta v tem primeru ne določa ničesar, je Hribnik ocenil, da je zahteva nezakonita. No, slednje je očitno spoznal tudi Bogataj, saj te zahteve v odločbi ne navaja več.

Omenjena zahteva pa ni edina strokovno vprašljiva Bogatajeva poteza. Pred leti je namreč izdal odločbo v primeru afere udba.net, s katero je vsem ponudnikom interneta ukazal, naj blokirajo dostop do internetnih strani, na katerih so bili objavljeni sezname sodelavcev nekdanje Službe državne varnosti oziroma Udbe, a jo je čez nekaj dni umaknil. Šlo je za to, da je med pravniki prevladalo spoznanje, da je odločba nezakonita, saj je ni bilo mogoče uresničiti. Z njo je Bogataj sicer dosegel, da na sporne strani iz Slovenije ni bilo mogoče dostopati, dostop pa je bil še vedno mogoč iz tujine. **D**

Šumak in Keber z roko v roki

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Če bi bil za ministra Andreja Bručana dan dolg 48 ur, ne bi mogel urediti vsega, kar je bilo na področju zdravstva narobe. Tudi zato so se mu »zgodile« operacijske mize, sam pa je postal ujetnik zakonodaje.

Državna revizijska komisija je postopek razveljavila zaradi banalnosti. Potem ko je sredi maja letos razveljavila razpis za nakup 18 operacijskih miz, se je kalvarija za ministrstvo za zdravje šele začela. Podroben pregled sklepa revizijske komisije kaže, da je bil razpis razveljaven zaradi banalne stvari, za katero še niti ni razčiščeno, ali imajo člani komisije sploh prav. Na enem od strogo predpisanih obrazcev o bančnem poročstvu sta bila poleg žiga le dva podpisa vodilnih bančnikov, ni pa bilo izpisanih (natipkanih) njunih imen. To je bil za tričlansko komisijo, ki jo sestavljajo Jožef Kocuan, predsednik, ter članici Vesna Cukrov in Vida Kostanjevec s sodelovanjem svetovalca Marka Žviplja, zadosten razlog za razveljavitev razpisa. S tem so vsi skupaj (odločitev je bila soglasna) sledili enemu od številnih pritožbenih razlogov na javnem

razpisu neizbrane družbe Mollier iz Celja in njihovega pravnemu zastopniku, to je odvetniški družbi Colja, Rojs & partnerji iz Ljubljane. Gre za družbo, ki je pretekla leta sodelovala z nekdanjimi oblastniki iz vrst LDS, najbolj pa je postala znana, ko jo je Pavel Gantar kot minister za informacijsko tehnologijo najel za pravnega zastopnika v primeru tožbe družbe Vega zoper državo in potem ko se je izkazalo, da je družba za to državi zaračunala neupravičeno visoke zneske. Znano je tudi, da je Roman Šumak, direktor in lastnik celjske družbe Mollier, prijatelj Dušana Kebr, nekdanjega ministra za zdravje. Zaradi vsega tega je padel v vodo nakup 18 operacijskih miz s pripadajočo opremo, ene prelagalne mize in ene dekontaminacijske komore za Splošno bolnišnico (SB) Murska Sobota, SB Novo mesto, SB Izola, SB Maribor in Onkološki inštitut Ljubljana. Dodajmo, da je bila

Andrej Bručan, ujetnik zakonodaje

predmet nakupa tudi montaža miz s pripadajočo opremo.

Zgodba se vleče Zgodba z operacijskimi mizami ima dolg rep, o težavah na ministrstvu, ki so se pojavile predvsem v času, ko je bil minister Dušan Keber, pa smo se v našem tedniku kmalu po prevzemu ministrske funkcije pogovarjali tudi z Andrejem Bručanom, zdajšnjim ministrom (na to mesto je bil imenovan v začetku decembra 2004). Samo omenimo, da je Keber posle predal med zadnjimi, minister Bručan

Keber je za seboj pustil pogorišče.

ga je moral čakati več dni, da se je vrnil z dopusta v Keniji. Bručan nam je takrat na vprašanje, kaj so največje težave, odgovoril, da so bile največje težave ob izročitvi in prevzemu poslov, v odnosih na ministrstvu in tudi med zaposlenimi v zdravstvu. Predvsem je bil problematičen velik dolg, ki ga je imela zdravstvena blagajna. V nekaj letih se ga je nabralo za 31 milijard tolarjev. »Za ta dolg ministrstvo ni bilo v celoti krivo, deloma pa tudi. Tudi nekatere investicije, ki so bile načrtovane, niso bile realizirane. To so investicije v zgradbe. Javni razpisi so praktično drug za drugim propadli, denar, ki je bil rezerviran za investicije, ni bil izkoriščen. »Po stanju 1. 1. 2005 je nekaj več kot 10 milijard tolarjev neizkoriščenega denarja iz prejšnjega mandata, ker so bili razpisi zelo slabi. Šlo pa je tudi za nesposobnost ekipe,« je tedaj dejal Bručan. Poleg tega so bile dolge čakalne dobe, ni bilo mreže niti osnovnega niti sekundarnega zdravstva. Ostalo je veliko problemov z dopolnilnim zdravstvenim zavarovanjem, pri čemer je mislil

O problematiki operacijskih miz so razpravljali na odboru za zdravstvo.

Dušan Šumak, lastnik družbe Mollier in Kebrov prijatelj

Šumak je najel odvetniško pisarno Colja, Rojs & partnerji.

na uvajanje izravnalnih shem. Bručan je še opozoril, da nekatere zdravstvene zavarovalnice »delajo pod nezadostno kontrolo«. Govoril je tudi o javnih razpisih in dejal, da so se postopki javnih naročil strahotno vlekli in niso mogli biti končani zaradi neupravičenih pritožb posameznikov, ki so se prijavili na razpis. Poudaril je, da želijo z novo zakonodajo preprečiti neupravičene pritožbe. Prav na ministrstvu za zdravje je bilo vsa leta največ pritožb, zaradi česar je bila tudi najmanjša realizacija investicijskega denarja. Opozoril je še, da so stvari okrog nakupov posameznih naprav zelo široke in da je »tu cel spekter interesentov od kupcev do prodajalcev in lobiranja«. Na vprašanje, ali tudi sam občuti lobiranje, pa je odvrnil, da pri njem nihče ne lobira, ker vsi vedo, da z njim nimajo kaj početi. Dodal je, da je podedoval tri odprte razpise in vsi trije so bili škandalozni. Med samim razpisom so spreminjali pogoje in podobno. »Zdaj poskušamo komisijo sestaviti maksimalno strokovno. Komisija, ki bo odgovorna za 18 operacijskih miz, bo zelo strokovna in primernejša na tem področju ne moremo imeti. Upam, da bo tudi uspešna. Seveda pa so interesi zelo različni.«

Operacijske mize Leto dni po pogovoru z ministrom Bručanom lahko ugotovimo, da so na ministrstvu večino stvari uspešno rešili. Spet pa so se jim »zgodile« operacijske mize. Razlog za to je nedvomno tudi v zakonu o javnih naročilih, za katerega je minister lani dejal, da bodo na posameznih ministrstvih spre-

membe pripravili do jeseni, nato pa naj bi zakon v celoti potrdila vlada. V vsej množici zadev pa se je to zavleklo, tako da so posamezniki spet izrabili luknje in nakup operacijskih miz zakomplicirali do onemoglosti. Tudi premier Janez Janša je v zadnjih tednih dejal, da pri vseh zapletih nase sprejema samo to kritiko, da zakon o javnih naročilih ni bil spremenjen prej.

Prej molčali Zanimivo je, da ob vsem tem danes poslanci LDS in tudi Dušan Keber zlivajo gnojnice na vse, kar se dogajalo. Tako se je prejšnji teden s poročilom o nakupu operacijskih miz na zahtevo Cvete Zalokar Oražem (LDS) ukvarjal tudi parlamentarni odbor za zdravstvo. Koalicijski poslanci so menili, da bi državna revizijska komisija lahko presekala gordijski voz, namesto da je razveljavila razpis, čeprav ni ugotovila konkretnih nepravilnosti. Nekateri so se spraševali, ali je morebiti šlo za namerno zavlačevanje. Enotnega mnenja so bili tudi glede tega, da je zakonodaja na področju javnih naročil cokla, ki je kriva za vse zaplete, zato jo je treba nujno spremeniti. Opozicijski poslanci so poročilo ministra kritizirali kot prekratko in pomanjkljivo ter mu očitali, da vso odgovornost za nastale razmere zvrča na zakonodajo. Očitali so mu tudi, da je nekooperativen, ujetnik lobistov in da preveč brani svoje sodelavce, ki razpise pišejo na kožo točno določenemu ponudniku. Minister Bručan je vse očitke in namigovanja zavrnil kot neresnične. Pri tem so koalicijski

poslanci več kritik namenili tudi podjetju Mollier, ki se sploh ne bi smelo pritoževati, saj njegova ponudba ni ustrezala tehničnim pogojem. Minister je med drugim napovedal, da bodo štirim ponudnikom iz razveljavljenega razpisa poslali povabilo, naj oddajo ponudbe, poslanci pa so ga na koncu razprave s sklepom pozvali k čimprejšnjemu končanju postopka javnih naročil.

Unikum Seje se je udeležila tudi Vesna Cukrov, članica državne revizijske komisije, ki je razveljavila razpis. Da je šlo za zavlačevanje in napačno odločitev, so državni revizijski komisiji med drugim očitali poslanci Mihael Prevc (SLS), Ciril Testen (NSi) in Tomaž Štebe (SDS). Štebe je večletne poskuse nakupa operacijskih miz označil za unikum, Prevc pa je kritiziral predvsem dolgo zavlačevanje pri sprejemanju odločitev in to, da je komisija razveljavila razpis, čeprav ni ugotovila konkretnih nepravilnosti, s čimer se je strinjal tudi Testen. Cukrova je dejala, da je treba zakon o javnih naročilih spremeniti, odločitve komisije, v kateri je sodelovala, pa ni želela komentirati, »saj naj bi bila ta dokončna«, kar je čisto sprenevedanje.

Sprenevedanje Čisto sprenevedanje je tudi razprava Milana

Martina Cvikla, poslanca LDS. V njej večkrat pozval ministra, naj se obveže, da bo najkasneje do 3. julija končal postopke za izbiro ponudnika operacijskih miz. Ob tem se je vprašal, ali je prav, da bi minister še naprej opravljal svojo funkcijo, če do omenjenega datuma zadeva ne bo urejena. Minister Bručan je pojasnil, da lahko datum o končanju postopka določi le zakon. Kot je dejal, je sklep o končanju postopka nakupa operacijskih miz sicer mogoče pripraviti v štirih tednih, a le če ne bo revizij. Hkrati je izrazil upanje, da bo postopek kmalu končan, in dodal, da so vsi vpleteni ujetniki predpisov, ki so v veljavi. Cvikl, ki je predsednik parlamentarnega odbora za nadzor proračuna in drugih proračunskih porabnikov, je poskušal to točko uvrstiti tudi na sejo odbora, ki mu predseduje, vendar so drugi poslanci temu nasprotovali in se spraševali, zakaj tovrstne razprave ni predlagal že vsaj pred dvema letoma. Poslanka LDS Cveta Zalokar Oražem pa je vztrajala, da se sprožijo postopki za ugotavljanje odgovornosti posameznikov v postopku, saj meni, da je bilo storjenih preveč napak, prav tako pa bi to bilo v poduk prihodnjim javnim natečajem. Nič pa seveda ni rekla o dogodkih v preteklosti, ki so privedli do zdajšnjega stanja, še manj pa je podobno odgovornost zahtevala od prejšnjega ministra, ki je seveda član njene politične opcije. Ob vsem tem si je celo zaželela televizijskega prenosa seje parlamentarnega odbora. Ostro je protestirala, ker nacionalna televizija seje ni prenašala. **D**

Razpis razveljavili zaradi banalnosti.

Letos že 19. blejska e-konferenca z uglednimi gosti

Čar e-poslovanja

Vida Kocjan, foto: T. Zupan/STA, Gregor Pohleven

Bled je gostil 280 predstavnikov gospodarstva, vlade, ponudnikov informacijskih storitev in univerz iz 34 držav, udeleženci pa so razpravljali o koristih elektronskega poslovanja.

Predstavniki različnih organizacij so se pretekli teden zbrali na tokrat že devetnajsti tridnevni mednarodni blejski e-konferenci, ki je nosila naslov E-ekonomija. Konferenco, ki jo vsako leto skupaj s partnerji pripravlja Fakulteta za organizacije vede Univerze v Mariboru, so uradno odprli ministri za gospodarstvo Andrej Vizjak, članica evropskega parlamenta Romana Jordan Cizelj, predstavnik finske univerze Abo Akademi Pirkko Walden, Roger Clarke z avstralske nacionalne univerze, direktorica Direktorata za informacijsko družbo in medije pri evropski komisiji Rosalie Zobel in direktor Središča za elektronsko poslovanje Fakultete za organizacijske vede v Kranju Jože Gričar. Na konferenci so predstavili številne raziskovalne referate, pripravili različne panele, sestanke in delavnice. V vsebinsko bogatem programu konference, ki se je je udeležilo tudi 12 veleposlanikov tujih držav v Sloveniji in 13 visokih predstavnikov veleposlaništev, velja izpostaviti predavanja in razpravo na temo pomena e-regij in sestanke med predstavniki držav Evrope in Azije, ki vzpostavljajo medsebojno pove-

zavo po tako imenovani elektronski svileni in jantarjevi poti.

Spremenjen način dela Udeleženci so poudarili, da razvoj v informacijski tehnologiji lahko bistveno spremeni način posameznikovega dela, življenja in komuniciranja. Olajša procese, zmanjšuje stroške in prihrani posameznikov čas. Na ravni države oziroma regije pa takšen napredek, ki omogoča elektronsko sodelovanje ne le med organizacijami in državljani znotraj držav, temveč tudi prek državnih meja, vodi do višje gospodarske rasti in povečevanja zaposlenosti. Minister Vizjak je uvodoma dejal, da je konferenca pomemben korak k skupni prihodnosti, kjer se pravkar dogaja digitalna konvergenca komunikacijskih omrežij, medijske vsebine, storitev in opreme. Bogata medijska vsebina postaja dostopna v novih in drugačnih oblikah in se lahko prenaša ne glede na čas in prostor, odvisno pač od tega, kaj državljani želijo. Hkrati prihaja tudi doba e-podjetniških rešitev, ki temelji na integriranih rešitvah informacijske tehnologije in varnih internetnih storitvah, ki povečujejo produktivnost. Zato se

bo uporaba informacijskih tehnologij v podjetjih v prihodnjih letih povečala in delovno okolje se mora temu prilagoditi.

E-sodelovanje Minister se je pri opredelitvi pomena elektronskega poslovanja osredinil na geografski vidik, kjer velike spremembe prinaša ustanavljanje e-regij, v katerih so organizacije več držav na skupnem geografskem prostoru medsebojno, čezmejno povezane. Razvoj e-regije je za Slovenijo strateško pomemben, saj stopnja vpletenih telekomunikacijskih tehnologij in e-rešitev ponuja možnosti

za pospešen razvoj in intenzivnejše povezave s sosedi. Hkrati bi bila nastajajoča regija Alpe-Jadran lahko tudi vzorčni primer e-sodelovanja med državami znotraj geografskega območja EU z namenom povečanja konkurenčnosti vsake od sodelujočih držav in e-regije kot celote, meni minister. Ob tem pričakuje, da bodo e-regije pripomogle k implementaciji libonske strategije.

Vlaganja Romana Jordan Cizelj, poslanka v evropskem parlamentu, je v svoji razpravi poudarila, da je evropska perspektiva močno povezana z informacijsko tehnologijo, saj pomaga k rasti produktivnosti in inovativnosti gospodarstva, zato je treba nujno povečati vlaganja vanjo. Inovativna javna služba lahko bistveno zmanjša in olajša procese ter je lahko učinkovitejša in prijaznejša do državljanov in podjetij. To pa lahko pomembno pripomore h gospodarski rasti, je o prispevku informacijske tehnologije k libonski strategiji dejala Jordan Cizljeva.

Razpravljavci so si bili enotni, da informacijskega in komunikacijskega povezovanja med posamezniki, organizacijami in državami ne omejuje več tehnologija, ampak samo še omejitve v človeških glavah. Čeprav obstaja bojazen, da bi sofisticiran komunikacijski sistem utegnil spremeniti osebni stik, se to ne bo zgodilo; osebni stik bo v komunikaciji in medsebojnih odnosih ostal še naprej zelo pomemben. **D**

Dolar pokazal svojo moč

Boštjan Kramberger, Kapitalska družba

Svetovni borzni indeksi še naprej dosegajo rdeče številke in počasi drug za drugim drsijo pod ravni, ki so jih dosegali v začetku letošnjega leta.

PORTFELJ 9 DELNIC NA DAN 09.06.2006

VREDNOSTNI PAPIR	TRG	INDEKS	VALUTA	ŠT. LOTOV	NAKUPNI TEČAJ	TEČAJ 9.6.2006	RAST DELNIC V %	SKUPAJ V SIT
1 Oberthur card system	Francija	PAR	EUR	542	7.69	6.05	-21.33	785,804
2 DJ Stoxx sm 600 oil&gas	Nemčija	GER	EUR	98	42.52	39.81	-6.37	934,927
3 FJH AG	Nemčija	GER	EUR	1073	3.89	2.35	-39.59	604,264
4 FJH AG nova	Nemčija	GER	EUR	357	3	3	0.00	256,654
5 Nutreco NV	Amsterdam	AEX	EUR	111	48.4	45.65	-5.68	1,214,292
6 Petroleo Brasileiro S.A.	Amerika	NYQ	USD	53	96.88	78.75	-18.71	790,431
7 Conergy	Nemčija	GER	EUR	42	149	130.08	-12.70	1,309,240
8 Krka	Slovenija	SBI	SIT	10	143000	148385.68	3.77	1,483,857
9 Sanofi-Aventis	Francija	PAR	EUR	82	76.15	71.85	-5.65	1,411,887

Denar v SIT 1,671,988 • Skupaj 10,463,343

Vrednost portfelja 04.11.2005 → 10,023,326 • Vrednost portfelja 09.06.2006 → 10,463,343 • Donosnost portfelja v odstotkih → 4.39 • Donos portfelja v SIT → 440,017

EUR → 239.64 • USD → 189.381 • HKD → 23.988

Indeksi razvijajočih se trgov so pri padanju znova dosegali dvomestne številke, ruski RTS je na tedenski ravni niže za 11,2 odstotka, turške delnice so v povprečju izgubile 11 odstotkov vrednosti, medtem ko je indijski Sensex izgubil »le« 6 odstotkov vrednosti. Ena redkih svetlih izjem je prav naš SBI 20, ki ostaja visoko nad nivoji iz začetka leta.

Ta teden je med regijami, kjer so delnice izgubile največ vrednosti, prav gotovo Japonska, saj je Nikkei 225 na tedenski ravni padel za 6,58 odstotka, kar pomeni, da je od začetka leta v minusu za dobrih 8 odstotkov. Tečaji japonskih delnic padajo predvsem zaradi velike povezave z ameriškim gospodarstvom, saj se bo ohlajanje v slednjem prav gotovo poznalo tudi na Japonskem. Vprašanje pa je, ali je tak padec upravičen, saj japonsko gospodarstvo po makroekonomskih podatkih, ki smo jim bili priče prejšnji teden, ostaja na pozitivno načrtani poti.

Nadaljevanje padanja tečajev je v ponedeljek znova sprožil Ben Bernanke, prvi mož ameriške osrednje banke, ki je v svojem govoru poudaril, da bo omenjena

institucija še naprej vodila trdo politiko proti inflaciji. S svojo izjavo je investitorjem dejal, da se bo nadaljevalo višanje temeljne obrestne mere, s tem pa se bo po ocenah poznavalcev ohlajalo tudi gospodarstvo, kar se bo prej ali slej poznalo tudi na izidih podjetij. Indeks Dow Jones je znova padel pod 11 tisočakov, na 10.891,92 točke, to pa je raven, ki je bila še pred nedavnim ena glavnih podpornih ravni.

Podrobnejši pogled na delnice pa govori o tem, da se investitorji selijo v zgodovinsko defenzivne panoge. Med ameriški delnicami so tako zelo priljubljene delnice, kot sta Procter & Gamble in Johnson & Johnson.

V Evropi smo ta teden dočakali dvig temeljne obrestne mere za 0,25 odstotka. Indeksi pa so v petek začeli zeleneti, vendar bomo šele v ponedeljek videli, ali gre za obstojnejšo zeleno barvo, saj so se v petek po zaprtju evropskih borz ameriški delniški tečaji obrnili navzdol in šele ponedeljkovo trgovanje bo pokazalo, kolikšna je dejanska moč nakupno razpoloženih investitorjev. Slednji so v preteklem tednu kupovali predvsem farmacevtske delnice in delnice Telekomov, medtem ko so bili bolj prodajno razpoloženi pri delnicah, ki se ukvarjajo s surovinami. Med tistimi, ki so potegnili bolj kratko, omenimo OMV, ki je v preteklem tednu padel za 15,6 odstotka, na 39,75 odstotka.

Nafta je po smrti Abuja Musaba al-Zarkavija in po dokaj spravljenih tonih, ki so po zaostrovanju iranskih verskih voditeljev v začetku tedna prišli iz iranskih krogov, pa-

dla. Vendar je bilo, kot kaže, olajšanje le kratkotrajno, saj smo že v petek znova dočakali ravni okoli 70,5 ameriškega dolarja. Druge surovine so se večinoma pocenile, premog je v tem tednu padel za dobrih 10, cink za 7,5, aluminij za 5,5 in zlato za 3,6 odstotka. Slednjemu je cena padla predvsem zaradi rasti ameriškega dolarja.

V ponedeljek se je razmerje med evrom in dolarjem močno približalo 1:1,3, vendar pa je izjava, ki je ta dan prišla s strani Bernarka, »zelenca« katapultirala na ravni okoli 1:1,2636, svoje pa je k rasti dodal še podatek o ameriškem zunanjetrgovinskem primanjkljaju, ki je bil nižji od pričakovanj analitikov.

Naš portfelj je tokrat vreden 10,463,343 dolarjev. Tokrat smo se odločili in realizirali dobiček pri delnici Zijin mininga. Delnico smo prodali zato, ker se krepi vrednost ameriškega dolarja, kar bi lahko na kratek rok negativno vplivalo na vrednost zlata. V ponedeljek pa se bo v našem portfelju zgodila še ena sprememba; pri delnici Conergyja bomo dočakali delitev delnic, kar pomeni, da bomo za eno delnico prejeli tri nove. **D**

Kaj nam prinaša evro?

Denis Vengust, foto: Bor Slana, arhiv Demokracije

Evropski komisar za gospodarske in denarne zadeve Joaquín Almunia je izrazil zadovoljstvo s pozitivno oceno evropske komisije o pripravljenosti Slovenije na uvedbo skupne valute evro.

Kakšne so dejanske prednosti in tudi slabosti prihajajoče skupne evropske valute? Kljub temu je dejal, da za Slovenijo to še ne pomeni, da so njene naloge končane. Pozval je predvsem k nadaljevanju strukturnih reform, da bi se zagotovila dolgoročna vzdržnost javnih financ, ki je sicer šibka točka slovenske ekonomije. Posebej je tako izpostavil pokojninsko reformo, ki je nujna. Med drugim se je zavzel za ukrepe, ki bi preprečili neupravičeno povišanje cen, kar je pogost pojav. V zvezi s tem je izpostavil veliko vlogo potrošniških organizacij, dobro obveščanje javnosti in seveda pogajanja s trgovci, kar je zaokrožil za ključne elemente za preprečitev morebitnih neželenih »stranskih učinkov« ob prevzemu evra.

Slovenija da, Litva ne Ta čas je v evroobmočju 12 držav, Slovenija pa bo prihodnje leto postala

njegova 13. članica. Poleg pozitivne ocene evropske komisije je Sloveniji dala pozitivno oceno in tako zeleno luč za prevzem evra tudi Evropska centralna banka (ECB), ki ocenjuje, da Slovenija izpolnjuje konvergenčne kriterije za uvedbo evra 1. januarja 2007.

V primerjavi s Slovenijo, ki je dobila pozitivno oceno tako s strani evropske komisije kot tudi s strani Evropske centralne banke, pa zahtevanih pogojev za vstop v gospodarsko in denarno unijo za zdaj ni uspelo izpolniti Litvi. Podobno kot je to storila že evropska komisija, tudi Evropska centralna banka Litvi ni dala pozitivne ocene. Njena inflacija je nad referenčno mejo in bo po pričakovanjih do konca leta še zrasla, kar avtomatično ustavi njen sicer želeni in težko pričakovani vstop v Evropsko monetarno unijo 1. januarja 2007.

Baltska država izpolnjuje vse kriterije razen inflacijskega, zaradi

česar je »padla« na izpitu za prevzem skupne valute. Čeprav Litva torej še ne bo prevzela skupne evropske valute, je s strani evropske komisije kljub vsemu deležna pohval in spodbud za naprej.

Širitev evroobmočja na Slovenijo bo tako prva po veliki širi-

Zadovoljstvo ob pozitivnih ocenah

tvi Evropske unije 1. maja 2004. Pristop k evru je obvezen za vse nove članice unije, a šele ko za tak korak izpolnijo pogoje. Leta 2008 vstop načrtujejo Latvija, Malta in Ciper pa tudi Estonija. Slovaška vstop v evroobmočje načrtuje leta 2009, Madžarska in Češka pa leta 2010. Največja novinka Poljska kot edina ciljnega datuma za prevzem evropske valute še ni postavila.

Domači poligon Kako so priprave na prevzem skupne valute potekale doma? V čem smo bili boljši in uspešnejši, da so nam prižgali zeleno luč za prevzem težko pričakovanega evra?

V Sloveniji je bila sicer inflacija dolga leta precej višja od evropske, kar je bila resna težava, že nekaj časa pa ni več tako: marca je imela Slovenija 2,3-odstotno povprečno letno stopnjo, ki je bila za 0,3-odstotne točke nižja od konvergenčnega merila (2,6 odstotka). Referenčna stopnja inflacije se je v Sloveniji zadnja leta solidno nižala: omenimo naj leto 2002, ko je bila še 7,6-odstotna, leta 2003 5,6, predlanskim 3,7, lani 2,5-odstotna, medtem ko za letos Banka Slovenije napoveduje 2,2-odstotno povprečno letno stopnjo inflacije.

Merilo deviznega tečaja bo Slovenija dokončno izpolnila 28. junija letos, ko bosta minili dve leti od vstopa v evropski mehanizem menjalnih tečajev ERM 2. V 22 mesecih in pol bivanja v ERM 2 je bil tečaj tolarja do evra izjemno stabilen in je le minimalno odstopal od srednjega menjalnega tečaja 239,640 tolarja za evro. V času, odkar smo v ERM 2, se niso uresničile niti bojazni osrednje banke, da bi tolar postal tarča špekulativnih napadov iz tujine. Naša država je uspešna tudi pri zadnjem monetarnem konvergenčnem merilu, obrestnih merah, ki pri nas že nekaj časa padajo. Po izračunu Banke Slovenije je bila pri nas referenčna dolgoročna obrestna mera v marcu 3,77-odstotna, kar je precej pod maastrichtsko mejo 5,32 odstotka.

Da bo slika še popolnejša, velja omeniti, da Slovenija že dolgo izpolnjuje tudi obe maastrichtski javnofinančni merili: po podatkih, ki jih je statistični urad Evropske unije Eurostat objavil prejšnji mesec, je konec lanskega

leta javnofinančni primanjkljaj pri nas znašal 1,8 odstotka BDP, javni dolg države pa 29,1 odstotka BDP – oboje je za zdaj precej pod konvergenčnima meriloma, ki dovoljujeta največ 3-odstotni primanjkljaj in javni dolg, ki ne presega 60 odstotkov BDP.

Evroskepticizem na pohodu

V javnosti pa čedalje bolj objavljajo tudi mnenja, ki močno nasprotujejo prevzemu skupne evropske valute. V njej vidijo za državo precej omejene koristi, ki ne odtehtajo visokih stroškov. Opozarjajo namreč, da je namen uvedbe evra politiki nadeti uzde, da se ta ne bi mogla vesti neodgovorno. Euro je torej sredstvo in ne cilj. Prinaša vrsto priložnosti, hkrati pa tudi precej nevarnosti, o katerih se zelo malo govori. Omeniti velja, da se bo s prevzemom evra močno zožil manevrski prostor za napačne, največkrat delno politično pogojene ekonomske odločitve. Vsaka napačna odločitev glede poviševanja cen in stroškov javnega sektorja se bo hitro pokazala v manjši gospodarski rasti, slabši konkurenčnosti in večji brezposelnosti.

Če primerjamo prednosti in slabosti, lahko zaokrožimo, da je vsekakor pozitivno, da se s prevzemom evra prihrani pri transakcijskih stroških, odpadejo stroški konverzije valut, hkrati pa izginejo nekatere negotovosti pri poslovanju v zvezi z valutnimi tečaji. A te kori-

Bliža se prevzem skupne valute.

sti so komaj opazne v primerjavi s potencialnimi stroški, če bi bili ujeti z napačnim tečajem v napačni fazi ekonomskega cikla. Kot članica evrskega območja država izgubi pomembna orodja denarne politike in možnost prilagajanja javne porabe, saj jo omejujejo maastrichtski kriteriji. Čeprav so med evroskeptiki tudi nekateri slovenski strokovnjaki, so najbolj objektivni in prepričljivi prav ti, ki situacijo okrog prevzemanja evra spremljajo zunaj igre.

Prvi iz vrst evroskeptikov, ki so Sloveniji svetovali, naj poskuša čim dlje obdržati tolarje, je poslanec evropskega parlamenta Nigel Farage. Med ključnimi dejstvi, ki govorijo proti evru, Farage pojasnjuje, da je popolnoma nemogoče, da bi enotne obrestne mere lahko ustrezale

toliko različnim ekonomijam, kot jih je na evrskem območju. Države, ki imajo skupno valuto, imajo namreč tudi skupno obrestno mero. Visoke obrestne mere pa dušijo rast.

Na drugi strani se mu pridružuje še nekdanji britanski finančni minister, član sveta britanske osrednje banke in kandidat za predsednika britanskih konservativcev Kenneth Clarke, ki je v članku za neko strokovno bančniško revijo zapisal, da je Evropski monetarni uniji (EMU) sicer uspelo narediti evro za drugo svetovno valuto, vendar pa ni pripomogla k nujno potrebnim strukturnim reformam. Clarke je prepričan, da je na tem področju velik neuspeh prav EMU sama.

Clarke je bil v času svojega ministriovanja med najbolj vnetimi zagovorniki EMU, vendar zdaj meni, da stvari ne tečejo tako, kot bi morale. Evropski centralni banki tako Clarke svetuje, naj popravi svojo komunikacijsko strategijo, in pri tem, kot kaže, navaja ameriški Fed in britansko osrednjo banko. »ECB svojih odločitev ne bi smela razlagati samo z inflacijskimi pričakovanji, ampak bi morala med razloge uvrstiti tudi splošno gospodarsko stanje, ki ljudi zanima bolj od inflacije,« je menil Clarke.

Skeptičnost ali evforija? Neizpodbitno je, da nas s 1. januarjem čaka prevzem nove valute, ki nas bo vključila v EMU. Vendar kljub temu ostaja odprtih nekaj vprašanj in predvsem pomislekov, kako se bo slovensko gospodarstvo obnašalo po pre-

Litva bo na evro še počakala.

vzemu te enotne valute. Lahko pričakujemo boljše razmere za potrošnike in njihov denar? Ali se bodo cene dobrin in storitev zniževale ali zviševale? Za zdaj je konkretno težko napovedati, kaj nam bo evro zares prinesel. Slišijo se obetavne obljube, na drugi strani pa pesimistične napovedi. Kaj bo evro slovenskemu prostoru zares prinesel, je torej še uganka. Dokončno in pravo razsvetljenje bo prišlo šele s 1. januarjem prihodnje leto. **D**

ANKETA

Ali se strinjate z govorom nadškofa Perka v Kočevskem rogu?

- a) da
- b) ne
- c) ne vem

Odgovorite na www.demokracija.si

Rezultati preteklega tedna

Ali menite, da je Mitja Ribičič kriv povojnih pobojev?

da	65,6
ne	23,9
ne vem	10,5

% 0 25 50 75 100

Glasovalo: 180

DEMOKRACIJA spletna

Evro prinaša pluse in minuse.

Nekdanji britanski finančni minister Kenneth Clark meni, da je evro neuspeh.

Nevarna varnost

Mitja Volčanšek, foto: Gregor Pohleven

Marsikdo med nami se je že znašel v donkihotovski vlogi. Takšen je tudi primer Mira Trohe iz Domžal, ki opozarja na nedorečenost na področju varnostnih družb. Nedorečenost dopušča celo možnost namernih oškodovanj zavarovancev.

Rop banke SKB je razkril marsikatero pomanjkljivost na področju varovanja.

Ko se je Troha oglasil pri nas z natančno in obsežno dokumentacijo, smo bili nemalo presenečeni nad sliko slovenskih družb za varovanje, ki nam jo je podal. Poleg tega, da zasebne družbe za varovanje marsikdaj delujejo pod minimalnimi standardi (za kar so delno krivi tudi inšpektorji), izboljšanje stanja na tem področju otežujeta neusklajeno delovanje inšpekcijskih služb in restriktivna zakonodaja na področju varstva podatkov. Zaradi vsega naštetega potencialne in dejanske pomanjkljivosti ostajajo skrite pod površjem.

Stara zgodba Pomanjkljivosti varovanja bodisi oseb ali premoženja žal opazimo šele ob najbolj

razpityh primerih. Spomnimo se le senzacionalnega ropa sefov banke SKB v noči na 1. november 2005, ko so bili posebej na udaru odgovorni za varnost iz podjetja PCA. Pred novim letom je Slovenijo pretresla tragedija pred diskoteko Lipa v Spodnjih Pirničah, kjer so poteptali tri dekleta, plaz

Ena od rešitev bi lahko bila razvrščanje zavarovalnic glede na stopnjo kakovosti.

obtožb pa se je usul ne le na lastnika lokala Roberta Zavašnika, temveč tudi na varnostno službo Enigma Bagarič, ki je lokal varovala brez ustrezne licence, ter seveda na inšpekcijske službe, ki niso pravočasno ukrepale.

Kot opozarja Troha, je eden glavnih vzrokov za povečano tveganje na varnostnem področju zniževanje standardov pri zasebnih družbah, ki se ukvarjajo s to dejavnostjo. Zaposlovanje na črno, zaposlovanje nekvalificiranih varnostnikov, čezmerno povečanje obsega njihovega dela – vse to vodi do zmanjšane varnosti. Podrobneje smo pogledali v preteklo delovanje družbe Sintal, ki so ji inšpektorji Inšpektorata RS za delo v letu 2003 izdali tri ureditvene odločbe, podali štiri predloge

za uvedbo postopka pri sodniku za prekrške in izrekli dve mandatni kazni. V prvih devetih mesecih naslednjega leta pa so izdali še štiri ureditvene odločbe in izrekli prav toliko mandatnih kazni. Kršitve so se nanašale na usposabljanje delavcev, tedenski počitek, odreditev nadurnega dela – dejavnike torej, katerih opustitev pomeni zmanjševanje varnostnih standardov. Pomanjkljivo usposobljeni ali zaradi čezmernega dela utrujeni in manj pozorni varnostniki pomenijo namreč prav to. Pri Sintalu je tudi davčna uprava ugotovila nepravilnosti v zvezi z obračunom dohodnine za zaposlene, kar posredno potrjuje Trohove domneve.

Zato je tem bolj nerazumljivo, da so pristojni inšpektorji v primeru družbe za varovanje G 7 ob dokazanih kršitvah februarja letos, namesto da bi uvedli sankcije, podaljšali rok za odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti.

Dogovorjena škoda? Še več skrbi zbuja sumi v zvezi z izpadi alarmnih sistemov. Z uničenjem telekomunikacijskih kablov se večina alarmnih sistemov izklopi, kar bistveno olajša kriminalna dejanja oziroma je lahko vzrok za nastanek škodljivih primerov. Uničenje kablov neposredno prizadene imetnike alarmnih sistemov in zavarovalnice. Nepreglednost na tem področju zbuja sum, da bi nekateri eklatantni vlomi, ki jih je omogočil izklop alarmov, utegnili biti »dogovorjeni« na škodo zavarovalnic.

Naš sogovorec se je v skrbi, da se dogaja prav to, obrnil na Telekom Slovenije, da bi prišel do podatkov o poškodovanih telekomunikacijskih kablilih zaradi vlomov. Iz Telekomove pravne službe so mu lani odgovorili, da tovrstnih podatkov preprosto ne morejo posredovati, saj so le-ti »v skladu z zakonom in

internimi splošnimi akti zaupne narave in določeni kot poslovna skrivnost». Odgovor, ki ga je dobil Troha, je simptomatičen. Zakon o gospodarskih družbah namreč zelo strogo določa varovanje poslovne skrivnosti. Težava je v tem, da podatek, ki se šteje za poslovno skrivnost, v skladu s 1. odstavkom 39. člena zakona določi družba sama s pisnim sklepom.

Slovensko zavarovalno združenje, še eden izmed pomembnih dejavnikov, ki ni ustrezno upoštevan, je med dopisovanjem s Troho skupaj z zavarovalnicami v začetku lanskega leta ugotovilo, kot je zapisal direktor združenja mag. Mirko Kaluža, »da je ustreznost varovanja v primeru nekaterih škodnih dogodkov dvomljiva, s tem pa se lahko pojavi tudi vprašanje izplačila zavarovalnine«. Prav tako so se dotaknili slabega varovanja v smislu škode, »nastale v času prekomernega dela varnostnikov ali kot posledice neustreznega varovanja«. Prav zaradi tajnosti določenih podatkov tudi zavarovalnice in njihovo krovno združenje ne morejo opredeliti natančnega števila škodnih primerov, ki so dejansko nastali zaradi slabega varovanja. V drugem dopisu iz aprila 2005 je Kaluža »preroško« izrazil predvidevanje zavarovalnega združenja, »da nekatera varnostna podjetja ne bodo zmogla zadostiti vsem, niti najstrožjim kriterijem varovanja«.

Pomanjkljiva komunikacija

Imajo pristojni organi torej zvezane roke? Tako bi se dalo sklepati iz odgovorov pristojnih inšpektorjev Inšpektorata RS za notranje zadeve, ki deluje v sklopu ministrstva za notranje zadeve (MNZ) in je v skladu z zakonom o zasebnem varovanju iz leta 2004 tudi pristojen za podjetja, ki se ukvarjajo s to panogo. Po 7. členu tega zakona je MNZ sicer pristojno za podeljevanje in odvzem licence, na predlog Zbornice RS za zasebno va-

Imajo na notranjem ministrstvu zvezane roke?

Pomanjkljivosti družb za varovanje

Miro Troha

rovanje pa določa tudi vsebino in potek strokovnega izobraževanja in ne nazadnje opravlja nadzor nad izvajanjem zakona.

Čeprav je Troha pred nedavnim zbrane podatke posredoval tudi na inšpektorat za notranje zadeve s prošnjo po posredovanju, je bil odziv negativen. Glavni inšpektor Štefan Gostič je namreč ugotovil, da inšpektorat »kot inšpekcijski organ s točno določenimi pristojnostmi ... o vsebini vloge ne more odločati oziroma voditi konkretnega upravnega postopka, za katerega bi bil stvarno pristojen«. V dopisu iz leta 2005 pa je glede na Trohov sum oškodovanja zavarovalnic Gostič ugotovil, da ni bilo kršitev zakona o zasebnem varovanju, zato so zadevo izročili v obravnavo Generalni policijski upravi.

Miro Troha ocenjuje, da glavno težavo predstavlja pomanjkljiva komunikacija na različnih ravneh in med posameznimi inšpekcijskimi službami, zaradi česar minister za notranje zadeve Dragutin Mate ne dobiva prave slike stanja na terenu. Tudi obstojeka zakonodaja, natančnejše zakon o zasebnem varovanju, ne bo dosegel svojega namena, če pri njegovem izvajanju ne bodo pritegnili k sodelovanju vseh inšpektoratov, SIQ – Slovenskega instituta za kakovost in meroslovje, pravosodnih organov in Slovenskega zavarovalnega združenja.

Da se stanje ne izboljša, je po Trohovo kriva zakonodaja, ki zaradi varovanja podatkov onemogoča razkrivanje nepravilnosti, po drugi strani pa omogoča ustanavljanje navideznih podjetij, kar posledično znižuje kakovostno varnostnih služb.

Zavračajo govornice Za mnenje smo povprašali tudi sekretarja Zbornice RS za zasebno varovanje (ZRSZV) Inga Paša. V pogovoru je kategorično zavrnil govornice o slabem delovanju zasebnega

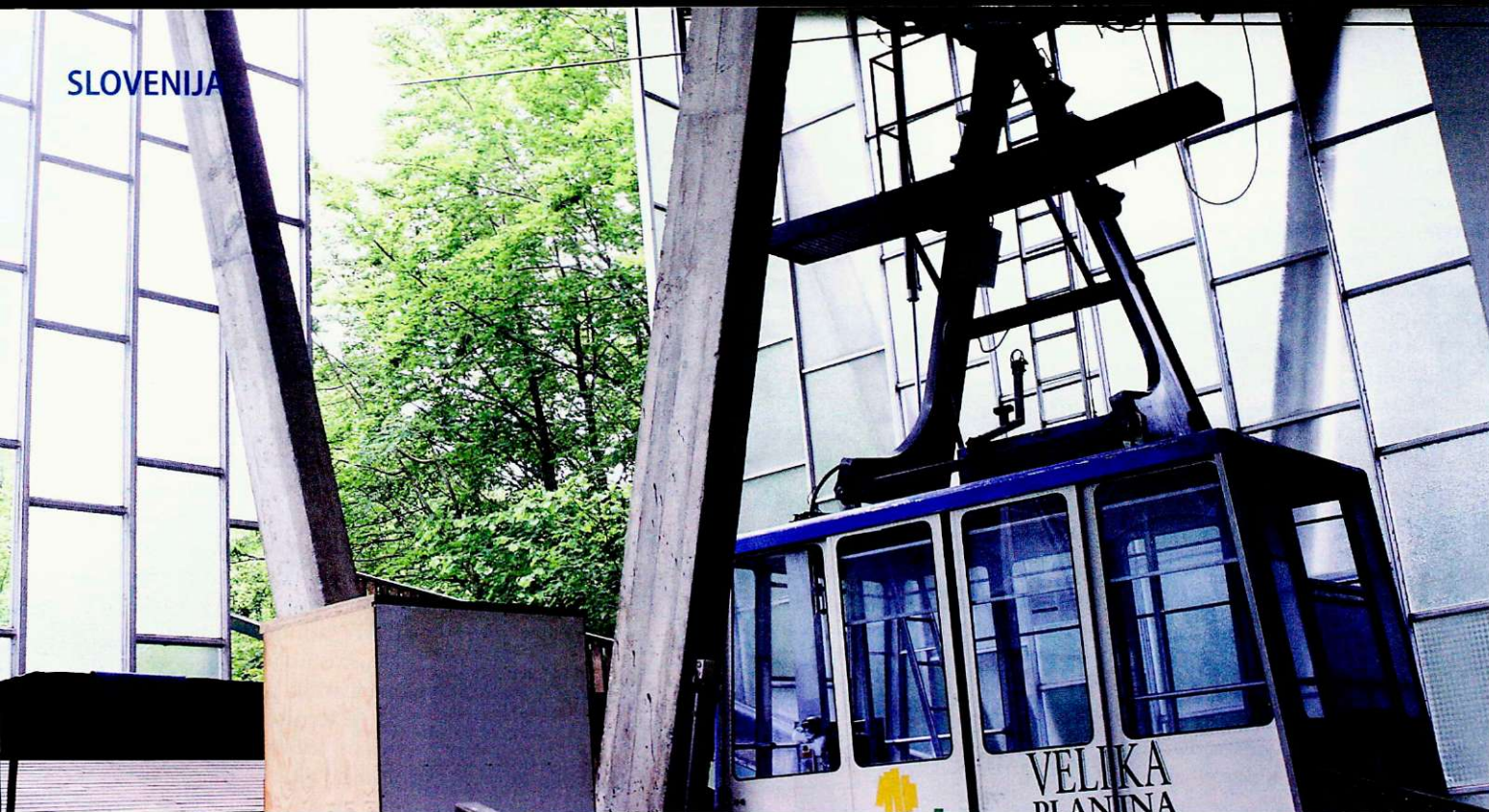
varovanja, ki se po njegovo vlečejo od časov, ko je bil notranji minister Rado Bohinc. Slednji je zasebnemu varovanju napravil kar precej škode, je prepričan Paš. Sistem zasebnega varovanja dobro deluje, zbornica je izpolnila vse, kar ji je zakonodaja naložila, in se dejavno vključuje v delo krovnega evropskega panožnega združenja. V evropskem merilu je Slovenija na tem področju celo nadpovprečna, meni sekretar ZRSZV. Stanje sicer ni idealno, je pa po Paševo daleč od alarmantnega. Resnična težava je po njegovo v zavesti ljudi. Ti bi morali spoznati, da ima kakovostno varovanje svojo ceno, medtem ko prevladuje miselnost, da »je varnost od Boga dana«. Tak odnos celotno panogo potiska v težavno situacijo, razlaga Paš, ki tudi ugotavlja, da se je po minulih škandalih stanje spremenilo vsaj v bančništvu. Po drugi strani je Paš posebno oster do zavarovalnic, ki se po njegovo nočejo zavedati, da imajo tudi same pomembno vlogo pri zagotavljanju varnosti. Namesto tega, meni Paš, zavarovalnice gledajo skoraj izključno na svoj zaslužek in nimajo interesa, da bi naročnike spodbujale h kakovostnemu varovanju, ki seveda ima svojo ceno.

Ne glede na različna mnenja o stanju na področju zasebnega varovanja bi bila večja transparentnost nadvse priporočljiva. To posebej velja zaradi čedalje številnejših in vse bolj razvpitih primerov, ki jim je priča slovenska javnost. ▢

FM 102.1
99.5
stereo
RDS
Radio VIVA
M. Sobota tel: 02/537-1949

Slave Klavara 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

Slovensko zavarovalno združenje je ugotovilo, da je ustreznost varovanja v primeru nekaterih škodnih dogodkov dvomljiva.

Od marca nihalka na Veliko planino ne vozi več.

Igranje z zakladom narave

Peter Avsenik, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Okvarjena nihalka, zaradi katere je prišlo do vrenja v kamniškem mestnem svetu in do še večjega upada obiska Velike planine, je le vrh ledene gore negospodarnega ravnanja kamniške mestne oblasti.

Velika planina, nekdanji slovenski turistični biser, zadnji čas sameva, čeprav je bilo letošnjo zimo snega dovolj in čeprav je bila kot ena najlepših slovenskih planin včasih priljubljena izletniška točka tudi v poletnih mesecih. Stanje kraja, ki je v zlatih časih gostil tudi tekme državnega in evropskega pokala v alpskem smučanju, je iz leta v leto bolj klavarno, glavna vzroka za upad obiska pa nista okvarjeni dvosedežnica in nihalka, ampak predvsem že lep čas neurejeni lastniški odnosi oziroma zavlačevanje denacionalizacijskih postopkov.

Žolčna razprava Kamniški svetniki so na pobudo svetnice NSi Marjete Humar na 32. seji občinskega sveta 10. maja izpostavili problematiko upravljanja z Veliko planino, poleg tega pa so podpisali tudi pobudo, da občinske strokovne službe pripravijo informacijo o dogajanju v zvezi z žičnicami podjetja Velika planina – Zaklad narave, d. o. o. Na

33. seji sveta dva tedna pozneje je omenjena svetnica predlagala izredno sejo občinskega sveta. Predlog je bil sprejet z večino glasov, seja pa kljub temu do 6. junija ni bila sklicana (po zagotovilih kamniškega župana Toneta Smolnikarja naj bi bila 12. junija), zato sta Humarjeva in kandidat pomladnih strank SDS, NSi in SLS za župana Kamnika Demeter Sadnikar na ta dan sklicala tiskovno konferenco. Po uvodni predstavitvi proble-

matike je sledila dokaj žolčna izmenjava mnenj svetnice Humarjeve in Sadnikarja na eni ter direktorja občinske uprave Ivana Pristovnika in direktorja družbe Velika planina Vinka Ribnikarja na drugi strani. Ne glede na občasno živčnost sodelujočih je bilo iz debate mogoče razbrati, da je Velika planina v zadnjem desetletju pogoltnila že na stotine milijonov tolarjev občinskega denarja, od tega samo v letu 2005 60 milijonov tolarjev. A to

še vedno ni dovolj, saj je zobnik dvosedežnice že dve leti v okvari, samo za popravilo letošnjega marca okvarjenega krmilnega sistema nihalka pa bi po mnenju direktorja občinske uprave Ivana Pristovnika potrebovali vsaj 130 milijonov tolarjev. Vse to povzroča velikanski izpad občinskega dohodka, Velika planina pa izgublja ugled pri turistih.

Nerešeno lastništvo Velika planina se je po obiskanosti pred časom lahko kosala z največjimi slovenskimi zimskošportnimi središči, kot so denimo Kranjska Gora, Krvavec in Pohorje. Tudi omenjena smučišča so kmalu po slovenski osamosvojitvi zaradi nerešenih denacionalizacijskih zahtev imela težave, a so se lastniški odnosi po letu 1995 razrešili. Velika planina tega ni doživela, saj se je občinska uprava po že izdanih odločbah o lastništvu pritožila. Še vedno nerešena lastniška struktura zemljišč pa onemogoča načrtovanje razvoj-

Županski kandidat Demeter Sadnikar in Marjeta Humar

Osamljena Velika planina

nega programa, zaradi česa tudi državnih in evropskih sredstev, ki bi jih Velika planina ta čas kravavo potrebovala, ni.

Smučišča na Veliki planini obsegajo 550 hektarjev. Nerešena denacionalizacija se nanaša le na 50 hektarjev zemljišča, kjer je smučišče; denacionalizacija za preostalih 500 hektarjev zemljišč je bila izvedena že pred slabim desetletjem, a ne brez zapletov. Leta 1998 je občina Kamnik predlagala, naj bi 500 hektarjev zemljišč razglasili za športni objekt občinskega pomena. Tako bi se občina izognila reševanju denacionalizacijskih zahtevkov, vendar je to med agrarnimi skupnostmi in kmeti povzročilo precejšnje ogorčenje. Tako so slednji v Gasilskem domu v Stranjah izvedli javno tribuno, na kateri so zahtevali, da občina od te namere odstopi in da se lastniški odnosi čim prej razrešijo. In so se – z izjemo tistih 50 hektarjev, ki so še danes jabolko spora.

Župan Tone Smolnikar

Okvara nihalke Zaradi nerešene denacionalizacije Velika planina torej ne more biti deležna nika-kršne pomoči v obliki državnih in evropskih sredstev. A tudi sicer po mnenju Demetra Sadnikarja občina Kamnik nima prave vizije in programske strategije. "V občini Kamnik, ki je lastnica Velike planine, ni poročila o zimski sezoni 2005/06, ni poročila o okvari nihalke, ni poročila inšpektorja, ki je raziskal dogodek, ni ocene varnosti obratovanja, ne ve se, ali je bila škoda sploh prijavljena

Nekateri sklepi in zahteve Zbora za Kamnik

Župan in občinske službe naj za izredno sejo občinskega sveta pripravijo izčrpno poročilo o okvari avtomatskega sistema nihalke; župan in občinske službe naj pripravijo izčrpno poročilo o delu družbe Velika planina – zaklad narave, d. o. o., za leto 2005 in 2006; Zbor za Kamnik poziva župana in občinsko upravo, da formirata iniciativni odbor za razvoj Velike planine in za delovanje tega odbora zagotovita finančna sredstva; navzoči pozivajo župana in občinsko upravo, da ne prodata nobenega zemljišča in objektov, ki so v lasti občine, dokler ni urejeno lastništvo in niso končani denacionalizacijski postopki; navzoči pozivajo župana in občinsko upravo, da pospeši dogovore v zvezi z lastninjenjem na Veliki planini in tako omogoči dogovore z novimi strateškimi partnerji; občinski svet imenuje neodvisno skupino domačih in zunanjih turističnih ter podjetniških strokovnjakov, po rodu Kamničanov, ki naj pripravi program oživitve Velike planine.

tudi Zbor za Kamnik. Predsedujoči Robin Majnik na javni tribuni zbora po uvodnem nagovoru predvajal posnetek z Velike planine v nedeljo, 4. junija 2006, dopoldne. Iz predvajanega posnetka se je dalo razbrati, da sta spodnja postaja nihalke in tudi sama Velika planina zapuščeni in brez obiskovalcev. Na parkirnem prostoru sta bila dva avtomobila, planina pa je samevala, prav tako planšarske kočice in domovi. Tajtana Mohar, oskrbnica Domžalskega doma, je dejala, da je obisk

cestno povezavo, ki ta čas edina omogoča dostop na planino.

"Zgodila se je nesreča, zato svetniki in Kamničane zanima, kaj se je zgodilo z nihalko, saj do danes nismo dobili odgovora oziroma zapisnika. Očitno je ta nezgoda skrivnost glede na to, da se je v Veliko planino vsako leto vlagalo veliko denarja. Upravlavec je vsako leto jeseni zahteval dodatna sredstva za pokrivanje izgub in stihijsko vlaganje," dodaja Demeter Sadnikar, ki je tudi član Zbora za Kamnik.

Nedostopnost Velike planine je problem širših razsežnosti, saj je bila nekdanja znana in dobro obiskana izletniška točka.

pristojni zavarovalnici, dodaten nesrečni dogodek z nihalko ni bil predstavljen javnosti ... dovolj dejstev torej, ki na občino in župana mečejo slabo luč," pravi Sadnikar. Da so odnosi med županom Smolnikarjem in občinskimi svetniki skrhani, ni skrivnost. V letih 2005 in 2006 je bilo namreč upravljavcu Velike planine, podjetju Velika planina – Zaklad narave, d. o. o., namenjenih skoraj 90 milijonov tolarjev, razvoj pa je še vedno na mrtvi točki. Kam je šel denar, je verjetno že začetek druge zgodbe, zagotovo pa je stagnacija razvoja kljub precejšnjim vlaganjem eden glavnih razlogov, da svetniki ne zaupajo županu.

Kam so poniknila sredstva?

Minuli teden je županu Smolnikarju problematiko predstavil

Velike planine dejansko močno upadel in da tam vztraja le še zaradi trme. "Kljub večkratnim klicem se župan Tone Smolnikar nikoli ni odzval in ni hotel prisluhniti težavam oskrbnikov na Veliki planini," je dejala Moharjeva, opozorila pa je tudi na neurejeno

Gotovo je nedostopnost Velike planine problem širših razsežnosti. Nekdanja znana in dobro obiskana izletniška točka doživlja težke čase. Ob takšnem gospodarjenju z naravnim bogastvom pa si niti v prihodnosti ne more obetati boljših. **D**

tednik
DEMOKRACIJA

**Odslej tudi na okencih
Pošte Slovenije!**

Objavimo, kar drugi zamolčijo. **ŽE V PRODAJI**

Mediji so srce demokracije

Ana Müllner, foto: Bor Slana

V Ljubljani se je pred dnevi mudil Adam Michnik, eden glavnih protagonistov na poljskem medijskem prizorišču, nekdanji disident in častni senator Univerze v Ljubljani.

Ko vstopi v predavalnico, polno ljudi z vseh vetrov, ki željno pričakujejo njegove besede, mu je ob vsej pozornosti, ki mu je namenjena, vidno nerodno. Živčnost premaguje s pripovedovanjem šal in anekdot iz svojega življenja, v katerem pa je bilo več let neprijetnih izkušenj in bolečine kot šaljivih trenutkov. Adam Michnik je človek številnih obrazov, v rodni Poljski in drugod po svetu pa je najbolj znan kot zagovornik demokracije in njenih vrednot, zaradi česar je v komunističnem režimu postal trn v peti oblastnikom. Po padcu komunizma se je popolnoma posvetil novinarstvu in medijem ter tako že enajsto leto opravlja funkcijo odgovornega urednika najpomembnejšega poljskega dnevnika *Gazeta Wyborcza*, ki ga imajo mnogi za najverodostojnejši medij v državi.

Nekdanji disident Adam Michnik, ki letos praznuje šestdeset-

Adam Michnik

»Obsojeni smo na nepopolnost. Zato demokracija ni ne črna ne bela. Demokracija je siva, mukoma se rojeva, njeno vrednost in okus pa je moč najbolje spoznati takrat, ko omaga pod pritiskom skrajnosti rdečih, belih in rjavih idej.«

tletnico, je v času komunističnega režima v Vzhodni Evropi večino življenja živel v težkih razmerah. Njegov oče je zaradi kljubovanja oblastem v komunističnih zaporih preživel osem let, sam pa je v zaporih prebil šest let življenja. Osem let se je preživljal kot varilec, nato pa mu je uspelo vpisati študij zgodovine, ki ga je tudi uspešno končal. Leta 1968, ko so se na Poljskem začele prve družbene spremembe, je postal pobudnik in organizator aktivne opozicije, ki jo je podpiral vse do

padca komunizma leta 1989. Sodeloval je tudi pri zgodovinskih pogajanjih za okroglo mizo, pri katerih so komunisti sestopili z oblasti, nato je bil kratek čas poslanec, že nekaj let pa je eden najpomembnejših analitikov in opazovalcev družbenega dogajanja v Evropi. Kot urednik, politični esejist, novinar in zgodovinar se Michnik vedno odziva na aktualna vprašanja in vztraja pri svoji brezkompromisni drži svobodnega intelektualca. Londonski časnik *Financial Times* ga je uvr-

stil na seznam dvajsetih najvplivnejših novinarjev na svetu, priznanje, ki je Michniku še posebej pri srcu. Ob tem poudarja, da je vesel, da lahko svoj vpliv izkoristi za pozivanje k spremembam na bolje, še posebej v državah, kjer so te nujno potrebne.

Vsakodnevne volitve V slovensko prestolnico je prišel na povabilo Filozofske fakultete v Ljubljani, da bi z nami delil svoje dolgoletne izkušnje s področja medijev. Michnik, ki je glavni urednik najpomembnejšega poljskega časopisa s polmilijonsko naklado *Gazeta Wyborcza*, je govoril predvsem o nevarnosti, ki jo predstavlja vpliv politike na svobodne medije. V zadnjih letih svoje izkušnje in vpliv usmerja predvsem v to, da bi do podobnega preobrata kot na Poljskem prišlo tudi v drugih državah Vzhodne Evrope, kjer uradno sicer ni več na oblasti komunizem, a je demokracija le mrtva črka na papirju. Njegovih kritik je v zadnjem času deležen predvsem ruski predsednik Vladimir Putin, ki si je v času svojega mandata povsem podredil medije; postali so njegova podaljšana roka, saj morajo hvaliti vsako potezo ruske oblasti.

Po Michnikovem mnenju pa je svoboda medijev mnogokrat na preizkušnji tudi v demokratičnih režimih, s čimer ima kot urednik mnogo izkušenj. Pri tem v šaljivem tonu poudarja, da ima v nasprotju s politiki, ki imajo volitve vsaka štiri leta, sam kot novinar in urednik volitve vsakokrat, ko v prodajo pošlje novo številko časopisa. Poudarja tudi, da »če je bila v času komunističnega režima največja nevarnost za svobodni tisk cenzura, se sedaj pojavlja čedalje večja nevarnost tabloidnega tiska, ki informacije mnogokrat spreminja v dezinformacije«.

Gorivo čistejše prihodnosti.

Petrol Super Plus 98. Nova generacija goriva za bencinske motorje brez žvepla motorju vašega avtomobila omogoča boljše in čistejše izgorevanje, večjo moč in učinkovitost ter manjšo porabo goriva. Tudi okolje vam bo hvaležno: z boljšimi zmogljivostmi vozila boste manj obremenjevali okolje. Novi Petrol Superplus 98 dobite na vseh večjih Petrolovih bencinskih servisih za enako ceno kot običajni 98 oktanski bencin.

Energija med nami.

PETROL

Ameriške specialne enote so ubile al Zarkavija, najpomembnejšega iraškega terorista.

Teroristova zapuščina

Ana Müllner, foto: Reuters

Po uboju Abu Musab al Zarkavija, vodje sunitških upornikov v Iraku, se odpira vprašanje, ali bo njegova smrt pripomogla k stabilizaciji razmer v Iraku ali pa se bo nasilje še bolj razširilo.

Eden najbolj razvpitih teroristov na svetu se je že nešteto krat izognil smrtnim pastem, tokrat pa je bila operacija najelitnejših pripadnikov ameriških specialnih enot preveč dobro načrtovana, da bi mu to uspelo. Zardi informacij, da se Abu Musab al Zarkavi zadržuje v neki hiši približno trideset kilometrov severno od Bagdada, kamor je odšel na posvet k svojemu duhovnemu voditelju, je ameriško letalo na hišo odvrгло dva izstrelka – drugega za primer, če prvi ne bi zadostoval. V hiši so umrli dva

moška, dve ženski in otrok, ko pa so na kraj dogodka prišli ameriški in iraški vojaki, je bil al Zarkavi še živ. V zadnjih vzdihljajih je mrmral molitve in kmalu zatem umrl. Poleg njega so našli le nekaj kosov orožja, žensko oblačilo, ki je najverjetneje pripadalo eni izmed njegovih treh žena, in arabsko izdajo ameriškega tednika Newsweek, ki je na naslovni

strani napovedovala prispevek o Iraku z naslovom »Brez izhoda«.

Nepričakovan vzpon Življenje al Zarkavija je bilo dolgo zavito v mit, kar je le povečevalo njegovo priljubljenost med somišljeniki. Dolgo se ni vedelo niti tega, iz katere države prihaja, saj se je nekaj časa predstavljal za Palestinca, čeprav izhaja iz Jordanije. V njegovi mla-

dosti je bolj kazalo, da bo postal lokalna zguba, ne pa eden vodilnih mož najzloglasnejše organizacije na svetu. Odraščal je v jordansem mestecu Zarqa, po katerem si je kasneje nadel svoje »vojno« ime, sodeloval v lokalnih kriminalnih zdruzbah in se ukvarjal z vsemi vrstami nezakonitih poslov. Kasneje so ga obtožili spolnega napada, za kar so mu jordanke oblasti

Al Zarkavijeva smrt bi povzročila spremembe v Iraku pred tremi leti, danes pa ne bo prinesla večjih sprememb.

sodile, in ker ni imel kam pobegniti, se je odločil, da odide v Afganistan. Tam se je pridružil lokalnim džihadskim upornikom, ki so se v osemdesetih letih preteklega stoletja bojevali proti sovjetski nadvladi. A ob njegovem prihodu je čas velikih bojov že minil, Zarkavi pa je kljub temu izrazil veliko željo za bojevanje. Njegov nekdanji nadrejeni poveljnik Hemat, ki še vedno velja za enega najbolj iskanih pripadnikov talibanskega režima, se spominja, »s kakšno gorečo vneto je al Zarkavi vzel puško v roke in se v prvi bojni vrsti bojeval proti Sovjetom. Nihče pa ni pričakoval, da bo kasneje postal tako pomemben mož«.

Ko se je al Zarkavi v devetdesetih letih vrnil v Jordanijo, so ga obtožili, da je želel spodnesti jordansko vlado. V zaporu naj bi se bil naučil svojih voditeljskih veščin, o katerih poprej ni bilo ne duha ne sluha. Na pamet se je začel učiti dele Korana, obdal se je z največjimi nasilneži in ob vsaki priložnosti poudarjal svoje sovraštvo do šiitov, ki jih je imel za krivoverne ničvredneže. Ko je dosegel pomilostitev, se je vrnil v Afganistan. A njegov glavni cilj je bil še naprej ustanovitev lastne organizacije, ki bi s prestola vrgla jordanskega kralja in ustanovila islamsko državo. Ko so ZDA leta 2001 napadle Afganistan, je s svojimi najbližjimi sodelavci odšel v severni Irak, kjer je krepil svojo moč in vpliv, po nekaterih podatkih pa naj bi bil celo izdeloval kemično orožje. Vsekakor je bil dobro pripravljen, ko so zavezniške sile pod vodstvom ZDA dve leti kasneje napadle Irak.

Vez med Osamo in Sadamom

Zarkavijeva smrt je za ameriško administracijo največji dosežek, gledano v luči domnevne povezave med teroristično organizacijo Al Kaida in nekdanjim diktatorjem Sadamom Huseinom. Naj spomnimo, da je Bela hiša dolgo časa poudarjala domnevne povezave med obema največjima sovražnikoma ZDA Osamo bin Ladnom in Huseinom. Čeprav uradnih dokazov o sodelovanju nikoli niso našli, pa je bil al Zarkavi svojevrsten dokaz, da je vez le obstajala. Zanimiva je tudi al Zarkavijeva vloga v Al Kaidi. Ko se je bojeval v Afganistanu, je bil eden redkih, ki niso obljubili

Al Zarkavi se je uril v Afganistanu.

Bin Laden je financiral al Zarkavija.

Iranski premier al Maliki

zvestobe Osami bin Ladnu, kar so storili vsi v Afganistanu »rojeni« talibani. Hkrati pa Zarkavi niti ni veljal za velikega podpornika Huseinovega režima v Iraku; Husein naj bi bil prvič slišal zanj, ko že ni bil več predsednik, prav tako pa do danes niso našli dokazov, naj bi se bila al Zarkavi in Husein srečala ob prejšnjih priložnostih, ko je al Zarkavi potoval čez Irak. Kljub precej majhni navezanosti tako na Al Kaido kot na Huseinov režim pa se al Zarkavi nikoli ni branil denarja, ki ga je dobival z obeh strani. Brez slednjega bi mu le težko uspelo tako premešati politične karte v Iraku. Vloga Al Kaide v Iraku pa tudi brez al Zarkavija še naprej ostaja velika; Irak namreč za organizacijo pomeni bojišče številka ena na svetu; tam se urijo bodoči teroristi, ob morebitnem porazu v Iraku pa bi se kaj hitro preselili drugam. Al

Kaidi se je v zadnjih letih pod bin Ladnovim vodstvom uspelo razviti v organizacijo, ki se uspešno prilagaja novim razmeram, pa naj do njih prihaja v Bagdadu ali v londonskih predmestjih. Zato se ni bati, da al Zarkavijeve vloge v Iraku ne bi zelo hitro prevzeli mladi teroristi nove generacije. Za enega najverjetnejših naslednikov naj bi veljal Egipčan s privzetim imenom Abu al Masri, prav tako veteran iz Afganistana, ki že od leta 2002 igra pomembno vlogo pri napadih na šiitski del prebivalstva v Iraku.

Priložnost za mir? Če je ameriška administracija, ko so decembra 2003 ujeli nekdanjega iraškega predsednika Sadama Huseina, optimistično napovedovala, da se bodo zaradi tega razmere normalizirale v pol leta, je sedaj takšne napovedi zamenjal molk. S pred-

sednikom Bushem na čelu se ameriške oblasti previdno izogibajo napovedim o tem, kdaj se bodo razmere v Iraku stabilizirale. S Huseinovim zajetjem so se očitno naučili pomembne lekcije, da odstranitev posameznih voditeljev, kot je bil na primer al Zarkavi, še zdaleč ni tako pomembna kot spreminjanje političnega okolja. Če bi ameriškim specialnim enotam al Zarkavija uspelo odstraniti pred tremi leti, preden je začel organizirati krvave pohode proti šiitom, bi njegova smrt bržkone res povzročila velike spremembe. Takrat so bili namreč vsi napadi naperjeni izključno proti ameriškim okupatorjem, danes pa je spor med obema največjima skupinama, šiiti in suniti, prišel že tako daleč, da se marsikdo sprašuje, kako jim je uspelo tako dolgo živeti v skupni državi, ne da bi se med seboj popolnoma izničili.

Kakšna je v resnici al Zarkavijeva dediščina, je ta čas težko ugotoviti. Ne smemo pa prezreti dejstva, da tudi uporniške sunitске skupine niso tako enotne, kot je videti na prvi pogled, in da al Zarkavi ni imel moči in avtoritete nad vsemi. Kljub vsemu pa, če gledamo položaj v Iraku, dobimo občutek, da je al Zarkaviju njegovo poslanstvo uspelo: iraško družbo, ki je temni preteklosti navkljub verjela v možnost svobodne države, je spremenil v družbo, kjer je tak optimizem izjemno redek. Njegova smrt pa je popolnoma zasenčila nadvse pomemben dogodek, ki se je isti dan zgodil v Bagdadu. Novi iraški premier Nuri al Maliki je namreč imenoval še zadnja dva ministra v novi vladi, in sicer za obrambo in za notranje zadeve. O obeh je le malo znanega, prav tako pa se še vedno odpira vprašanje, ali bo al Malikiju in njegovi novi vladi uspelo zaveziti val nasilja, ki se širi po državi. Ko bo znan odgovor na to, se bo videla tudi resnična vrednost al Zarkavijeve zapuščine. **D**

Mesto voditelja sunitskih upornikov ne bo dolgo prazno.

Internetna kavarna

Ameriško vlemesto Chicago bo kmalu postalo največja internetna kavarna na svetu, saj so mestne oblasti objavile razpis za oddajo ponudb za graditev brezžičnega interneta sistema, ki bo pokrival celotno mesto. Cilj mestnih oblasti je zagotoviti poceni ali celo brezplačen internetni dostop vsem prebivalcem in s tem pripomoči k zmanjševanju digitalnih razlik v Chicagu. Mesto bo izbranemu podjetju ali konzorciju omogočilo dolgoročno uporabo svoje infrastrukture (npr. ulične luči), potrebne za postavitve anten za brezžično omrežje. Chicago je bil sicer prvo veliko ameriško mesto, ki je zagotovilo brezplačen brezžični internetni dostop v sistemu javnih knjižnic.

Odklonil pomoč Srbski premier Vojislav Koštunica je odklonil pomoč EU v procesu razdruževanja Srbije in Črne gore. Dejal je, da lahko Beograd in Podgorica vse probleme rešita sama. Po njegovo so stvari popolnoma jasne, Srbija pa je naslednica državne skupnosti. To naj bi s posebno resolucijo

potrdila tudi srbska skupščina in nato zahtevala od vlade in drugih državnih ustanov, da sprejmejo nadaljnje korake. Ob tem je še kritiziral odločitev EU za pretrganje pogajanj z Beogradom o sporazumu o stabilizaciji in približevanju. Ta odločitev naj ne bi bila dobra, saj je s tem vsa država postavljena na talca enega človeka.

Deljeni spomini Nemška kanclerka Angela Merkel je v Berlinu odprla stalno postavitev Nemškega zgodovinskega muzeja, na kateri je razstavljenih 8 tisoč eksponatov. Razstava obuja spomin na posledice kakor tudi na temno poglavje nemške zgodovine. Kan-

clerka meni, da le kdor razume lastno zgodovino, se lahko bolj samozavestno in odprto približa

drugemu. To velja tudi za narode. Stalna muzejska postavitev naj bi bila namenjena v prvi vrsti mladim obiskovalcem.

Ogrožene Skoraj tisoč let starim grobnicam na zahodu Kitajske, bolj znanim kot piramide vzhoda,

grozi, da se bodo zaradi naravne erozije in človekovih posegov v okolje zrušile. Grobnice v revni in izolirani pokrajini Ningxia hranijo ostanke vladarjev Zahodnega kraljestva Xia, ki je bilo na kraju, kjer je danes mesto Yinchuan, nekdanja pa se je razprostiralo do meja

Tibeta. Zahodno kraljestvo Xia so uničili Mongoli pod vodstvom Džingiskana. O njem je ostalo malo

TUJI TISK

Der Spiegel

Starejša od Rima

V rimski antični nekropoli so arheologi odkrili dobro ohranjeno žensko okostje. Presenečeni so bili, da je staro okoli 3000 let in je starejša od samega Rima. Ženska je umrla v starosti okoli 30 let in je bila visoka okoli 160 centime-

trov. Poleg okostja so našli jantarno okrasje in štiri fibule – zaponke. Odkriti predmeti so bili tedaj zelo dragoceni in kažejo na to, da je bila ženska pomemben in znan človek. Po vseh raziskavah bodo ostanki razstavljeni v muzeju. Pravzaprav gre za prva izkopavanja v 3000-letni nekropoli, ki so jo našli pod Rimskim forumom (Forum Romanum). Že prej so tam arheologi našli urno, v kateri so bile poleg človeškega prahu tudi ovčje kosti. V omenjeni nekropoli so pokopavali pomembne ljudi, morda svečenike in poglavarje plemen in klanov, ki so živeli na rimskih gričih pred ustanovitvijo Rima leta 753 pred Kristusom.

Berliner Zeitung

Gigantska širitev

Ruski predsednik Putin je dejal, da mora Rusija krepiti svoje položaje na svetovnem trgu. Zahteva je še bolj konkretna: ruski koncerni morajo zasedati ključne položaje na svetovnem trgu in pogoltniti zahodne tekmece. Sredstev za takšen prodor

bo dovolj, saj ima Rusija rekordnih 230 milijard dolarjev deviznih rezerv, poleg tega pa so blagajne ruskih koncernov, ki se ukvarjajo s proizvodnjo jekla, niklja in energije, do vrha napolnjene. Jekleni baron Aleksej Mordašov je takoj zadel v središče – njegova družba Severstal je postala največji delničar luksemburškega koncerna Arcelor. Tudi energetske koncern Gazprom se je že zavihtel nad energetske družbe v Evropi. Seznam zahodnih podjetij, ki so jih pogoltnile ruske družbe, je naslednji: Severstal je kupil ameriško podjetje Rouge Steel in italijansko Lucchini-Gruppe. Lukoil je lastnik verige bencinskih črpalk v Ameriki, Alfa-Grupp je kupil velik delež delnic turškega mobilnega operaterja Turkcell.

podatkov, tako da se običajno opisuje kot nekaj skrivnostnega in enigmatskega. Dolgoletna izpostavljenost vetru, dežju in zane-marjanju tega najdišča, ki je sicer pod varstvom države, so razlog, da so v strukturah, ki spominjajo na miniaturne različice egiptovskih piramid, nastale do dva metra globoke razpoke, zato grobnicam grozi, da se bodo podrle.

Bogatejši in višji Kitajski otroci postajajo čedalje višji, medtem ko postaja Kitajska čedalje bogatejša. Do sedaj so bili le otroci, mlajši od sedem let in manjši od 1,1 metra, upravičeni do brezplačnih šolskih kosil, javnega prevoza in aktivnosti v prostem času, vendar pa ta višina ni več ustrezna, saj so kitajski otroci v petem letu starosti zdaj povprečno viš-

ji za deset centimetrov. Zato so se zdaj odločili, da bodo sprejeli nove omejitve. V Pekingu bodo tako do brezplačnih ugodnosti upravičeni vsi otroci, visoki do 1,2 metra, v pokrajini Liaoning na severovzhodu Kitajske pa celo otroci, visoki do 1,3 metra.

Aids iz Kameruna Znanstveniki so ugotovili, da je virus HIV oziroma bolezen aids, ki je doslej zahtevala že 25 milijonov človeških življenj, dnevno pa 8 tisoč, na človeka prešla s šimpanzov v Kamerunu. S tem je potrjeno ugi-

banje, po katerem naj bi bil virus na človeka preskočil z opic. Znanstveniki so namreč pri šimpanzih v Kamerunu odkrili naraven rezervoar simianskega virusa oslabljene odpornosti (SIV). Ta virus pa je zelo podoben virusu HIV-1 (virus oslabljene odpornosti pri človeku). Znanstveniki poudarjajo izjemno podobnost med virusoma SIV in človeško različico HIV in predvidevajo, da so se z virusom HIV-1 prvi okužili lovci na šimpanze, ki so jedli njihovo meso. Do tega bi lahko prišlo že v začetku 20. stoletja, sicer pa so virus HIV prvič odkrili pred 25 leti.

Ogroženi Mednarodna organizacija za tropski gozd (ITTO) je objavila najboljše raziskavo

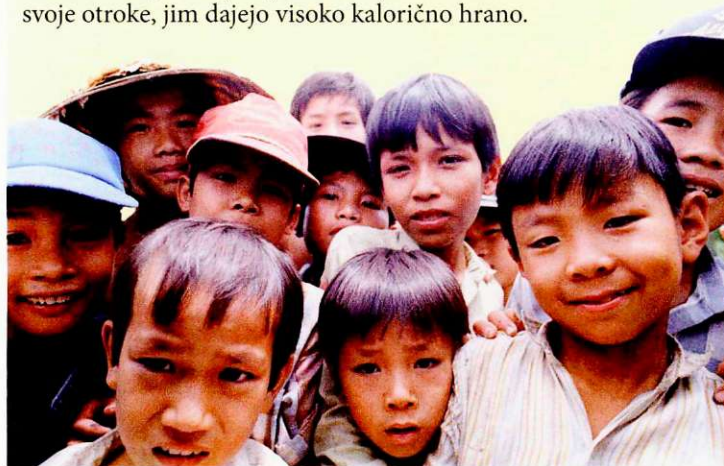

o ogroženosti tropskega gozda doslej. V njej ugotavljajo, da je kljub povečanju okolju prijaznega upravljanja z gozdovi še vedno ogroženih 95 odstotkov gozdov. Najbolj ogroženi so tropski gozdovi v Indoneziji, Slonokošeni

obali, Liberiji, DR Kongo, na Filipinih in v Nigeriji. Kljub želji vlad, da bi omogočile trajnostno upravljanje z gozdovi, je večina gozdnih površin dejansko nevarovana. Razgozdovanje pa ne ogroža le biološke raznolikosti, ampak tudi svetovno ozračje. 20 odstotkov ogljika v ozračju je posledica razgozdovanja. Vsako leto izgine 14 milijonov hektarjev tropskega gozda.

Nevarna prehrana

V nekem zasebnem vrtcu v Vietnamu so malčkom v hrano dajali steroide, da bi jih zredili in njihove starše prepričali, da jim dajejo dovolj hrane. Otrokom, starim 4 in 5 let, naj bi bili v glavni obrok zamešali še deksametazon, steroid za lajšanje težav zaradi artritisa. Eden od stranskih učinkov jemanja deksametazona je povečanje apetita in teže. V Vietnamu vitka linija velja za znak revščine in pomanjkanja; ker želijo številni Vietnamci zrediti svoje otroke, jim dajejo visoko kalorično hrano.

Vir: STA

TUJI TISK

The New York Times

Potomec Džingiskana

Odkrili so prvega Američana, ki naj bi bil v sorodu z Džingiskanom. To je Thomas Robinson, profesor računovodstva na Univerzi v Miamiu. Leta 2003 so oxfordski genetiki identificirali kromosom Y mongolskega kana. S preučev-

vanjem kromosomov aziatov so izluščili genski podpis, ki pripada prebivalcem Mongolije in Srednje Azije. Ta genski zapis je bil razširjen v okviru meja nekdanjega mongolskega imperija. Da je omenjeni kromosom Y prav Džingiskanov, naj bi potrjevali zgodnji zgodovinarji, ki so opisovali hareme Dižigiskana in njegovih sinov. Medtem ko so genetiki zbirali vzorce krvi, je Robinson sestavljal svoje rodovno deblo. Odkril je, da se je njegov praprader v Illinois priselil iz britanske grofije Kumbria. Leta 2003 je Robinson zašel v slepo ulico in zato poslal vzorec DNK iz notranjosti ustne votline družbi Oxford Ancestors, ki sledi prednike po očetovem kromosomu Y ali po materini mitohondrijski DNK.

The Time

Pametne tablete

Svetnik britanske vlade za področje znanosti David King je sporočil, da bodo tako imenovane pametne tablete, po zaužitju katerih bodo ljudje hitreje mislili in si izboljšali spomin, že čez 20 let v vsesplošni uporabi. Snovi, ki izboljšujejo mož-

gansko aktivnost, bodo lahko revolucionarno spremenile zdravljenje čustvenih pretresov in pomagale najti nove metode za odvajanje od mamil. Drugi znanstveniki takim kognitivnim pospeševalcem nasprotujejo, saj je to zanje navadna kozmetična nevrologija preparata. Ritalin in modafinil sta prva generacija možganskih pospeševalcev, ki so jih najprej uporabljali za zdravljenje živčnih zlomov, potem pa so jih začeli uporabljati tudi za zdravljenje hiperaktivnosti. Dandanes ritalin radi uporabljajo tudi študentje, saj pomaga pri koncentraciji. Pred izpiti ga jemlje kar 20 odstotkov ameriških študentov. Modafinil so uporabljali za zdravljenje narkolepsije, stanja, zaradi katerega ljudje nepričakovano zaspijo.

INTERVJU

Dr. Stane Granda

Slovenski prestolnici je treba dati življenje

Gašper Blažič, foto: Bor Slana

Dr. Stane Granda se je rodil leta 1958 v Novem mestu. Študiral je zgodovino in sociologijo, po magisteriju, v katerem je obdelal davčne obremenitve slovenskega kmeta od 1848 do 1914, pa se je zaposlil na Zgodovinskem inštitutu Milka Kosa, ki deluje v okviru Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU v Ljubljani. Tam je študij končal z doktoratom o prelomnem letu 1848. Danes je raziskovalec na omenjenem inštitutu in predavatelj na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Letos je postal predsednik programskega sveta RTV Slovenija in Zbora za Ljubljano.

Nedavno je bil ustanovljen Zbor za Ljubljano, katerega namen naj bi bil pripomoči k spremembi v vrhu mestne občine Ljubljana. Je omenjena ustanova nekakšna pomanjšana različica Zbora za republiko?

Podobnost je v imenu, vendar pa tudi precejšnja razlika. V primeru Zbora za republiko je šlo za celo državo, zdaj gre za mesto. Tam smo iskali novo parlamentarno ureditev, tu iščemo samo enega človeka. So sicer vzporednice, vendar pa so bistvene razlike.

Razmišljate tudi o tem, da bi Zbor za Ljubljano nastopil z listo in kandidati na lokalnih volitvah?

Za zdaj takih načrtov ni. Če bi na tak način nastopili na lokalnih volitvah, bi se spremenili v stranko. Mi pa ne želimo biti stranka. Zbor za Ljubljano ima nalogo zagotavljati dobro Ljubljane, ne pa v njej prevzeti oblast.

Obstaja kakšna verjetnost, da bi lahko s strankami našli skupnega županskega kandidata?

Ne bo skupenega kandidata, bo samo naš kandidat, torej kandidat Zbora za Ljubljano. Kdor se nam bo pridružil v podpori, je dobrodošel. Računamo predvsem na civilnodružbeno gibanja, ne izključujemo pa niti podpore strank. Vendar iščemo človeka, ki bi bil sprejemljiv za čim širši krog meščanov in bi zagotovil spremembe na bolje. To je naš glavni cilj.

Kaj je po vaše tisto, kar je v Ljubljani treba spremeniti?

Tega je toliko, da bi se bilo skoraj lažje vpra-

šati, kaj sploh pustiti pri miru. Poglejte, iz Ljubljane je treba narediti prestolnico evropske države, treba je urediti osnovne komunikacije, promet, varnost – čeprav ni tako kritična, kot se govori. Mestu je treba dati življenje, ker je zvečer v glavnem mrtvo in prazno. S poživitvijo bi zagotovili tudi več varnosti. Skratka, Ljubljano je treba vrniti Ljubljančanom.

Omenjeno je bilo, da bi Ljubljana lahko postala center evropske regije ...

To je pa precej zahtevno vprašanje, ker vemo, da v Avstriji in Italiji nastajajo ideje o evropski regiji. Vendar pa to pomeni, da bi se na ta način Slovenija priključevala italijanski, avstrijski ali celo hrvaški regiji. Če bi se to zgodilo, je to razkosanje oziroma demonražanje Slovenije. Če pa bi obstajala širša regija, tako kot nekdanja Avstrija, ki bi imela namesto v Gradcu sedež v Ljubljani, bi bilo sprejemljivo. Nobena regija pa ne more biti na račun slovenske države.

Pred dvema letoma se je na Zboru za republiko govorilo o evroregiji, ki bi poleg Slovenije obsegala še Koroško, Istro, Furlanijo ...

No, to sem že prej povedal, a na drugačen način, seveda s to razliko, da Furlanija nikoli ni spadala v Notranjo Avstrijo. Treba pa je paziti, ker se pod krinko regij skrivajo revanšistični in podobni interesi, uperjeni proti Sloveniji. Ne smemo pozabiti na izjemno prehodnost slovenskega ozemlja, ki je bilo prav zaradi tega zelo vabljivo za različne vladarje in države.

V Ljubljani je kar nekaj neuresničenih projektov, od pediatrične klinike, avtobusne postaje pa vse do nogometnega stadiona. Menite, da bi novemu vodstvu mestne občine uspelo dokončati omenjene projekte?

Ne vem, v kakšni fazi so prostorski in gradbeni načrti. Je pa tako, da če se neka zadeva ne začne, se tudi ne konča. Ko se enkrat začne, obstaja upanje, da se bo končalo. In v Ljubljani je treba izhajati iz več stvari: prvič je to prestolnica slovenske države, drugič glavno mesto slovenskega naroda in tretjič gre za mesto kot tako. Vse to je treba uskladiti. Treba je zgraditi novo Narodno in univerzitetno

knjižnico, ki ni samo ljubljanski, ampak vseslovenski projekt. Potem je še vrsta drugih institucij, ki jih Slovenija nima. Škandalozno je na primer, da je predsednik države podnajemnik v vladnih prostorih. V Ljubljani tako obstaja potreba po novi predsedniški palači. Treba pa je imeti tudi predsedniško držo, a nobeden od dosedanjih predsednikov države takšne drže nima. Predsedniku države pripada predsedniška palača, ki jo straži vojska in ne policija, če je država res demokratična. Ljubljani dejansko še veliko manjka, da bi bila prava prestolnica države, prava prestolnica vseh Slovencev in prijeten skupen dom za vse Ljubljančane.

Ena od nedokončanih ljubljanskih zgodb je tudi graditev džamije. Je Zbor za Ljubljano do tega vprašanja zavzel kakšno stališče?

Zbor za Ljubljano se je do tega vprašanja opredelil, ni proti džamiji ali mošeji. Vsi verniki imajo pravico do svojih prostorov, zelo nekulturno pa je postavljati islamski verski objekt zunaj oziroma na rob mesta, zlasti na manj vredno zemljišče. To je getoiziranje verske skupnosti. Džamija bi bila lahko v središču mesta, tako kot sta v središču protestantska in pravoslavna cerkev. Zaradi tega še ne bo konec sveta, tako kot ni bil konec sveta, ko sta se obe cerkvi gradili v »kato-liški« Ljubljani. To pomeni, da bi ta verski objekt lahko bil v središču mesta. Možnosti je veliko, saj je veliko odprtih lokacij. Sedanji načrt je za marsikoga vabljiv, za islamsko skupnost pa je po mojem mnenju žaljiv.

Kakšen vpliv bo na to imela razdeljenost muslimanov? Ne nazadnje je nekdanji mufti Osman Đogić ustanovil novo muslimansko skupnost.

V take detajle nismo šli, sem pa prepričan, da se bodo stvari čez čas uredile. To je notranja zadeva islamske skupnosti, vendar pa je ne smemo podcenjevati. Med muslimani je mnogo akademsko izobraženih ljudi pa študentov ... Menim, da imamo pogosto napačne predstave o teh ljudeh.

Poleg tega, da vodite Zbor za Ljubljano, ste predsednik programskega sveta RTV Slove-

► **nija. Kakšna je dejansko vaša vloga v njem in na RTV nasploh?**

Po novem zakonu o RTV je moja vloga neprimerno manjša, kot je bila vloga prejšnjega predsednika sveta RTV. On je imel velike pristojnosti, naše so precej manjše. Še nadzorni svet ima večjo vlogo, ker nadzira finance. Mi smo izvolili generalnega direktorja RTV in dali soglasje za radijskega in televizijskega direktorja. S tem smo svoje opravili. Smo pač samo nekakšen posrednik med ljudsko voljo in upravo RTV. Lahko marsikaj predlagamo, nismo pa oblast, kot je bil prejšnji svet RTV.

Ste pod velikim pritiskom, ker je doslej svet RTV Slovenija vodil nekdanji politik?

Oh, name je zelo težko pritiskati, ker me je preveč skupaj. Sploh nisem pod nobenimi pritiski. Edini pritisk je pomanjkanje časa.

Ob sprejetju novega zakona o RTV so predvsem opozicijski politiki ter nekateri javnomnenjski voditelji in novinarji trdili, da zakon prinaša politizacijo javne RTV, ki naj bi tako postala državna RTV. Ali po skoraj letu dni lahko rečete, da se je na RTV kar koli spremenilo na slabše, kar se tiče neodvisnosti in avtonomnosti javnega zavoda RTV?

Veste, očitki, ki jih omenjate, so prav tako slaboumni, kot če bi jaz nekomu očital, da je debel. Toliko politike, kot je bilo včasih na RTV, upajmo, da je počasi ne bo več, zlasti dokler bo obstoječi zakon v veljavi in Slovenija demokratska država. Glede novinarske avtonomije verjamem, da je premalo, vendar je tudi prej ni bilo. Mora šele zrasti. Novinarji morajo misliti s svojo glavo. Šele ko jim bo to omogočeno, se bo uveljavila novinarska avtonomija. Zdi se mi, da bi bilo treba od njih zahtevati več znanja. Predstavljam si, da bi moral vsak novinar študirati neko področje, tam diplomirati in se nato specializirati v novinarstvu. Strokovno dobro podkovanih novinarjev ne bi bilo mogoče voditi. Če so po mobitelih spraševali za navodila, potem je smešno govoriti o novinarski neodvisnosti. Dokaz novinarske neodvisnosti je tudi ta, da se nekaterih problemov preprosto ne obravnava. Obstajajo neobdelani problemi na državni ravni, medtem ko se novinarji ukvarjajo s problemom kanalizacije v nekem kraju. Že izbor tem veliko pove o dejanski novinarski svobodi. Temeljni problem novinarskega dela ni ideologija, ampak znanje. Mislim, da obstoječi izobraževalni sistem ni najboljši. Profesionalna formacija je verjetno dobra, toda potrebna je tudi vsebinska. Koncerte resne glasbe običajno komentirajo samo glasbeno vrhunsko izobraženi ljudje. Tako bi moralo biti povsod, ne samo pri umetniških vsebinah. Potrebna je tudi hierarhija vsebin, problemov. Govorim seveda samo o resnem delu, ne pa rumenem tisku in podobnem, ki ima svoje zakonitosti. Kolikor lahko vidim, je potencial velik, vendar slabo izrabljen. Koliko doktorjev znanosti je

brez službe, pa jih ne zaposluje skoraj noben časopis, čeprav so dohodki bistveno boljši kot na znanstvenem področju.

Kako ocenjujete prve kadrovske poteze programskega sveta? Generalni direktor RTV Slovenija je postal Anton Guzej, sicer dober finančnik, a bolj slab poznavalec javnega zavoda RTV Slovenija, kot je sam priznal ...

Moram reči, da stojim za vsemi temi izvolitvami. Direktorja je izvolil programski svet, in to zelo demokratično in s prepričljivo večino. Trditve o tem, da mora biti generalni direktor RTV medijski strokovnjak, je približno nekaj takega, kot če bi zahteval od direktorja Volkswagna, da zna popraviti Volkswagrove avtomobile. To je neresen očitek. Iskali smo dobrega finančnika, ker je RTV zelo velik in zahteven organizem. Za druge zadeve pa sta direktorja radijskih in televizijskih programov, ki bolje poznata RTV in medijsko problematiko, nista pa toliko vezana na finančna vprašanja.

Kaj pa direktorja radijskih in televizijskih programov Vinko Vasle in Jože Možina? Po mnenju nekaterih je bila njuna edina prednost v tem, da sta bila všečna sedanji politični oblasti.

No, gotovo sta všečna tudi svojim ženam ... Verjamem, da so tisti, ki so kandidirali in jim ni uspelo, prizadeti. To je normalno. Kandidatov je bilo veliko, mesto pa je samo eno. Kritike potem prihajajo iz osebne prizadetosti ali pa iz ideološkega in političnega nasprotovanja, ki pa nima realne podlage. Gotovo pa je, da sta sedanja direktorja človeka, ki plujeta s

časom. Neresno je pričakovati, da bi bila RTV v opoziciji z ljudsko voljo, kot se je zgodilo v času Peterletove vlade. To je popolnoma neresno. Noro bi bilo nekaj takega pričakovati, saj tega ni nikjer na svetu.

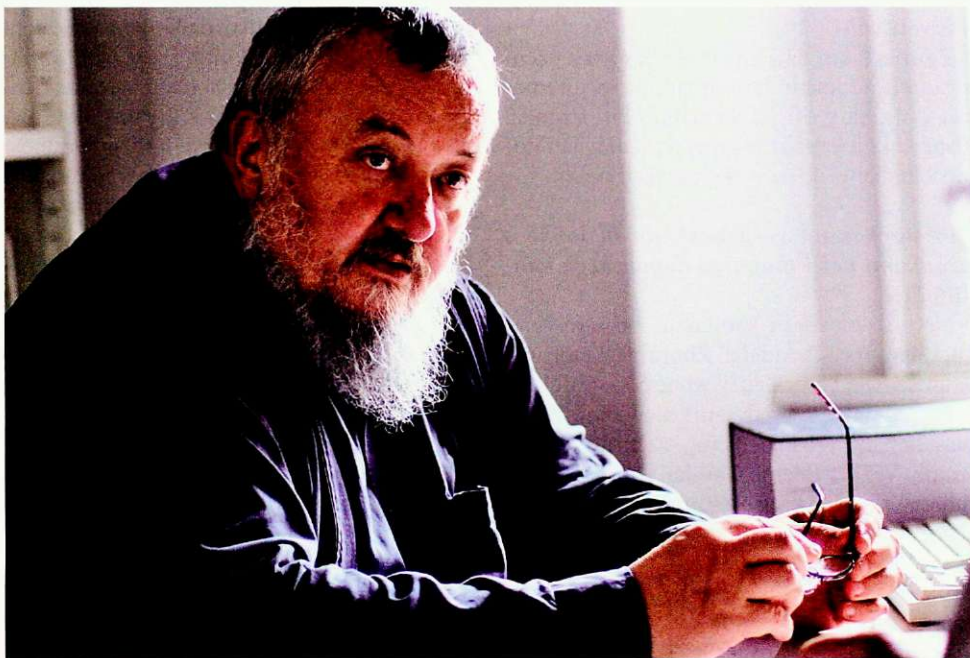
Slišati je mogoče tudi ocene, da je v Sloveniji zelo narasel vpliv Katoliške cerkve, kar naj bi se poznalo tudi v stalnih televizijskih prenosih maš, na primer maše, ki jo je daroval kardinal Franc Rode, namesto prenosa nogometne tekme med Slovenijo in Slovaško ...

Nekatere zelo moti, kar je na televiziji v zvezi s Cerkvijo. Kot da v Sloveniji ne bi bilo tri četrti prebivalcev katoličanov. Tistih nekaj odstotkov ljudi, ki nasprotujejo, pa hoče svoje mnenje vsiliti kot večinsko mnenje. Sicer pa je dovolj velika izbira TV-programov, da lahko vsakdo mirno preklopi, če ga prenos maše moti. Ali pa naj gre brat knjigo ali na sprehod. Iluzorno je pričakovati, da bo televizija dajala prednost manjšini pred večino.

V Sloveniji se od spremembe oblasti naprej pojavljajo namigi, da je novinarska svoboda zelo ogrožena. Je položaj novinarjev po vaše res tako slab, kot ga prikazujejo?

Moram reči, da sem z veseljem primerjal plače, objavljene v Demokraciji, s plačami zaposlenih na Znanstvenoraziskovalnem centru SAZU. Moram reči, da naš direktor lahko sanja o taki plači, kot jo ima na primer direktor časopisne hiše Delo ali kdo drug, pa je vodja kolektiva, v katerem je najmanj 200 doktorjev znanosti! Če pa primerjate plače novinarjev s

Neresno je pričakovati, naj bi bila RTV v opoziciji z ljudsko voljo, kot se je zgodilo v času Peterletove vlade.

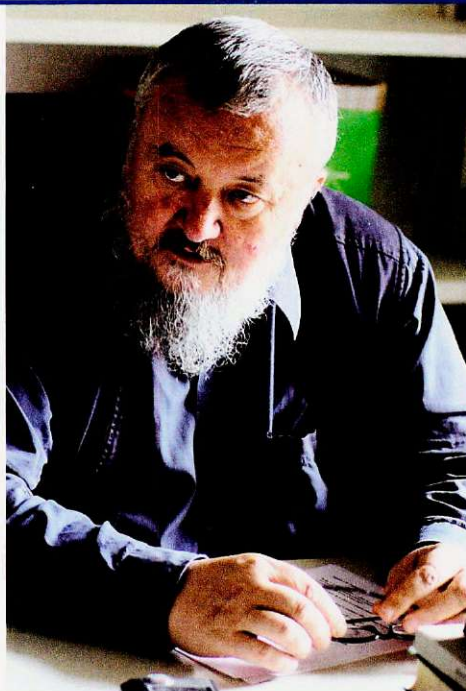
plačo znanstvenika, potem so to popolnoma neprimerljive stvari. Vem, da imajo novinarji po svetu visoke plače in da je novinarski ceh veliko vreden. Vsi se tresejo pred njim. Toda resnica mora priti na dan. Nasploh sem privrženec javnih plač, predvsem pri javnih zavodih. Le zakaj bi morali to skrivati? Je pa še vedno zelo slab položaj honorarnih novinarjev, saj mnogi več mesecev ne dobijo plač, čeprav opravijo večino dela v nekaterih medijih. V zvezi s tem je problem v tem, da mladi ne dobijo službe, medtem ko se starim novinarskim mačkom ni treba bati izgube delovnega mesta. Čeprav sem že v letih, ko je treba misliti na upokojitve, čeprav sem izjemno rad v svoji službi, še vedno trdim, da svet stoji na mladih. Imajo znanje in ambicije, ne pa »kilometrince«, do katere pa brez dela ni mogoče priti.

Bliža se petnajsta obletnica osamosvojitve. Vas navdaja s kakšnimi pričakovanji?

S pričakovanji ne, pač pa z velikim veseljem, ker sem aktivno sodeloval v slovenski osamosvojitvi. Od prvega dne sem bil namreč pod orožjem in sem na to zelo ponosen. Poleg tega sem takrat poslušal napovedi, češ, saj ta država niti tri leta ne bo zdržala. Zdržala pa je petkrat toliko. Vesel sem tudi, ker je naša država kljub dosedanjim političnim dogodkom dosegla napredek in ker je slovenska osamosvojitve opravičila svoj namen. Samo primerjajte naš standard s srbskim, bosanskim ... Človek pa se sprašuje, kakšna bi bila država, če bi bila naša demokracija uspešnejša. Če bi na primer dr. Jože Pučnik postal predsednik države. To so seveda hipoteze. Ljudje imajo vedno prav, in kakor so izvolili, so izvolili. Ni moremo biti nezadovoljni, nesrečni s tem, kar je doseženo, ne glede na to, katera vlada nam je vladala doslej. Lahko bi bilo bolje, lahko pa tudi slabše.

Se vam zdi, da je petnajst let po osamosvojitvi slovenska državnost še tisto, kar nas združuje? Čedalje več je namreč jugonostalgije, kar simbolizira več kamnitih napisov v čast Josipu Brozu Titu, da ne omenjam Neve Miklavčič Predan ...

O nekaterih ljudeh ne bi rad govoril, ker si preprosto ne zaslužijo pozornosti. Glede jugonostalgije pa je podobno, kot bi v stari Jugoslaviji iskali ljudi, ki bi si želeli obnovitve stare Avstrije. To je pač stvar mentalitete. Popolnoma neresno pa je razmišljati o Jugoslaviji, še posebej sedaj, ko se je osamosvojila tudi Črna gora. Ne verjamem, da bi se Jugoslavija lahko obudila, saj je bila izrazito umetna zadeva, ki je zadovoljevala le redke posameznike v Beogradu. Jugonostalgija ni resen problem, je pa vprašljiva forma mentis ljudi, ki imajo takšna čustva. Težko pa razumem napise, kot je »Naš Tito« na Sabotinu, ko pa vemo, da ima prav Tito največje zasluge za to, da Gorica ni pripadla Sloveniji. In to je absurd, ki je posledica velikega neznanja in neupoštevanja zgodovine.

Jugonostalgija ni resen problem /.../. Težko pa razumem napise, kot je »Naš Tito« na Sabotinu, ko pa vemo, da ima prav Tito največje zasluge za to, da Gorica ni pripadla Sloveniji.

vine. Takšna je usoda. To so pač ideološke zadeve, ki nimajo nobene zveze z zgodovinsko stvarnostjo. Mnogi ljudje imajo zelo radi princip voditelja (duče-princip). Nenavadno je, da je tega veliko na Primorskem, kjer imajo z raznimi »dučejci« zelo tragične izkušnje.

Kaj pa odzivi na praznovanje dneva upora? So vas presenetili?

Odzivi me sploh niso presenetili, ker že poznam način delovanja. Imam zanesljive informacije, da so se prej partizani strinjali s krajem in drugimi zadevami. Nekateri partizani prvoborci so me klicali celo domov in mi dejali, da je imel Cukjati (predsednik državnega zbora) odličen govor. Odgovoril sem jim, češ, kaj bo rekel njihov šef Stanovnik, pa so mi odgovorili, naj pričakujem od njega napad. Očitno nekatere politične sile ne znajo drugače, kot da reagirajo s kopičenjem negativne energije. To je dokaz njihove intelektualne sposobnosti. Samo rušenje nikamor ne pelje. Povedati je treba, jaz bi bolje naredil to in to. Ne pa samo blatenje. Podoben odnos imajo isti ljudje in njihovi »kameradi« tudi do načrta vladnih reform. Vsi vedo, da so potrebne, tudi člani prejšnje vlade. Veliko bolj kot z nihilizmom bi se kazalo uveljavljati z boljšim, zlasti vrhunskim znanjem.

Znano je, da Slovenci nismo najbolj posrečeno izbrali svojih državnih simbolov. Kaj je po vaše tisto, kar bi Slovence združevalo?

Pri simbolih Slovence najbolj združuje jezik, to je jasno. Da pa bi dosegli konsenz glede vladarjev, ne moremo pričakovati. Tudi ne bi bilo dobro, če bi bilo enoglasno petje. Moramo se naučiti biti tekmeci. Vendar pa nimamo izoblikovanega sistema državljan-skih vrednot. Ne znamo še biti državljani. Strankarstvo, ki ne bi smelo biti večjega pomena, je pri nas primarno. In to je žal balkanizacija Slovenije. Kar se grba tiče, moram reči naslednje: slovenskega grba ni. Mi bi si lahko izmislili vsakršnega, pa čeprav kakšno steklenico. Žal je tako, da sedanji grb ni v skladu s heraldičnimi predpisi. Zastava je takšna, kot je, je nimamo kaj spreminjati. Izbira imena denarja, tj. tolar, pa je – naj mi oprostijo – norčevanje iz Slovenije. Tolar je beseda nemškega izvora, ime se je pojavljalo na Češkem. Slovensko bi bilo pravilno dolar, po Joahimovem Dolu, kjer so kovnice. Američani so to vedeli, mi smo izbrali nemški Tal (dol). To je bilo norčevanje iz slovenske osamosvojitve, nekateri naivneži pa so temu žal nasedli. Mi bi lahko izbrali popolnoma novo ime za denar. Lahko bi dali čisto svoje ime. Žal pa nimamo tradicije, saj prej nismo imeli svojega grba, denarja prav tako ne. Sedaj je stvar končana, evro je pred vrati.

Rojeni ste v Novem mestu, kjer bo v nedeljo razglasitev nove škofije. Kaj za vas pomeni Novo mesto kot škofijski sedež?

Novo mesto mi pomeni zelo veliko, pa če je škofijski sedež ali ne. Sem vesel, ponosen, ker je postalo škofijski sedež, še bolj bi bil vesel, če bi bilo to že nekaj stoletij prej. Me je pa strah, če se v Novem mestu zavedajo, da to potegne za seboj številne nove obveznosti, ne le stroškov. Novomeščani bi vse imeli, vendar tega ne znajo vzdrževati. Poglejte, kakšno je današnje Novo mesto ali pa kakšno je Celje! Poglobiti bi bilo treba vernost na Dolenjskem, od tradicionalnosti bo treba preiti k živi veri. Analiz, ki so vodile do nastanka škofije, ne poznam vseh. Se mi pa zdi zadeva zelo odgovorna. Nekateri jo pač jemljejo preveč lahko-miselno. Škofija potegne za seboj veliko stvari. V preteklosti so bile to običajno univerze. Kot ta čas kaže, bo imel univerzo prej belokranjski Semič kot Novo mesto. Ne zato, ker ne bi bilo v Novem mestu pravih ljudi, ampak ker politika ne ve, kaj hoče. Novo mesto se ne zna izviti iz krize identitete. Bomo videli, kaj bodo prinesle nove volitve. ■

Pogled na Tolmin oziroma na nekdanje tolminsko mostišče

Tolminsko mostišče

V. M.

Tolminski muzej je pod naslovom *Tolminsko mostišče* izdal doslej najboljšežnejšo publikacijo v slovenščini, namenjeno dogodkom na soški fronti.

Nekateri se čudijo, zakaj soška fronta čedalje bolj privlači ljudi. V Sloveniji je to še posebej očitno, saj je bila pred demokratizacijo leta 1990 prva svetovna vojna skoraj v celoti potlačena in se je o njej zelo malo pisalo, še manj pa raziskovalo. Toda izbruh zanimanja je razumljiv. Ne le zato, ker je bilo prej potlačeno – da se je lahko bohotila komunistična zgodovina –, temveč zato, ker je soška fronta polna tragedij in podob o človeški (samo)uničevalni moči. Medtem ko je t. i. partizanstvo med drugo svetovno vojno atomizirano z mnogimi čedalje bolj dvomljivimi dogodki (praktično ni datuma ali dogodka, ki bi ga na nacionalni ravni lahko

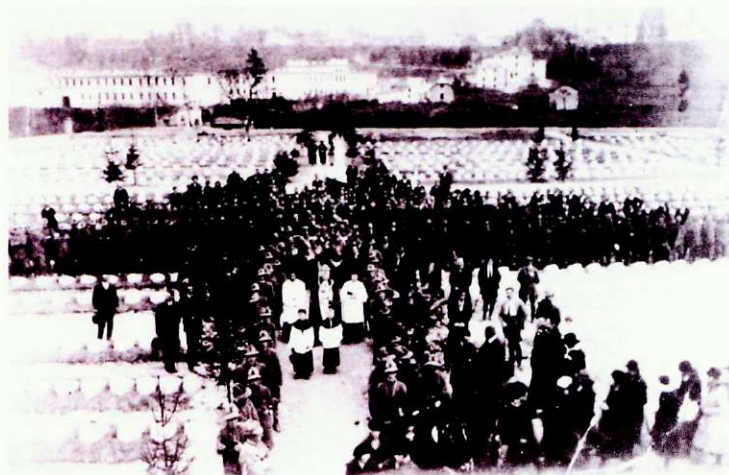
slavili), je bilo trpljenje na soški fronti neizmerno in ga ni (bilo) treba napihovati s propagandnimi prijemi, kot so to počeli v desetletjih po drugi svetovni vojni s partizanstvom.

Agresor z Zahoda Pri vseh narodih, ki so sodelovali na soški fronti, se zanimanje zanjo močno povečuje. Zato ni naključje, da velja Kobariški muzej za enega najboljših vojnih muzejev v Evropi. Italijanski trg je preplavljen z literaturo o soški fronti. V Sloveniji smo glede tega še vedno v prvi fazi, ko se zanimamo predvsem za »svojo stran«, torej za dogajanje v avstro-ogrski vojski, še vedno pa nismo prešli psihološke ovire, da bi v zgod-

be oziroma v opisovanje soške fronte vnesli tudi »drugo stran« – italijanski del zgodbe oziroma

okupatorja. Tudi tam je bilo trpljenje in še večje žrtve, zato je dosedanja slovenska publicistika brez vključitve italijanskega dela precej okrnjena in siromašnejša.

Prav nobenega dvoma ni, da je maja 1915 Italija na slovensko

Tolmin, vojaško pokopališče, ki ga danes ni več

etnično ozemlje izvedla agresijo, ki je imela strahotne posledice. Zato je prav osupljivo, da v Sloveniji tako rekoč vsi še vedno pišejo, da so Italijani okupirali Primorsko npr. leta 1918 ali 1920 oziroma s fašizmom. Ne, osvajalsko so jo napadli z uničujočo vojno maja 1915 (čeprav ne prvič, saj so prvo agresijo proti slovenskemu ozemlju izvedli že leta 1866). Italijani torej in ne samo fašisti! Italijani potem še enkrat, leta 1941. In še nekaj je zanimivo; med prvo svetovno vojno kot tudi med drugo so – milo rečeno – nečastno vlogo proti Slovencem odigrali tudi Angleži: leta 1915 so prav oni omogočili Italijanom agresijo na slovensko ozemlje, med drugo svetovno vojno pa so usodno podprli komunistično vojsko in po vojni s prevaro protirevolucionarno domobransko vojsko izročili morilskim komunistom, ki so jo nato pomorili.

Sveti egoizem Italija je 4. maja 1915 odstopila od trojnega sporazuma in nekaj tednov pozneje, 23. maja, napovedala vojno dotedanji zaveznici Avstro-Ogrski. Ta dogodek je imel dolgo zgodovino in usodne posledice zlasti za Slovence, Hrvate in Tirolce. Ko je namreč dvojna monarhija 28. julija 1914 napovedala vojno Kraljevini Srbiji (da bi dobila zaščeno za umor avstro-ogrškega prestolonaslednika in njegove soproge v Sarajevu) in se kmalu po tem skupaj z Nemčijo, tretjo podpisnico trojnega sporazuma, znašla v vojni proti Rusiji, je Italija, sklicujoč se na IV. člen tega sporazuma, razglasila nevtralnost, pod krinko katere je takoj začela barantati z obema vojskujočima se stranema. Cena za ohranitev nevtralnosti (oziroma za pristop k antanti) je bil odstop (oz. priznavanje pravic do) Južne Tirolske, Trsta, Istre, Gorice z Gradiščem in precejšnjih delov Dalmacije ter priznavanje posebnih interesov in pravic Italije v Albaniji. Italija je v pogajanjih z Avstro-Ogrsko svoje ozemeljske zahteve hinavsko upravičevala z določbami VII. člena omenjenega sporazuma (medsebojne kompenzacije v primeru spremembe statusa quo na Balkanu), čeprav je očitno šlo samo za uresničevanje njenih

Najobsežnejša knjiga o soški fronti doslej

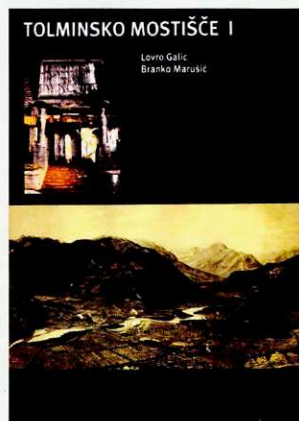
V dveh knjigah s skupnim naslovom *Tolminsko mostišče* so na 800 straneh podrobno prikazani dogodki med prvo svetovno vojno na soški fronti, kjer je deloval avstro-ogrski XV. korpus. Poleg podatkov o vojaških premikih in žrtvah opisujeta knjigi tudi posledice, ki so jih vojni spopadi povzročili med civilnim prebivalstvom na Tolminskem.

V prvi knjigi, v kateri je uvodoma objavljena spremna beseda zgodovinarja dr. Vaska Simonitija, je najprej objavljen krajši prispevek zgodovinarja dr. Branka Marušiča, v katerem je orisal razmere v tolminskem sodnem okraju pred prvo svetovno vojno. Sledi temeljno besedilo Lovra Galića, poznavalca in raziskovalca dogodkov med prvo svetovno vojno. Njegovo besedilo je razdeljeno na dva dela. V prvem v trinajstih poglavjih obravnava vojaške operacije in dogodke od začetka vojne na Soči do 24. oktobra 1917. Drugi del je osredotočen na dvanajsto soško bitko in preboj italijanske fronte. Vojnim operacijam sledimo v sedmih poglavjih. Sklepne misli in povzetek sta prevedena v nemščino, italijanščino in nemščino. Prvo knjigo dopolnjujejo priloge, v katerih so objavljena pomembna pričevanja udeležencev vojne. Za pomoč bralcu pri spremljanju vsebine so priložene kartografske priloge s prikazi vojnih operacij na soški fronti in izsek *Državne topografske karte* v merilu 1:50.000, ki bo bralcu v pomoč pri orientaciji na geografsko razgibanem terenu Tolminske. Knjiga je opremljena s slikovnim gradivom, med katerim so prvič objavljeni dokumentarni posnetki iz osebnega albuma Aleksija Nikolaja iz Kamnika. Medtem ko je prva knjiga namenjena prikazu vojaškotaktičnih dogodkov na soškem bojišču v Gornjem Posočju, se vsebina druge knjige posveča vojakom in civilistom ter mnogim tegobam, ki jih je prinašala vojna. Prispevek

dr. Petre Svoljšak obravnava usode številnih primorskih družin in posameznikov, ki so morali v begunstvo. Darja Pirih je poskušala ugotoviti krvni davek tolminskih naselij, in kot se je izkazalo, je bil visok. Izdelani seznam vsebujejo 853 imen domačinov, ki so postali žrtev prve svetovne vojne kot vojaki, osebe v vojaški službi ali kot civilisti.

Prispevek odgovorne urednice knjige in direktorice Tolminskega muzeja mag. Damjane Fortunat Černilogar prikazuje problematiko vojaških pokopališč obeh v vojni sodelujočih strani na Tolminskem. V njem poskuša prikazati, kako so se določena pokopališča oblikovala in umeščala v kulturno krajino, kako so se po koncu vojne številna opuščala in urejala nova. Potem ko je bilo po vojni na Tolminskem sto pokopališč, sta danes urejeni samo še dve (Modrejce in Loče). V drugi knjigi imajo osrednje mesto sezname žrtev, padlih na soškem bojišču. Številnim, na katere je spomin že povsem zbledel ali so bili neznani, so avtorji v knjigi ponovno dali imena in priimke. Velike zasluge pri tem ima Galić, saj je z izredno požrtvovalnostjo prepisoval številne podatke v dunajskem vojnem arhivu, ki so bili podlaga za pripravo seznamov. Urejeni so po abecedi po posameznih conah in znotraj teh po lokacijah pokopališč ali enotah, katerim so padli vojaki pripadali.

Projekt z namenom izdelave seznamov je Tolminski muzej začel pred tremi leti, prvi rezultat pa je bilo odprtje razstave pred enim letom z naslovom *Tolminsko mostišče – ob 90. obletnici prvih bojev na soški fronti* iz izdanim razstavnim katalogom, za katerega je besedilo napisala Damjana Fortunat Černilogar. Oba zvezka *Tolminskega mostišča*, ki ju je s pomočjo občine Tolmin in ministrstva za kulturo izdal Tolminski muzej, sta doslej najobsežnejši knjižni projekt o soški fronti v slovenščini.

Avtorji knjige: Lovro Galić, Darja Pirih, dr. Branka Marušič, dr. Petra Svoljšak in mag. Damjana Fortunat Černilogar

Panorama Tolminske kotline sredi vojne leta 1916

► osvajalnih ciljev v duhu Salandrovega izreka o svetem egoizmu.

Sramotni sporazum V krogih antante nikogar ni skrbelo, da bi v primeru uresničitve italijanskih zahtev v omenjenih pokrajinah pod Italijo poleg italijanske manjšine prišla tudi slovenska oz. nemška večina, s čimer je bil kompromitiran eden glavnih razglašanih ciljev antante – uresničitev pravic do samoopredelitve narodov. Še več, tudi Nemčija je izkoristila ves svoj vpliv, da bi zaveznico Avstro-Ogrsko prepričala, da bi slednja ugodila ozemelskim zahtevam Italije (dobro se je namreč zavedala italijanskih zahtev oziroma tega, na kateri strani v vojni bo Italija). Resda sta bila monarh in vlada na Dunaju pripravljena v skrajnem primeru odstopiti Trentino in nekatera večinska italijanska območja vzdolž spodnjega toka Soče ter odobriti avtonomijo Trsta, toda nič več kot to. Vendar je antanta Italiji ponudila vse, kar je ta zahtevala, zato je 26. aprila 1915 prišlo do podpisa tajnega londonskega sporazuma, s katerim se je Italija zavezala, da bo v roku enega meseca vstopila v vojno z dosedanjno zaveznico. Angleži so torej tako pred vojno kot tudi po njej, v »mirovnih dogovorih«, kot večji kolonialci barantali za tuja ozemlja.

David proti Goljatu Italija je računala na hitro zmago. Spomladi leta 1915 se je namreč Avstro-Ogrska že deset mesecev vojskovala proti Rusiji in Srbiji. Posledica hudih obrambnih bitk v Galiciji in na Karpatih kot tudi dveh spodletelih kazenskih pohodov na Srbijo so bile velike človeške in materialne izgube. Da bi obdržali južno in vzhodno

fronto ter ob izdatni nemški pomoči s prebojem ruske fronte pri Gorlicah in Tarnovu (2. maja 1915) zmanjšali ruski pritisk, je avstro-ogrsko vrhovno poveljstvo potrebovalo vse preostale razpoložljive sile, zaradi česar so se morali (kljub pravočasnim informacijam obveščevalne službe o bližajočem se italijanskem napadu) za obrambo meje zateči k

uporabi črne vojske (Landsturm), prostovoljcev iz strelskih družin, orožnikov, finančnih straž in nekaj pohodnih bataljonov rednih enot; vse skupaj okoli 100.000 slabo oboroženih in vojaško neizurjenih ljudi proti ogromni premoči približno 900.000 italijanskih vojakov, skoncentriranih od Ortlerja do Gradeža, ki jim je pomagalo topništvo.

Lovro Galić

Poglavitni avtor knjige *Tolminsko mostišče* ni zgodovinar, ampak inženir elektrotehnike Lovro Galić, Zagrebčan, ki ni le prikazal dogajanja na tolminskem mostišču, to je območja delovanja XV. armadnega korpusa in soškega bojišča kot celote, marveč je prispeval tudi podatke za sezname na tem območju umrlih avstro-ogrskih vojakov. Galićev delež obsega skoraj 670 strani in je najzaslužnejši soavtor knjige. Njegovo besedilo je dalj časa iskalo založnika, kar je presenetljivo ob čedalje večjem zanimanju mnogih za dogodke na soški fronti. Pravzaprav je njegovo besedilo podatkovno in analitično osupljivo branje. Ali so se ga morebitni založniki zato izogibali? Tako v knjigi kot na njenih predstavitvah je pokazal obširno znanje o soški fronti, ne le samih podatkov o spopadih in o udeležencih v njih, ampak tudi pri ugotovitvah. Njegova raziskava ni potekala le v arhivih in knjižnicah, ampak tudi na terenu, kjer je raziskoval v prostem času, ko je sedem let kot elektroinženir služboval in prebival v Mostu na Soči.

Zmaga domoljubja To, da je slabo opremljenim, večinoma neizurjenim in neizkušenim branilcem uspelo zadržati in ustaviti italijansko napredovanje do postopnega prihoda številčnejših in bolj izkušenih enot z Balkana in iz Galicije, je čudež pa tudi zmagoslavje domoljubja in požrtvovalnosti Tirolcev, Korošcev, Slovencev in Hrvatov (posebej Dalmatincev), ki so se v prvem trenutku uprli Italijanom. Toda branilci so med vso vojno ostali številčno in materialno šibkejši od napadajočih Italijanov, zato je uspešno obrambo jugozahodne fronte mogoče pojasniti le z moralno nadvlado in z visokimi vojaškimi vrlinami vseh branilcev, zlasti tistih na soški fronti.

Frontna črta Obrambna črta je med Trbižem in ustjem Soče tekla prek Rombona, Bovške kotli-

ne, Javorščka, Kala, Vršiča in Vrat do Krna in Batognice, prehajala na Maselnik, Sleme, Mrzli vrh in Vodel ter se med vasema Dolje in Gabrje spuščala v Tolminsko kotlino. Tam je prečkala Sočo (zato tolminsko mostišče) in zajemala dva griča (Sv. Lucijo in Sv. Marijo oziroma Mengore z Bučenco). Obrambna črta je (do avgusta 1917) pri Podselih znova prešla na levi breg Soče in se raztezala po vzpetinah nad reko do drugega mostišča, goriškega, ki ga je avstro-ogrsko poveljstvo obdržalo na desnem bregu Soče. Tudi mnoge od vzpetin so se zapisale v zgodovino kot kraji krvavih spopadov, žrtev in junaštva: Prižnica, Kuk, Vodice, Sveta gora, Sabotin, Sv. Gabrijel (Škabrijel). Južno od Gorice je frontna črta znova prešla na levi breg Soče, spremljajoč zahodna pobočja Doberdobske planote oz. Krasa, in se blizu Devina končala pri morju.

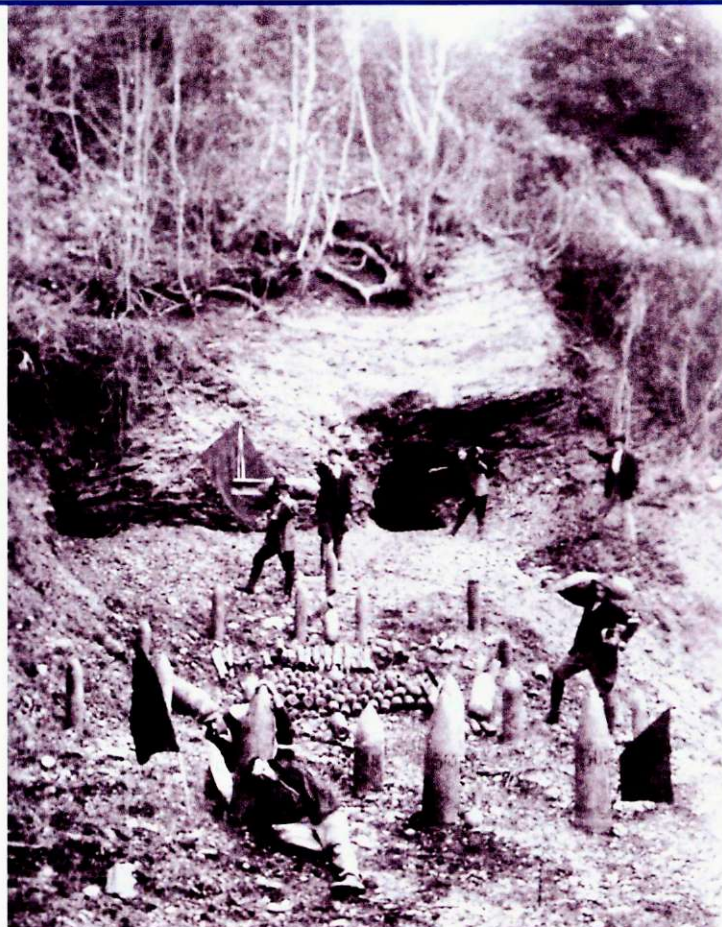
Napake na Piavi V knjigi *Tolminsko mostišče* je Lovro Galić opozoril tudi na nekatere ključne napake, do katerih je na avstro-ogrske strani prišlo po izjemno uspešnem preboju fronte pri Kobaridu, ko se je morala italijanska vojska bliskovito umakniti čez Tilment vse do reke Piave. Namesto da bi takrat razbitemu sovražniku z odločilno ofenzivo iz Trentina presekali umik ali vsaj nadaljevali pregon čez Piavo, so boje v zimskih razmerah nadaljevali na gorskem območju na Grappi in planoti Sedmih občin, kjer so bili Italijani dobro utrjeni. Večjih uspehov ni bilo, utrpeli pa so precejšnje lastne izgube. Na ta način je bila zapravljena zmaga, Italijanom pa so dali čas, da so si ob izdatni zavezniški pomoči opomogli in se znova oborožili. S tem je bila usoda donavske monarhije zapečaten, z njo pa tudi usoda zahodnega slovenske-

ga ozemlja. Vse, kar se je zgodilo po tem – nepotrebna, nesmiselna in izgubljena poletna bitka na Piavi, krvavi boji za ohranitev položajev na masivu Grappe, umik s Piave, t. i. italijanska zmaga pri Vittoriju Venetu ter pogajanja o premirju v Villi Giusti (ko je bilo zaradi avstro-ogrškega premirja 24 ur pred italijanskim zajetih več kot 300.000 vojakov, ki so se vračali v zaledje), je bilo samo logična posledica neizkoriščene zmage v XII. soški bitki.

Čeprav je bil prispevek Italije k zmagi antante zelo problematičen, so ji na mirovni konferenci priznali skoraj vse, kar ji je bilo obljubljeno z londonskim sporazumom, seveda na nesrečo Južnih Tirolcev, Slovencev in Hrvatov, z domovinami katerih je antanta Italiji plačala izdajo zaveznic.

Milijon žrtev Glavni avtor knjige *Tolminsko mostišče* Lovro Galić je z dolgotrajnim preučevanjem soške fronte prišel do nekaterih pomembnih podatkov in jih nanašal na predstavitev knjige. Na tolminskem mostišču je bila fronta dolga 26 kilometrov, na njej pa je padlo 11.800 avstro-ogrskih vojakov. Na italijanski strani jih je padlo okoli 18.000. Na gori Batognica je padlo 985 vojakov, od tega polovica julija 1915, na bovškem delu pa okoli 5.000.

Danes se navaja podatek, da je bilo na soški fronti milijon žrtev. Galić opozarja na dve številki, ki ju navajajo Italijani za svoje žrtve. Po njihovem navajanju naj bi bilo na soški fronti padlo okoli 500.000 Italijanov, na vseh bojiščih prve svetovne vojne pa uradno (!) 680.000, pri čemer ne upoštevajo žrtev med ujetniki, ki jih je bilo tudi precej in so prav tako žrtve vojne. Na avstrijski strani je po njegovih ugotovitvah padlo med 200.000 do 209.000 vojakov, največ na Krasu.

Pri Tolminu po vojni, ko je prebivalstvo čakalo nevarno in težaško delo

TEBI, SLOVENIJA!

Koncert ob 15-letnici Republike Slovenije

Poletno gledališče Studenec pri Domžalah
petek, 16. junija, ob 21h
 (javna generalka ob 17.30)

Z nami bodo:
 Orkester slovenske policije

Pia Brodnik, sopranistka, Andreja Zakonjšek, sopranistka,
 Marko Kobal, baritonist

Slovenski oktet, Vokalna skupina Gloria

Nuša Derenda, Alenka Godec, Irena Vrčkovnik,
 Majda Petan, Oto Pestner, New Swing Quartet,
 Perpetuum Jazzile

Ansambel Franca Miheliča, Ansambel Špica

Voditelja:
 Jure Sešek in Bernarda Žam
Gostje - voditelji:
 Janez Dolinar, Ida Baš, Danica Godec

Pridite tudi vi!
Čestitajmo naši Sloveniji
za 15. rojstni dan.

RADIO OGNJIŠČE

 RADIO
ZELENI VAL
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Tolmin

Petra Jansa, foto: vir STO/ Bobo, B. Kladnik, J. Skok

Tolmin je mestno naselje Srednje Soške doline. Leži sredi Tolminske kotline, na stičišču visokogorskega, hribovitega predalpskega in dinarskega sveta, na najvišji konglomeratni in deloma morenski terasi nad sotočjem reke Soče in rečice Tolminke in na križišču pomembnih starih cest proti Goriški, zgornjemu Posočju, Notranjski in Gorenjski. Zaradi svojega položaja in zgodovinskega razvoja je upravno, industrijsko, trgovsko, kulturno in izobraževalno središče srednjega in zgornjega Posočja. Prihodnji teden domačini prirejajo tradicionalno puntarsko noč, ki je pustila velik pečat v zgodovini Tolminskega.

Strateško mesto Na **Kozlovem robu** (426m) in na **Vrhu Krnic** (278m) nad levim bregom Tolminke sta nekoč stali predzgodovinski gradišči. Najstarejši del naselja z značilnimi ozkimi ulicami je na pobočju visoke terase nad Tolminko. Zgodnjesrednjeveško poselitev Tolmina izpričujejo grobne najdbe keltske kulture s središčem v jugovzhodnih Alpah, pri cerkvi Sv. Urha iz 9. do 11. stoletja, ki kažejo tudi na povezavo s sredozemskim svetom.

Tolmin se kot kraj v listinah omenja med letoma 1063 in 1068. Prva omemba Tolminskega tako v pokrajinskem kot upravnem oziru je iz leta 1192. To je hkrati prva znana omemba gastaldije na slovenskih tleh. Točen čas prihoda Tolminske pod oglejski patriarhat ni popolnoma jasen. Pod njihovo oblastjo je bila do konca dvajsetih let 15. stoletja. Sedež gastaldije je bil v Tolminu. Posebnost predstavlja območje Ruta v Baški grapi, kamor je oglejski patriarh v 13. stoletju naselil nemške kmete. Tu se je oblikovala upravna enota – riharija, kjer so imeli prebivalci določene privilegije.

Od 13. stoletja je imel v Tolminu patriarh svoj dvorec, **Coroninijevo graščino**. Zaradi strateško pomembne lokacije naselja in gradu so se v 13. in 14. stoletju zanj potegovali goriški grofje, mesto Čedad, Benečani in nazadnje Habsburžani. Med letoma 1410 in 1420 so Benetke zasedle skoraj vso patriarhovo državo in tudi Tolminska je prešla pod njihovo upravo.

Punt naj reši nas tlačanskih muk! Po vojni s Habsburžani je s pogodbo v Wormsu leta 1521 Tolminsko za štiri stoletja prišlo pod avstrijsko oblast. Slabe življenjske razmere, naravne nesreče, močnejša potresa leta 1348 in 1511, neprestane menjave zemljiških gospodov in slabo ravnanje s podložnimi kmeti so že ob koncu 15. stoletja povzročili kmečko puntarstvo. To je bilo intenzivnejše v 17. stoletju, končalo pa se je s tako imenovanim **velikim tolminskim kmečkim puntom marca leta 1713**. Upor, ki so ga začeli Tolminci, je bil prvič usmerjen proti državni oblasti. Izbruhnil je zaradi novih državnih davkov na vino in meso, nato pa so kmetje svoje zahteve razširili še na urbarje in sta-

ro pravdo. Upor je zajel porečje Soče, nekaj gospodstev v Vipavski dolini, spodnji Kras vse do morja, razširil pa se je tudi v Goriška brda. Svoj krvavi epilog je doživel aprila leta 1714 z usmrtno enajstih upornikov, drugi pa so dobili zaporne in denarne kazni. Položaj kmetov so deloma izboljšale šele reforme Marije Terezije in Jožefa II. v 18. stoletju in zemljiška odveza v 19. stoletju. Več kot dvestoletno habsburško vladavino so za kratek čas pretrgali Francozi z Ilirskimi provincami med letoma 1809 in 1813. Čeprav ima Tolmin kot kraj dolgo tradicijo, je dobil **status trga** šele leta 1820. V šestdesetih letih 19. stoletja se je razmahnilo slovensko narodno politično gibanje, ki se je odražalo v ustanavljanju čitalnic in organiziranju množičnih političnih in kulturnih zborovanj na prostem, imenovanih tabori. Čitalnica v Tolminu leta 1862 je bila prva na Goriškem, leta 1870 pa je bil v Tolminu eden prvih večjih taborov na Primorskem, ki se ga je udeležilo okrog 8.000 ljudi. Čitalnice in ustanavljanja različnih društev so močno vplivali na življenje Tolmincev.

Leta 1906 je skozi skoraj 7 km dolg predor v Podbrdu in po Baški grapi do Mosta na Soči pripeljal prvi vlak. Prav ta železnica je, ko se je razplamenel boj na soški fronti, na Tolminsko pripeljala številčno vojaštvo takratne avstro-ogrske monarhije. Prva svetovna vojna je pretrgala bogato družabno in društveno življenje. Začrtana je bila nova meja, ki je prebivalce Posočja pustila na drugem bregu.

Sedanja župnijska cerkev Župnijska cerkev Marijinega vnebovzvetja je bila zgrajena leta 1680 na kraju stare gotске cerkve Marije na Ilovici iz 15. stoletja, ki jo je 8. septembra leta 1687 posvetil tržaški škof Jakob Ferdinand Gorizutti. Iz opuščene samostanske cerkve sv. Klare v Gorici je bil leta 1786 kupljen glavni marmornati oltar s **tabernakljem Robbove šole** in rokokojsko menzo ter stranska oltarja. V niši glavnega oltarja je leseni kip Marije z detetom, delo iz delavnice Domenica da Tolmezzo. Na levem stranskem oltarju je poznogotski Križani, na desnem pa lesena plastika sv. Jožefa. Na obeh galerijah sta veliki slike na platnu, Križanje in Sv. Jožef, delo Jurija Tavčarja. V prezbitoriju visi na severni steni slika Zaroka sv. Katarine Aleksandrijske, delo Nicola Francipania iz prve polovice 16. stoletja. Leta 1789 je renesančno enoladijsko cerkev barokiziral Franc Vovk iz Ajdovščine.

Poleg fresk iz 17. stoletja v prezbitoriju so v cerkvi stenske poslikave in križev pot aka-

Sedanja župnijska cerkev na Javorci nad Tolminom

demškega slikarja Tomaža Perka. Zanimivi in lepi so tudi vitraži akademškega slikarja Staneta Kregarja iz leta 1968. Ob stranskih vratih na levi strani cerkve stoji gotški kamniti tabernakelj, najverjetneje delo Andreja iz Loke, v katerem so shranjene relikvije blaženega Antona Martina Slomška.

Dežela žive vode Pod divjimi tolminskimi gorami privre v kraškem izviru na svetlo **reka Tolminka**. Na svoji kratki poti – po dobrih desetih kilometrih se izliva v Sočo – ji je uspelo ustvariti gorsko dolino, polno zanimivosti.

V bližini Tolmina, pri kraju Zatoľmin, nas stranska cesta popelje do **secesijske cerkvice na Javorci**, postavljene v spomin na žrtve 1. svetovne vojne. Na dnu široke doline, ki jo je oblikoval ledenik, se lahko sprehodimo med ostanki bun-

Tolmin in njegov grb

Kozlov rob

kerjev na **planini Polog**, kjer še pasejo živino in po tradicionalni tehnologiji pridelujejo **sir tolminec**, izdelan iz surovega kravjega mleka, ki je slovensko zaščiteno živilo.

Zanimiva so **Tolminska korita**, sedem minut oddaljena od mesta, ki so najnižja in najbolj južna vstopna točka v Triglavski narodni park. Slikovita in divja korita, za nekatere najlepši del Triglavskega narodnega parka, so

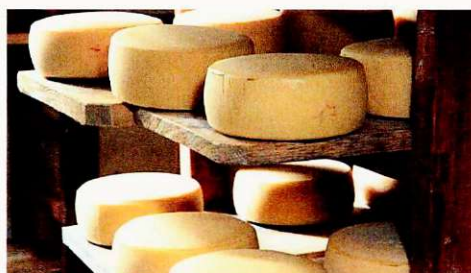
Župnijska cerkev

Jamstvo v Zadlaški jami

Tolminska korita

Hlebi tolminca

Coroninijeva graščina je danes muzej

Panjska končnica z upodobitvijo tolminskega punta

naravni spomenik, ki ga je ustvarila reka Tolminka. Dolga so približno 200 metrov, široka pa od 5 do 10 metrov. Od parkirišča Tolminskih korit se je mogoče spustiti k sotočju mrzle Tolminke in kristalne Zadlaščice, nato pa se povzpeti do **Hudičevega mostu**, ki je zgrajen 60 metrov nad Tolminko. O tem mostu kroži zgodba, kako so si domačini želeli zgraditi most nad prepadom, a ker je bilo to skoraj nemogoče, so za pomoč prosili hudiča. Ta pa je postavil pogoj, da bo prva živa duša, ki bo šla čez most, njegova. Ljudje so dolgo premi-

šljevali in se končno domislili – poslali so psa. Izpolnili so hudičev pogoj in dobili most.

Poleg korit je zanimiva tudi **Dantejeva** oziroma **Zadlaška jama**. Je kraškega izvora, ponekod zasigana s kapniki. Raziskana je v dolžini 1500 metrov. Vhod vanjo je nad sotočjem Tolminke in Zadlaščice. Tu naj bi bil italijanski pesnik Dante Alighieri, ki je leta 1319 obiskal oglejskega patriarha v gradu na Kozlovem robu, dobil navdih za opis pekla v Božanski komediji.

Terska dolina

Goriška in Celjska Mohorjeva

Milena Kožuh je uredila obsežen zbornik *Terska dolina*, v katerem zvemo veliko o tej zapostavljeni dolini, kjer je zahodni del slovenskega etničnega ozemlja in ki jo je pred tridesetimi leti prizadel katastrofalni potres. Prvi del prikazuje geografsko podobo, zgodovino, jezik in etnografsko podobo, drugi del umetnost, v tretjem pa so objavljene pesmi Viljema Černa, ki je poleg duhovnika Renza Calligara zaščitni znak Terske doline. Viljem Černo je napisal več prispevkov: *Po zemlji sem naši hodil*, *Vikariat Slovencev iz Terske doline Vicariatus Sclaborum*, *Dolino je prizadel potres*, *Rodna vas*, *Bardo — Lusevera: Ljetno djelo anu življenje pri nas na Vilazim*. O terskem narečju pišejo Pavle Merku, Roberto Dapit in Matej Sekli. Branko Marušič piše o zgodovini, Jurij Kunaver o geografiji in planinstvu, Breda Pogorelec o terskem jeziku, Renzo Calligaro predstavi cerkve in umetnost v njih, Cher Bruna pa običaje. Zbornik je trojezičen: slovensko-italijansko-furlanski.

Slovenski jezik

Založba ZRC

Znanstvena revija *Slovenski jezik*, ki jo izdaja Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, v 5. številki prinaša naslednje prispevke: *S-/Z- and Grammaticalization of Aspect* (Stephen M. Dickey), *Slovene špelselj and štofelc* (Helena Jazbec), *Kategorialne pomenske lastnosti in tipologiziranje slovenske večpomenskosti* (Jerica Snoj), *Zvrstnost v retoriki praktičnega sporazumevanja* (Marina Zorman), *Križi in težave rojenih govorcev slovensščine s kolokacijami v angleščini* (Marjeta Vrbinc), *O prevzetih besedah, tujkah in izposojenkah* (Marko Snoj), *Jezikoslovni in jezikovni vidiki Linhartovega Poskusa zgodovine Kranjske* (Najda Ivanova), *Začetne opombe k laringalizaciji v slovenščini* (Peter Jurgec).

Moderna in holokavst

Študentska založba

Zygmund Bauman (r. 1925) je eden najpomembnejših živečih sociologov in intelektualcev. Delo *Moderna in holokavst* – izšlo je v zbirki *Claritas* – je ena od mojstrov in poljskega Juda, ki je poznal meščansko predvojno Evropo, preživel drugo svetovno vojno in holokavst, se poročil z ženo, ki je preživela strahote taborišča smrti, spoznal stalinizem, se ustalil v Veliki Britaniji in redno predaval v Izraelu in ZDA. Knjiga nikakor ne govori samo o holokavstu. Holokavst je primer, na

1.

Terska dolina
Alta Val Torre
Val de Tor

1.

2.

3.

4.

katerem Bauman v blišču svoje erudicije, ustvarjalnosti in veščine pisanja pokaže, kako strahotne posledice lahko ima odpoved živalskemu čutu, ki se mu upira trpljenje drugega. Včasih je bolje storiti nič kot navidez reševati in se vključiti v »mašinerijo« pobijanja. Takšen je bil položaj Judov v času holokavsta. Spremnna beseda dr. Janeza Juhanta postavi Baumanovo delo v širši okvir njegovega opusa, ki razodeva zavzemanje za etiko.

Konec tretjega rajha

Založba Karantanija

V zbirki *Sledi* je izšla knjiga Bogdana Sajovca *Konec tretjega rajha*. Naj naslovi poglavij spregovorijo o vsebini: *Razsulo tretjega rajha*, *Namesto bliskovite vojne – trdnjave*, *Okoli vodje je ostal ne najožji dvor*, *Neutrudni rovar Bormann*, *Priprave na morebitni somrak bogov*, *Kako rešiti rajh in predvsem sebe*, *Hitlerjev naslednik snuje separaten mir*, *Mistiki vdani vodja policije*, *Uspešen blef z alpsko trdnjavo*, *Padec poveljnika letalstva*, *Nemški rajh je presekan*, *Izdaja »zvestega Heinricha«*, *Tudi vodja gestapa izgine*, *Po poroki oporoka*, *Firenjeva smrt in padec mesta*, *Himmler umre v britanski uniformi*, *Mesto triumfov kot mesto pokopa*, *Ducat smrtnih kazni*.

Upanisade

Založba Nova revija

V zbirki *Hieron* so predstavljene *Upanisade*. Staroindijski sveti spisi *Vede* spadajo med najstarejša religijska izročila sveta, saj so najstarejši deli *Ved* nastajali že od prve polovice 2. tisočletja pr. Kr. naprej. *Upanisade* sestavljajo sklepni del vedskih besedil in prinašajo prva filozofska pričevanja v zgodovini indijske misli. Upanisadski misleci so zasnovali nauk o krogu življenja in smrti, pri njih se prvič pojavi nauk o vzročni povezavi dobrih in slabih dejanj ter njihovih posledic, poglobljajo se v večno naravo duše oziroma sebstva. V njih najdemo učenja o asketskem idealu, pomembna elementa upa-

nisadskega znanja pa sta tudi priprava na smrt in osvoboditev trpljenja. Dele *Upanisad* je prevedel dr. Lenart Škof, ki je napisal tudi izčrpno spremno besedo.

Hoja in tek

Založba Mladinska knjiga

Hoja je šport, ki nas z malo truda bogato nagradi – povečuje telesno zmogljivost, uravnava izgorevanje maščob, sprošča in vliva dobro voljo. Bralec bo v priročniku *Hoja in lahkoten tek* (avtor je Klaus Bös) izvedel o hoji tako rekoč vse od pravilne tehnike, idealnega srčnega utripa, pravi izbiri športnih copatov in palic do nasvetov za boljšo motivacijo in zdravo prehrano. Opisane so tri priljubljene različice hoje: nordijska hoja, hitra hoja in lahkoten tek – z izčrpnimi navodili o tehniki, opremi in načrtih treninga. Z izbranimi vajami pa bomo poleg boljšega počutja dosegli tudi lepšo postavo ter sprostili in okrepili življenjske moči.

Pričetek Mengša

Muzej Mengeš

Da bi Janeza Trdina v njegovem rojstnem kraju približali mladim in tudi starejšim, so v Muzeju Mengeš začeli izdajati zbirko slikanic z naslovom *Narodne pripovedke iz Bistriške doline*. Tako je Trdina naslovil pripovedke, ki jih je zbral in so se po njegovi zaslugi ohranile do danes. Prva slikanica nosi naslov *Pričetek Mengša*, v njej pa sledimo staroslovanskemu starešini Mengu, ki se je uprl novi krščanski veri in se ustalil na mestu današnjega Mengša, od koder je napadal mimoidoče, še posebej kristjane. Ko se je nekoč ponesrečil, so ga rešili trije kristjani, ki jih je prej preganjal, zdaj pa je skozi njihovo ravnanje odkril glavno vrednost krščanske vere: ljubezen in dobroto. Spreobrnil se je in »pod hribom« je sezidal hišo pomoči, ki je sčasoma postala središče naselbine – in Mengša. Z izvirnimi podobami je pripovedko ilustriral Vinko Železnik.

KNJIGA MESECA JUNIJA

PESNIŠKA ZBIRKA

Mati Slovenija

Avtor: Tone Kuntner.

Obseg: 72 strani. Format: 13,5x22,5 cm. Trda vezava.

Tone Kuntner, pesnik slovenske pomladi, je pesmi za zbirko *Mati Slovenija* napisal ob deseti obletnici slovenske samostojnosti in državnosti, posvetil jih je slovenski pomladi in vsem, ki ji ostajajo zvesti. Tudi zato je ta pesniška zbirka pravi brežvičar za omenjene. Kuntnerjeve pesmi krasi izjemen patriotizem: Pozdravljena Slovenija, / v nikoli strtem upu! / Pozdravljena, pozdravljena / včeraj, danes jutri! Odlikuje jih širina: Vse vas poznam, / vse vas priznam, / vse vas imam za svoje. V pesmih opeva pogumne: Smrtno nevarno življenje živiš, / ki živiš po resnici. Zapostavljenim daje zadoščenje: Čas je za čast, / ki sta jo mrz in veter pregnala / kot zbegano ptico / iz naših krajev. Kuntner je pesnik pomladi in vizionar: Vrne se pomlad! / Ni vzela slovesa za zmeraj, / le odcvetela v poletje, / le dozorela v jesen ...

Najlepše darilo
ob 15-letnici
slovenske
samostojnosti!

Redna cena: 2.200,00 SIT/9,18 EUR

Pri nakupu knjige meseca marca
vam priznamo **40% POPUST**,
zato boste zanj odšteli le 1.320,00 SIT / 5,50 EUR.

Naročniki tednika Demokracija pa
boste deležni **50% POPUSTA**,
zato boste za knjigo odšteli le 1.100,00 SIT / 4,59 EUR.

Akcijska ponudba velja do 30. junija 2006 oziroma do razprodaje zaloga. Obvestilo potrošnikom: Informativne cene v evrih so preračunane iz tolaških cen po centralnem paritetnem tečaju 1 EUR = 239,64 SIT.☐ **Naročam knjigo *Mati Slovenija***

Število izvodov: _____

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: ☐ NE ☐ DA ID za DDV: _____Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov: **Demokracija, p.p. 4315, 1000 Ljubljana ali na faks 01 230 06 61.**Naročila sprejemamo tudi po **e-pošti knjigarna@demokracija.si ali po telefonu 01 230 06 66.**Pošttnino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.

Kultura za vse generacije

Lucija Horvat, foto: KD Gorica

Konec novembra bo minilo četrto stoletje, odkar so v Gorici odprli slovenski kulturni dom, ki je postal kraj za srečanja in sodelovanje celotne slovenske narodnostne skupnosti na Goriškem ter prvi kulturni dom po Trgovskem domu v Gorici.

osrednjih pobudnikov slovenskih glasbenih prireditev na Goriškem gradu, v mestnem teatru G. Verdi pa tudi t. i. koncertov na meji na skupnem trgu obeh Goric. Tako bo v petek, 23. junija, ob 21.30 v soorganizaciji s Kulturnim domom iz Nove Gorice tretji koncert na meji. Nastopili bodo ambasadorji latinsko-ameriške salse »Mercadonegro« s Kube.

Mati Slovenija »Slovenske zamejske ustanove, slovenske kulturne hiše v zamejstvu, med katere sodi tudi goriški kulturni dom, ter slovenski spomeniki in znamenja so del kulturne dediščine slovenskega naroda, na katere Slovenija ne sme nikdar pozabiti,« poudarja Igor Komel. Stike z matično Slovenijo je treba negovati, zato Kulturni dom Gorica živahno sodeluje z novogoriškimi kulturnimi ustanovami: s Kulturnim domom Nova Gorica, SNG in mestno občino Nova Gorica. V sodelovanju s Galerijo Artes so pretekli teden odprli čezmejno razstavo iraškega umetnika Adela Seyouna. Kulturni dom Gorica sodeluje tudi s Cankarjevim domom, Svetovnim slovenskim kongresom in drugimi ljubljanskimi kulturnimi ustanovami. Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu ter obe slovenski organizaciji v Italiji sta za nadaljnji razvoj kulture v zamejstvu naredili veliko, a je kljub temu še vedno čutiti, kot pravi Igor Komel, odsotnost ministrstva za kulturo, ki je v celoti prepustilo posle uradu za Slovence v zamejstvu. »Želim si, da bi bili tako Slovenija kot Italija ponosni na slovensko manjšino, ki živi v Italiji oziroma na Tržaškem, Goriškem in v Videmski pokrajini. V zgodovini naših krajev so bile doslej manjšine vedno kamen spotike, Kulturni dom Gorica pa se trudi to spremeniti,« je še dejal Igor Komel. **D**

Kulturni dom Gorica je steber goriške kulturne stvarnosti, in kakor je nekoč poudaril nekdanji slovenski senator Darko Bratina, si je brez njega težko zamisliti kulturno dejavnost v Gorici. Domu tako kot drugim kulturnim ustanovam ni bilo prizaneseno s krizami in težkimi trenutki, a se je vseskozi utrjeval kot kulturni center, ki zaznava kulturne interese vseh generacij Slovencev, od najmlajše pa do najstarejše. V kulturnem domu se kakor doma srečujejo ne le Slovenci, ampak tudi Furlani in Italijani, ki preverjajo in izmenjujejo svoja spoznanja. »Okrog tega kulturnega postajališča dobiva v določenem smislu nove življenjske sokove tisti goriški duh, ki se je pred stoletjem tako izrazito uveljavljal ter povezoval različne narodnostne in jezikovne prvine Gorice, ki se je takrat naglo razvijala tako z gmotnega kot s kulturnega vidi-

ka,« je dejal ravnatelj Kulturnega doma Gorica Igor Komel.

Kultura za sožitje V novi evropski stvarnosti je Kulturni dom Gorica postal laboratorij sožitja in se trudi odpraviti zgodovinske predsodke, ki so ločevali slovensko skupnost v Italiji od matične domovine pa tudi od širšega italijanskega prostora, ustvarjali

Ravnatelj doma Igor Komel

nestrpnost in vsakega na svojem koncu potiskali v izolacijo. Da je res tako, dokazuje od 230 do 270 kulturnih in drugih dogodkov, ki se vsako sezono zvrstijo v njem, na leto pa se jih udeleži okoli 40.000 obiskovalcev. Izpostaviti kaže razstave, kot sta razstava Umetniki dveh manjšin in razstava svetovno znanega kolesarja Fausta Coppija, sezono Slovenskega stalnega gledališča iz Trsta in številne prireditve za otroke. Zvrstila so se srečanja s slovenskimi literarnimi ustvarjalci, filmski večeri, koncerti Glasbene matice in predavanja z naslovom Evropski večeri. Prav letos je bil stoti koncert glasbenega festivala Across the border. Zadnje tri sezone pa v kulturnem domu poteka "KOMI-GO", festival komičnega teatra v slovenskem, italijanskem in furlanskem jeziku, ki je novost tudi v širšem kulturnem prostoru. Poleg tega je kulturni dom eden od

Razstava o Aškercu

V razstavnici dvorani Narodne in univerzitetne knjižnice so prejšnji teden odprli razstavo ob 150. obletnici rojstva Antona Aškercu (1856–1912). Postavitev, ki bo na ogled do 1. julija, nosi naslov Pridigar svobodnega duha. Obiskovalca naj bi prepričala, da pesnik, čeprav je njegov literarni opus danes izgubil precejšen del popularnosti in vrednosti, še vedno velja za eno najzanimivejših osebnosti v slovenski literarni in kulturni zgodovini s konca 19. stoletja. Avtor razstave je dr. Marijan Rupert, ki meni, da ima Aškerc kljub današnji nemodernosti v slovenski literarni zgodovini pomembno mesto. V poeziji se je od prvih lirskih poskusov kasneje popolnoma preusmeril v pesniško pripoved, zato še vedno velja za najizrazitejšega slovenskega episkega pesnika. Najboljše Aškerčeve balade, na primer Mejnik, Brodnik in Mutec Osojski, so postale del narodnega literarnega kanona. Dragocen je tudi njegov uredniški prispevek, saj je bil med drugim urednik Ljubljanskega zvona ter

Anton Aškerc

pomembnih knjižnih izdaj Prešernovega in Kettejevega dela ter antologije ruskega pesništva. Aškerčeva pot je bila samosvoja, protislovna in razdvojena. Vodila ga je od duhovniškega poklica do branja Korana, študija vzhodnjaških duhovnosti in svobodomiselnega liberalca. Po številnih nespornih razumih s slovensko cerkveno oblastjo se je z 42 leti upokojil kot kaplan in s posredovanjem župana Ivana Hribarja postal ljubljanski mestni arhivar. L. H.

Zapuščina Antona Sovreta

V razstavišču Knjižnice Ivana Potrča na Ptujju je na ogled zapuščina slovenskega klasičnega filologa in prevajalca Antona Sovreta. Razstavljeni bodo arhivski dokumenti, ki pričajo o njegovem sedemletnem bivanju na Ptujju, izbrane prve izdaje njegovih prevodov, izvirna knjižna dela ter članki in razprave, ki jih je posvetil temu mestu. Premierno bodo ob odprtju prikazali tudi dokumentarni film o Sovretu, ki je bil posnet ob 120. obletnici njegovega rojstva. Anton Sovre, rojen leta 1885 v Šavni Peči, je antično poezijo vzljubil kot gimnazijec. Na dunajski in graški univerzi je nadaljeval s študijem klasične filologije, a ga je moral pretrgati zaradi izbruha prve svetovne vojne. Ko

Anton Sovre

je leta 1919 začel poučevati kot nadomestni učitelj na ptujski gimnaziji, se je začelo njegovo obdobje vsestranske dejavnosti in rasti. Študij filologije je sklenil na ljubljanski univerzi, izdal prevode pomembnih del ter napisal številne razprave, članke in ocene za Ljubljanski zvon, Mladiko in Kritiko. Na Ptujju so nastali njegovi prvi pomembnejši prevodi: Sofoklejev Kralj Ojdip, Evripidov Bratski spor, ki je izšel leta 1923 pri Novi založbi, Platonovo delo Sokratov zagovor, Apulejevo delo Amor in Psiha ter delo Bernarda Shawa z naslovom Mož usode. Vse življenje je ostal zvest smernici, da bi »antični mojstri vsaj v prevodih živeli dalje med nami«. L. H.

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 15. 6.

19.30 Cankarjev dom: Dirigent: George Pehlivanian, Solistka: Marjana Lipovšek, mezzosopran. Program: B. Arnič, 8. simfonija, op. 40; R. Wagner, Preludij iz opere Tristan in Izolda; R. Wagner, Pet pesmi Mathilde Wesendonck; A. Dvořák, Pesmi v ljudskem slogu, op. 73

19.30 SNG Drama: Ödön von Horváth: Zgodbe iz Dunajskega gozda

20.00 MGL, Mala scena: J. Boko: Gledališka ura

PETEK, 16. 6.

Selanova ulica v Savljah: Posavsko štehanje, etnološka prireditev ljubljanskega podeželja

20.00 SNG Drama, Mala drama: Martin Crimp: Kruto in nežno

20.00 MGL: W. Shakespeare: Hamlet

SOBOTA, 17. 6.

Ljubljanski grad: Vse najboljše, gospod Mozart – klasična glasba. Nastopajo: Papirniški pihalni orkester Vevče, Ironi Tronic (Slovenija), Pihalni orkester Vič, Pihalni orkester Litostroj, Pihalni orkester Bežigrad, Pihalni orkester Kamnik, Gradska Glazba Trsat (Hrvaška), Camerata medica, oktet Povodni mož. Spored: Skladbe W. A. Mozarta.

19.30 SNG Drama: V. Bartol: Alamut

20.00 Mini teater Ljubljana: Akapel'ca – a capella glasba

NEDELJA, 18. 6.

20.00 KUD France Prešeren: Gverila teater – improvizacijsko gledališče. Gverila teater je oblika improgledališča, kjer trije improvizatorji in režiserji hkrati tekmujejo v ustvarjanju najmanj treh kratkih gledaliških scen za zlato značko gverila.

21.00 Cankarjev dom: Stefan Kolditz in Andreja Kovač: Eva Braun, Hitlerjeva

ljubica. Eva Braun v bunkerju dve uri pred »koncem zgodovine« čaka na svojo smrt. Šele dve uri nastopa v vlogi svojega življenja, v vlogi firerjeve žene, na katero je čakala šestnajst let ...

PONEDELJEK, 19. 6.

20.00 Gospodarsko razstavišče: The Sisters of Mercy (Velika Britanija) – gothic rock. Skupina Sisters Of Mercy, ki velja za eno ključnih skupin gotskega roka, je nastala leta 1980 v angleškem Leedsu.

21.00 Cankarjev dom: Newyorška filharmonija (ZDA) – klasična glasba. Koncert ob odprtju Festivala Ljubljana 2006. Umetniški vodja in dirigent: **Lorin Maazel**. Leto 2006 je Mozartovo leto; praznujemo namreč 250. obletnico rojstva velikega skladatelja in po vsem svetu so koncerti posvečeni genialnemu glasbeniku. Tako bomo tudi na prvem koncertu Festivala Ljubljana 2006 slišali znamenito Mozartovo Simfonijo št. 41, imenovano Jupiter.

TOREK, 20. 6.

20.00 Šentjakobsko gledališče: A. Kermauner: Dosje: Hiacinta Novak (1. del)

21.00 Križanke: Jararaja in gostje – etno folk. Skupino Jararaja, ki se posveča izvirni slovenski etnoglasbi, je ustanovil harmonikar Janez Dovč, ki sicer deluje tudi kot kontrabasist kulturne slovenske etnoskupine TerraFolk. Skupina je doslej posnela en album.

SREDA, 21. 6.

20.00 SNG Drama, Mala drama: P. Handke: Podzemni bluz

21.00 Križanke: Big Band RTV Slovenija. In memoriam Ati Soss. Ob 15-letnici programa A 1 Radia Slovenija in 30-letnici oddaje Studio ob 17-ih.

21.00 Dvorni trg: Plesna skupina Kazina: Urška in Povodni mož – glasbeno-plesna predstava

Oliverjeva zgodba

Monika Maljevič

Oliver Twist, klasična zgodba Charlesa Dickensa, s pomočjo scenarista Ronalda Harwooda in Romana Polanskega znova prihaja na velika platna.

Z oskarjem nagrajeni filmski ustvarjalec Roman Polanski predstavlja svojo filmsko različico Olivera Twista, ki je nastala po legendarni knjižni klasiki Charlesa Dickensa o dečku, ki se mu je uspelo rešiti revščine. Režiser Roman Polanski predstavlja svoj pogled na London v 19. stoletju – v vsej njegovi raznolikosti, z vsemi njegovimi nevarnostmi in nepričakovano dobroto.

Sirota Oliver Twist (Barney Clark) in drugi dečki, ki odrasčajo v sirotišnici, skoraj umirajo od lakote. Z žrebom določijo, da bo Oliver prosil za še eno porcijo hrane; med večerjo, potem ko so dobili običajno porcijo, Oliver ravnatelja sirotišnice prosi za še. To članom odbora sirotišnice seveda ni všeč, in da bi se dečka znebili, se skupaj z gospodom Bumbloom odločijo poslati Oliverja v vajeništvo komur koli, ki ga bo pripravljen sprejeti. Potem ko se za las izogne vajeništvu pri dimnikarju – gre za nevarno delo, pri katerem dečke spuščajo v dimnike, zato se pogosto zadušijo –, Oliverja za vajenca sprejme pogrebnik Sowerberry (Michael Heath).

Eden izmed pogrebnikov vajencev Noah Claypole (Chris Overton) Oliverja razjezi, ko govori o smrti njegove matere, zato ga Oliver pretepe. Ko ga nepravilno kaznujejo, pobegne v London. Utrujen in lačen sreča Artfula Dodgerja (Harry Eden) in ta mu ponudi prebivališče. Navivni Oliver se znajde v tolpi žeparjev, ki jo vodi mrki Fagin (Ben Kingsley). Spozna tudi okrutnega Billa Sykesa (Jamie Foreman), njegovo punco Nancy (Leanne Rowe) in psa Sykesa.

Nekega jutra gre Oliver z Dodgerjem in Charleyem Batesom v mesto. Kmalu mu postane jasno, s čim se dečki zares ukvarjajo: Dodger okrade g. Brownlowa (Edward

Oliver Twist

Režija: Roman Polanski

Scenarij: Ronald Harwood po romanu Charlesa Dickensa

Produkcija: Timothy Burrill, Petr Moravec, Alain Sarde

Igrajo: Barney Clark, Jeremy Swift, Ian McNeice, Richard Durden, Timothy Bateson

Premiera: 15. 6. 2006

Distribucija: Blitz Film & Video Distribution

Hardwicke), ta pa kraj o odkrije in sumi Oliverja. Oliver poskuša pobegniti, a ga ustavijo in odvedejo na policijsko postajo. Medtem ko ga sodnik Fang (Alun Armstrong) zaslišuje, neki očividec dokaže Oliverjevo nedolžnost. Ljubezni vi Brownlow ga odpelje na svoj dom, da bi si opomogel, in ga prepusti skrbi svoje gospodinje, Bedwinove (Frances Cuka). Fagin in Bill Sykes sta zaskrbljena, da ju bo Oliver izdal policiji, zato se odločita, da ga bosta našla in vrnila v Faginov brlog.

Brownlow, ki je prepričan v Oliverjevo poštenje, naroči dečku, naj gre k lokalnemu trgovcu plačat pet funtov in vrniti knjige. Toda na ulici Oliverja ugrabitna Sykes

in Nancy. Prepričan, da je deček pobegnil z denarjem, Brownlow sklene, da je Oliver kljub vsemu lopov, kakor je sumil njegov prijatelj g. Grimwig (Paul Brooke).

Brownlowa skrbi Oliverjeva varnost, posebej zato, ker je policija našla Sykesa in Oliverja v hiši Tobyja Crackita v zloglasnem delu Londona. Sykes uporabi Oliverja kot živi ščit, ko prek streh beži pred policijo in besno množico. Ko mu spodrsne, se po nesreči obesi. Čez nekaj časa Oliver in Brownlow v zaporu obiščeta Fagina, ki izgublja razum. Kljub vsemu, kar se je zgodilo, je Oliverju žal ubogega lopova. Zadržujoč solze Oliver odide z Brownlowom – z upanjem na boljši jutri. **D**

Ameriške sanje

Ko ameriški predsednik nekega dne doživi živčni zlom in se za več tednov zapre v svojo sobo, si njegov pomočnik izmisli pretkan načrt, da bi dvignil njegovo priljubljenost.

V najbolj gledani oddaji iskanja novih pevskih talentov, ki jo vodi narcisoidni Martin, naj bi predsednik postal član žirije. Med nenavadnimi kandidati se znajdeti tudi ambiciozna Sally, ki je za zmago pripravljena storiti prav vse, in Omer, priseljenec z Bližnjega vzhoda, ki ga teroristi želijo prepricati, naj umori predsednika.

Samovšečni TV-voditelj Martin Tweed že kdove katero leto zapored vodi uspešno oddajo Ameriške sanje, s katero se trdno drži na vrhu lestvice gledanosti v Ameriki pa tudi marsikje drugje po svetu. Da bi tako tudi ostalo, se drži preverjenega recepta – poišči trumo (ne)talentiranih mulcev, ki bi radi zasloveli, jih podpihuj, da si bodo pred kamerami skakali v lase, se veselili, jokali, besneli ... in osvajali glasove vnetih gledalcev. Pevska nadarjenost nedvo-

mno pri tem ni najpomembnejši dejavnik. Naj zmaga kdor koli že, važno je, da je gledanost visoka in da so oglaševalci pripravljeni odvezati mošnjičke. Tweed bi bil pripravljen storiti dobesedno vse za visoko gledanost.

Letošnja gručica slave željnih pevec je zelo raznolika. V njej sta med drugimi južnjaška lepota Sally, ki si z lahkoto nadene videz prikupnega, nežnega dekletca, v resnici pa je vse kaj drugega, in Omer, nesposobni vajenec za terorista, ki mu broadwayski muzikali pomenijo veliko več kot sveta vojna proti nevernikom. Če temu dodamo še predsednika države, ki v želji po samouveljavljanju in dvigovanju priljubljenosti med državljani privoli, da bo v oddaji gostoval kot sodnik, je jasno, da bo ta sezona Ameriških sanj potekala precej divje. Celo eksplozivno. M. M.

American Dreams

Režija: Paul Weitz

Scenarij: Paul Weitz

Produkcija: Chris Weitz, Kerry Kohansky, Paul Weitz

Igrajo: Hugh Grant, Dennis Quaid, Mandy Moore, Marcia Gay Harden, Willem Dafoe, Chris Klein, Judy Greer, Sam Golzari

Premiera: 15. 6. 2006

Distribucija: Karantanija Cinemas

Na kratko

Oskarjevec **ROBERT DE NIRO** bo svojo zbirko predmetov, povezanih s filmom, v kateri so scenariji, kostumi in korespondenca, podaril arhivu centra za humanistične raziskave Harry Ransom na tekskaški univerzi. Zbirka bo študentom ponudila vpogled v »zakulisje« kariere enega najbolj cenjenih igralcev njegove generacije. »To je tisto, čemur se v centru Ransom posvečamo, ustvarjalnemu procesu,« je dejal Steve Wilson, ki skrbi za filmsko zbirko v centru, in dodal: »Ne poznam nobenega drugega arhiva igralca, ki bi bil tako obsežen in vsestranski, kot je ta.« Arhiv Roberta De Nira obsega več kot 3.000 kostumov in rekvizitov iz njegovih filmov, med njimi za film Boter II, za katerega je prejel oskarja. Del predmetov bo do 18. junija na ogled v predverju centra, med njimi scenarij za film Lovec na jelene z igralčevimi opombami in njegovo dovoljenje za vožnjo taksija, ki ga je uporabljal v času, ko je po cestah New Yorka raziskoval ta poklic za film Taksist.

Predsednik Venezuele **HUGO CHAVEZ** je sklenil odpreti filmski studio z namenom, da razbije kulturni vpliv in prevlado ameriškega Hollywooda v Latinski Ameriki. »Gre za hollywoodsko diktaturo! Američani nas zasipajo in zastrupljajo z vsebinami, ki ne pripadajo naši tradiciji in kulturi,« je pojasnil Chavez. Chavez si je ogledal prostore, kjer bodo snemali filme, garderobo in celoten kompleks studiev v bližini Caracasa, ki nosi naslov Film Villa Foundation. Med prvimi je niz filmov o Franciscu de Mirandi, ki se je v 19. stoletju bojeval za neodvisnost Venezuele in je Chavezov vzornik. Chavez je ostro kritiziral Hollywood, ker v svojih filmih Južnoameričane predstavlja kot nasilneže, kriminalce in prekupčevalce z mamili, ter pozval otroke, naj ne gledajo več filmov o ameriških junakih, kakršen je superman.

V Pakistanu so prepovedali prikazovanje filma **DA VINCIJEVA ŠIFRA**, potem ko so to zahtevali tako kristjani, ki v državi predstavljajo manjšino, kot tudi večinski muslimani. Film, ki ga je po istoimenski knjigi ameriškega pisatelja Dana Browna posnel režiser Ron Howard, je svetovno premiero doživel maja v Cannesu. Kot je dejal predstavnik pakistanskega ministrstva za kulturo Džalil Abas, je v Pakistanu prepovedano tako prikazovanje filma kot posest videokaset in DVD. »Film je za vse religije svetoskranski, zato smo sprejeli takšno odločitev,« je še dejal Abas. Kristijani v Pakistanu predstavljajo dva odstotka od 160 milijonov prebivalcev, večina pa je muslimanov.

tel.: 03/ 897 50 05

www.radiovelenje.com

107,8 MHz

RADIO VELENJE

Igra imen

Tekst in foto: Matej Mihinjač, SAGA Institute

Volkswagen jetta 2,0 TDI sportline

Najprej je bila jetta. Potem sta bila vento in bora. In danes znova jetta. Verjetno gre za enega od avtomobilov, ki je imel v svoji zgodovini največ različnih imen, z njimi pa so pri Volkswagnu želeli doseči še nekaj dodatnega naboja, ki bi privlačil kupce. Zadnjim generacijam kljub temu v Evropi ni šlo najbolje, nova jetta pa se je v ZDA odlično prodajala, zato tudi nova stara izbira.

Dinamičnost Pravijo, da gre za športno limuzino srednjega razreda. Vendar glede na mere jetta temelji na konstrukcijski osnovi modelov nižjega srednjega razreda, kot je na pri-

mer golf. Zato naj bi jo kupovale zahtevnejše mlade družine kot vstopnico v srednji razred, mlajši posamezniki z željo po športnejšem karakterju njihovega vozila in ne nazadnje tudi tisti, ki finančno ne sežejo do passata. Oblikovno je nekako mešanica obeh omenjenih modelov, zato jetto od spredaj marsikdo zamenja z malce 'nabritim' golfom, z boka ali od zadaj pa kar z večjim passatom. Če je barva karoserije temna, še posebej pride do izraza sijoča kromirana maska, ki z okvirji šip in litimi platišči ustvarja vpadljiv in prestižen videz. Tako tudi kratka medosna

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI

VOLKSWAGEN JETTA 2,0 TDI

vrsta motorja	turbodizelski, štirivaljni, vrstni,
	4 ventili na valj
prostornina v ccm	1968
moč v kW (KM) pri vrt./min	103 (140) pri 4000
največji navor v Nm pri vrt./min	320 pri 1750-2500
menjalnik	ročni, šeststopenjski
pogon	na sprednji kolesi
mere (dolžina x širina x višina) v mm	4554 x 1781 x 1459
medosna razdalja v mm	2578
prtljažnik v litrih	527
masa praznega vozila (nosilnost) v kg	1393 (597)
največja hitrost v km/h	207
pospešek 0-100 km/h v s	9,7
poraba (po normah EU) v l/100 km	6,9/4,7/5,5
poraba na testu v l/100 km	7,3
cena vozila v SIT	5.656.702

razdalja glede na dolžino karoserije prav nič ne skazi stranske linije jette. Notranjost je bolj ali manj posnetek golfove. Malce so spremenjene le reže za zračenje, sicer pa že logika pravi, da ne spreminjaj tistega, kar je dobro. Ergonomija je odlična, kar pomeni zelo dober in vsestransko nastavljen položaj za volanom, stikala na pravih mestih in občutek dobrega nadzora nad vozilom. Tudi dolge vožnje niso utrujajoče, še posebej če je oprema takšna kot pri testnem vozilu s paketom 'sportline'. Edini zameri v vznikovem prostoru si zaslužita hod stopalke sklopke, ki je malce predolg, in široka sredinska kon-

zola, ki nekatere voznike lahko žuli v desno koleno. Limuzinske izvedbe kombilimuzin so vedno pomenile nekakšen kompromis oblike za ceno uporabnosti. Vsekakor je za vsakdanjo rabo golf bolj praktično vozilo, saj je krajši, v kabini enako prostoren, predvsem pa ima zadaj vrata, zato lahko vanj naložite tudi višje predmete. Jetta s skoraj 200 litrov večjim prtljajnikom vsekakor požre ogromno daljše prtljage, vendar je odprtina za le-to bistveno manjša, tako da ima najraje torbe in potovalke. Čeprav jetto izdelujejo v Mehiki, golfa pa v Nemčiji, med njima na oko ni opaziti bistvenih razlik v kakovosti izdelave, le med odločnejšim pospeševanjem pri okoli 2000 vrtljajih so vibracije motorja pri testnem vozilu stresle armaturno ploščo, da je ta neprijetno zabrnela.

Malo grobo, a preizkušeno Dvo-litrski turbodizel TDI tudi sicer ne spada med najbolj uglajene. Je med glasnejšimi tako zunaj kot znotraj, vendar tudi med zmogljivejšimi. Neposredni vbrizg goriva prek sistema črpalka-šoba pač zahteva nekaj davka na svoj zelo visoki izkoristek. Neodzivnost v prostem teku se hitro spremeni v galop 'konjev', ko se vrtljaji približajo številki, ki že

označuje največjo količino navora. Gnani kolesi se kar radi zavrtita v prazno, zato pogosto opazite utripajočo lučko med merilniki, pa tudi poraba med priganjanjem lahko znaša med devet in deset litrov, sicer pa v povprečju malo manj kot sedem. Za vselej dobre vmesne pospeške je 'kriv' tudi odlični ročni šeststopenjski menjalnik s hitrimi, mehкими in še kar natančnimi gibi ročice. Pri paketu opreme 'sportline' je nekoliko trše podvozje, čeprav še vedno ni neudobno ali glasno, a je zato lega na cesti še malce bolj predvidljiva. Jetta je dobro vodljiv avtomobil, morda je servo malce premočan, čeprav občutek na volanu ni slab, v celam pa gre prej za zmogljivo in udobno vozilo kot za dinamično športno limuzino.

Izbira je vaša Igra imen je včasih dvorezen meč. Z novim nazivom avtomobil dobi tudi nekaj svežine, vendar se včasih kupcem zdi, da gre za nekakšno negotovost. Jetta predvsem pri imidžu ponuja nekaj več, saj je videti bolj resna in dražja od golfa, hkrati nekaj izgubi pri uporabnosti, v kompletu z zmogljivim TDI in opremo 'sportline' pa ponudi še nekaj športnosti. **D**

Novice

CITROËN BERLINGO XTR+ Britanska ekspozitura znamke Citroën in francosko podjetje FAM Automobiles sta pripravila posebno 'off-road' serijo 50 primerkov modela berlingo na podlagi izvedbe 2,0 HDi, ki jih bodo pri svojem delu uporabljali zaposleni pri britanski vladni agenciji National Forestry Commission. Po besedah Citroënovega tiskovnega predstavnika gre za edino vozilo takšne vrste v njegovi kategoriji, ker je odgovor na želje in potrebe obrtnikov, ki od svojih delovnih konjev včasih pričakujejo tudi 'off-road' sposobnosti. Berlingo XTR+ ima le sprednji pogon, ki so ga nadgradili z namestitvijo diferenciala z omejenim zdrsom. Ta lahko poskrbi za maksimalno 75-odstotni samodejni prenos motorne moči na levo ali desno pogonsko kolo.

PORSCHE 911 GT3 RS Družba Porsche AG iz Stuttgarta bo oktobra letos na evropskem trgu predstavila novi 911 GT3 RS. Motor z izredno visokim navorom in 3,6 litra gibne prostornine pri 7.600 vrt./min razvije moč 305 kW (415

KM), največje doseženo število vrtljajev je 8.400 vrt./min. Po za-slugi 6-stopenjskega menjalnika z enomasnim vztrajnikom in za 20 kilogramov nižje mase vozila se motor odziva še bolj spontano, tako da novi 911 GT3 RS od 0 do 100 km/h pospeši v 4,2 sekunde, kar pomeni, da je za desetinko sekunde hitrejši od 911 GT3. Dirkalnik v 13,3 sekunde doseže hitrost 200 km/h. Njegova največja hitrost znaša 310 km/h. Pri razvoju vozila so inženirji upoštevali tudi predpise za nastop na prvenstvih Gran Turismo, na katerih želi 911 GT3 RS v prihodnje sodelovati.

LAGONDA V12 'DROPHEAD COUPE' Britanska avkcijska hiša H & H Classic Auction bo na dražbi, ki bo potekala 25. in 26. julija letos, ponudila kupcem avtomobilsko redkost v podobi lagonde V12 'drophead coupe' iz leta 1939. Enega izmed 189 izdelanih primerkov so našli skritega v skednju, ki ga od leta 1965 ni nihče odpiral. Veliko ljubiteljev starodobnih jeklenih konjičkov lahko le sanja o takšni najdbi. Modra lagonda je po dobrih štiridesetih letih skrivanja v skednju malo zaprašena, vendar v prvotnem in originalnem stanju. 4,5-litrski bencinski agregat V12 deluje brezhibno, indikator prevoženih kilometrov pa kaže, da je prevozila 80.630 kilometrov. Po ocenah strokovnjakov znaša njena vrednost od 58.000 do 72.000 evrov.

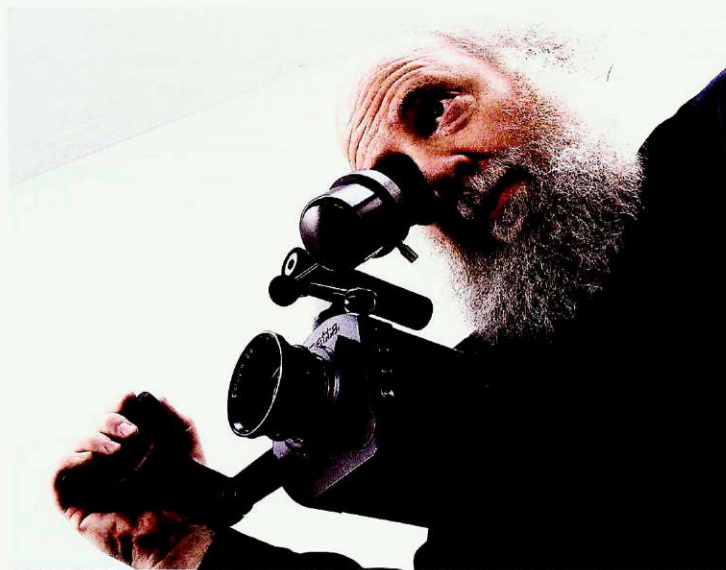

Radio Krka
106.6 MHz

Nenavadni in včasih celo uporabni

Aleš Kocjan

Ljudje že po naravi radi izumljamo stvari. Včasih so te uporabne, včasih pa pri njih bolj kot uporabnost prevladuje nenavadnost. V nadaljevanju si pogledimo nekaj primerov prvih in drugih.

Najvarčnejši avtomobil Britanski znanstvenik Andy Green je predstavil avtomobil, ki porabi najmanj energije, saj naj bi bil z le 4,5 litra goriva sposoben prevoziti 12.875 kilometrov. Petinštiridesletni Green je razvoju svojega izuma posvetil dve leti prostega časa in zanj porabil malo manj kot 3.000 evrov. Avtomobil je dolg 3,1 metra, širok 0,6 metra širok in težak 30 kilogramov, poimenoval pa ga je teamgreen. Da je avtomobil zares varčen, se je pokazalo tudi na škotskem ekomaratonu, kjer je avtomobil med vsemi porabil najmanj goriva. Edino vprašanje, s katerim se zdaj ukvarja Green, je, kako naj ga preuredi, da bo primeren za serijsko izdelavo.

Mačka, ki ne povzroča alergij Ameriško podjetje Allerca je vzgojilo mačko, katere dlaka pri ljudeh ne povzroča klasične alergijske reakcije. Mačko je podjetje vzgojilo tako, da je identificiralo mačji gen, ki pri človeku ne povzroči alergijske reakcije, nato pa je skozi več generacij selektivno vzredilo mačko, ki ne povzroča alergije. Podjetje naj bi do leta 2009 vzredilo 10.000 hipoalergenskih mačk, na voljo naj bi bile črne in bele. Prve stranke pa naj bi jih po 4.000 dolarjev kupile že v začetku leta 2007. Ali bodo mački sledili še psi, hrčki in papige, ni znano.

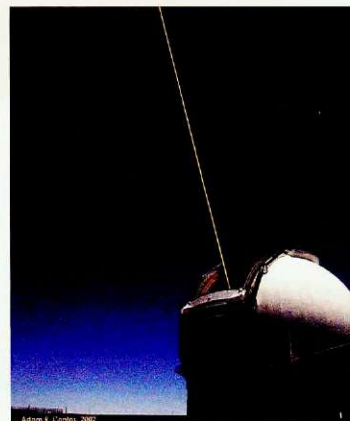
Naprava za odganjanje najstnikov Angleški poslovnež Howard Stapleton je izumil napravo, ki naj bi z izredno visokimi toni, ki jih lahko zaznajo le osebe, stare manj kot 20 let, učinkovito odganjala najstnike. Napravo, ki so jo zaradi zvoka, ki ga oddaja, poimenovali komar, vznemirja najstnike do te mere, da si morajo pokriti ušesa. Nekateri zvoka niti ne prenesajo in se morajo umakniti. Ker so človekove telesne zmožnosti naravnane tako, da po dvajsetem letu starosti telo nekaterih zvokov ne zaznava več, so odrasle osebe na novo napravo neobčutljive.

Stapleton je napravo izumil, potem ko mu je začela predsedati mladina, ki je vsak dan posedala pred njegovo trgovino. Ali ima po izumu več miru, ni znano.

Airbag za motoriste Podjetje United Motors iz Santiaga v Čilu je razvilo zračne blazine, ki jih bodo lahko uporabljali tudi motoristi. Delujejo tako, da si jih motorist vstavi pod motoristično obleko, ob morebitnem trku pa se napihnejo in zavarujejo celotni zgornji del trupa. Zračne blazine so že naprodaj in menda so celo uporabne.

Zvezdostrel Predsednik Združenih držav Amerike George W. Bush je že odobril poskuse z orožjem za uničevanje satelitov v Zemljini orbiti. Prve poskuse z novim orožjem naj bi bili v izvedli v puščavi Nove Mehike, vendar je njihova učinkovitost za zdaj še skrivnost. Strokovnjaki so dejali, da bo orožje, imenovano starfire (zvezdostrel), sposobno z veliko natančnostjo in silo zadeti sovražno plovilo, ameriška vojska pa je za njegov razvoj samo v lanskem letu porabila okoli 16 milijonov evrov. Zvezdne steze, kot kaže, niso več daleč.

Periskop

PRESADITEV BIJOČEGA SRCA Srčnim kirurgom v britanski bolnišnici Papworth je pred kratkim uspelo prvič uspešno presaditi bijoče srce. Novost postopka je v ohranjanju temperature organa in v delujočem stanju tudi po odvzemu darovalcu in med transportom do prejemnika. Njegova prednost pred običajnim postopkom podhladitve organa po odvzemu je predvsem v tem, da tako organ ostane uporaben dlje časa. Srce, obdelano po obstoječem postopku podhladitve, je namreč uporabno le štiri do šest ur po odvzemu, hkrati pa obstaja tveganje, da ga bo postopek poškodoval. Čim daljši je čas od odvzema do presaditve, manjša je verjetnost, da bo prejemnikovo telo organ dobro sprejelo.

KAJ JE BILO PREJ: JAJCE ALI KOKOŠ? Med ljudmi je že od nekdaj predmet burnih debat vprašanje, ali je bilo prej jajce ali kokoš. Sedaj raziskovalna skupina genetikov zatrjuje, da ima odgovor na to. Prvo je bilo menda jajce. Razlog za takšno ugotovitev naj bi bil v dejstvu, da se

Najprej naj bi bilo jajce.

genski material za časa življenja živali ne spremeni. Tako naj bi prva ptica, ki se je razvila v kokoš, morala najprej kot zarodek obstajati v jajcu. Profesor John Brookfield, strokovnjak za evolucionarno genetiko na Univerzi Nottingham v Veliki Britaniji, je dejal, da je vrstni red nastanka sedaj povsem jasn. »Živi organizem znotraj jajčne lupine ima namreč enak DNK kot kokoš, v katero se razvije. Zaradi tega je bila prva živa stvar, ki jo lahko označimo kot predstavnika vrste, jajce,« pravi Brookfield.

ODKRILI KRATER POD ANTARKTIKO Nasin satelit je pod vzhodnim krakom ledene odeje Antarktike zaznal obrise kraterja s premerom 480 kilometrov. Nastal naj bi bil pred 250 milijoni let in je najverjetnejši krivec za največji pogin življa doslej. Med permom in triasom je namreč umrlo kar 95 odstotkov morskih in 70 odstotkov kopenskih živali. Doslej so za množični pogin živali krivili močno vulkansko delovanje ali počasne temperaturne spremembe. Moč ob udaru na Zemljo je bila po mnenju znanstvenikov pred 250 milijoni let mnogo večja kot tista, ki je pred 65 milijoni let z obličja planeta izbrisala dinosavre.

Vrč, ki naroča sam Nemška računalniška znanstvenika Andreas Butz z Münchenske univerze in Michael Schmitz z Univerze Saarland sta razvila pivski vrč, ki je sposoben sam zaznati, kdaj v njem zmanjkuje piva, in ga celo sam naročiti. Vrč deluje tako, da se pod njim skriva majhen ploščat podstavek, ki ima senzorje, občutljive na pritisk in pospeševanje. Ti reagirajo na težo kozarca in njegov položaj. Mikrosenzorji nato informacije prek radija prenesejo v bar, kjer signal zazna računalnik in ga posreduje natakarju. Vsekakor idealna naprava, če se želite napiti.

Prha za recikliranje vode Študent z britanske fakultete za umetnost Peter Brewin je naredil prho, ki reciklira umazano vodo. Sistem deluje na podlagi kroženja in prečiščevanja že uporabljene vode. Deluje podobno kot Dysonov sesalec, saj uporablja filtre in hidrociklone, ki so vgrajeni v prho in neprestano čistijo vodo ter jo vračajo v uporabo na zahtevani temperaturi. Mladi izumitelj je s svojo prho že osvojil nagrado britanskega inštituta za standarde za okoljski dizajn, z njo pa bi lahko po mnenju nekaterih privarčevali na milijone evrov.

Brezplačen oglas

Vsi tisti, ki ste že ali boste uspešno opravili popravni izpit za šolsko leto 2005/06, nas o tem obvestite, saj se s tem lahko udeležite velikega žrebanja, ki bo 3. septembra na glavnem prizorišču Šušarske nedelje v Trzinu.

zmagovalci nad

POPRAVCI

... že tretje leto na Radiu Gorenc!

1 digitalni fotoaparat v vrednosti 100.000 SIT (417,29 eur)	2 gorsko kolo v vrednosti 80.000 SIT (333,83 eur)	3 dolga avtobusna vozovnica v vrednosti 65.000 SIT (271,24 eur)
---	---	---

www.radiogorenc.si

Slike so simbolične. Izplačilo nagrad v gotovini ni mogoče. Cene v evrih so preračunane po centralnem paritetnem tečaju 239,64 SIT za 1 EUR.

Medijski pokrovitelj **DEMOKRACIJA**

Nemci so že na prvi tekmi dokazali, da bodo trd oreh.

Sprehod po skupinah

1. del

Lovro Kastelic, foto: AFP

Predtekmovalni del 18. svetovnega prvenstva v nogometu bo potekal natanko dva tedna. Do 23. junija. Sprehodimo se po skupinah.

Nemčija (Skupina A) Učinkoviti in disciplinirani. Že zaradi bogate nogometne tradicije jih nikoli ne smemo odpisati vnaprej, čeprav je njihova nepremagljivost v zadnjih petih letih in pol, odkar niso premagali nobene nogometne velesile, že dodobra izhlapevala. Pomanjkanje talenta rešuje Michael Ballack; podatek, da je selektor Klinsmann v 18 mesecih preizkusil kar 14 različnih branilcev, govori o nestabilni obrambi.

Poljska Klasično slovansko moštvo, ki ga lahko z začrtane poti iztiri že najmanjša deviacija. Tehnično

sicer odlično podkovano, napadalno moštvo, ki pa od prejšnjega SP 2002 še ni odpravilo vseh napak v obrambi. V ključnih trenutkih ne pokažejo vsega, kar znajo.

Kostarika Nadvse srčni in večni poraženci iz Srednje Amerike bodo na ramenih izjemnega strelca Wanchopeja zagotovo prikazali eno najbolj romantičnih predstav v slogu: ne glede na to, koliko zadetkov bomo prejeli, vselej bomo dali enega manj.

Ekvador Lahkokategorniki v rumenem so že drugič zaporedoma izjemno izkoristili visoko

nadmorsko višino. Doma (Quito, 2800 m) niso izgubili niti ene kvalifikacijske tekme, za nameček so premagali tudi Brazilijo in Argentino; v gosteh so zmagali le enkrat: normalno, v bolivijskem La Paz na 3600 m.

Anglija (Skupina B) Angleži trpijo že 40 let. Že vse od leta 1966, ko so edinkrat osvojili pokal, čeprav se imajo za izumitelje nogometne igre. Selektorju Erikssonu sporočajo: vse, kar bo slabše od polfinala, bo katastrofa. Če jim uspe, bodo zapeli Vindaloo, svojo himno, ki opeva stra-

stne nogometne navdušence, ki pijejo ležak, jedo kari in obiščejo eksotične kraje le zato, da bi od tam prek satelita vse popoldne navijali za svoje moštvo.

Paragvaj Trmasti branilci, ki le stežka padejo. Moštvo je od zadnjega SP doživelo temeljito prenovu, ki sloni na srebrnem olimpijskem odličju, Carlosu Paredesu – lomilcu nog iz Serie A, in napadalnem triu, ki si služi kruh v Nemčiji.

Švedska Vsestransko kompaktno moštvo hladnokrvnih klonov, katerih obljubljenega nogometna dežela je navadno Anglija. Imajo odličnega izkupiček s prejšnjih SP in zagotovo dovolj streliva, da tudi tokrat marsikomu zagrenijo življenje. Ibrahimović in Larsson sta to zadosten razlog.

Trinidad in Tobago S komaj 1,3 milijona prebivalcev bodo najmanjši do sedaj. Ker pa nimajo prav ničesar za izgubiti, bodo igrali z nasmehom. Nekdanji Manchestrov top napadalec Dwight Yorke bo ob koncu kariere za svojo reprezentanco igral kot branilec. Če boste stavili nanje lahko obogatite, kvota je 1000-1.

Argentina (Skupina C) Angleži, ki ne bodo nikoli pozabili Maradonove »božje roke«, pravijo, da Argentinci lahko zmagajo samo, če bodo igrali prebrisano (flair), nikakor pa ne, če bodo igrali pošteno (fair). Zanimivo, da tudi argentinski navijači vselej poudarjajo, da cilj (končni izid) opravičuje vsa sredstva. Če bodo torej Riquelme, Crespo, Messi in Marinetti dobro uigrani, lahko pridejo zelo daleč.

Slonokoščena obala Nekateri jim pravijo novi Senegal, nekateri pa obala, kamor so se pred smrtjo zatekli vsi sloni sveta. Tisti Sloni,

Po vseh peripetijah v tej sezoni je žal prehitro potemnela še ena slovenska športna zvezda. Odlična krožna napadalka krimovk in reprezentance Slovenije **DEJA DOLER** se je odločila, da bo rokometne copate postavila v kot.

Čeprav se je že vse pripravljalo na spremembo košarkarske oblasti, je **ZMAGO SAGADIN** iz svojih košarkarjev iztisnil še zadnji atom energije, ki je naposled zalila Pipanove fante, a so zaradi prekratke klopi v nepravem trenutku pokleknili.

Španec **RAFAEL NADAL** je zmagovalec Odprtega prvenstva Francije. Branilec naslova je v Parizu v štirih nizih in po več kot treh urah z 1:6, 6:1, 6:4 in 7:6 (4) premagal številko 1 svetovnega tenisa Švicarja Rogerja Federerja.

KATARINA SREBOTNIK je na Roland Garrosu v Parizu skupaj z Nenadom Zimonjićem v finalu mešanih dvojic ugnala Eleno Lihovčevu in Daniela Nestorja. Velenjčanka je osvojila že tretji turnir za grand slam v tovrstni konkurenci.

ki pa so se pod vodstvom legendarnega Henrija Michela še pravi čas zbudili in zatem poteptali Kamerun, zdaj vse stavijo na srditega Didiera Drogo. Najzahtevnejšo nalogo pa bo vendarle imel Michel – koliko odvečne svobode mu bo uspelo odvzeti Slonom.

Srbija in Črna gora To bo resnični labodji spev Srbije in Črne gore. Ko se je na pripravah poškodovao Vučinić, eden izmed še dveh preostalih Črnogorcev, je selektor Ilija Petković vpoklical svojega sina Dušana. Narod je nemudoma pozabil na vse fantastične predstave, ko je moštvo v celotnih kvalifikacijah prejelo en sam zadetek, in uprizorilo medijsko gonjo proti družini Petković. Dušan je imel kmalu vsega dovolj in je zapustil priprave. Srbi bodo tudi tokrat »svjetski«: kot edini bodo nastopali z 22 namesto 23 igralci. Kljub vsemu imajo znanja več kot dovolj, temperament pa bi morali nekako ukrotiti.

Nizozemska Najboljše moštvo, ki ni še nikdar zmagalo na mundialu. Po ponavljajočih se rasističnih izpadih znotraj reprezentance je znameniti van Basten opravil carski rez. Popolnoma je prenovil moštvo, iz ekipe vrgel nekaj odličnih, a problematičnih temnopolnih zvezdnikov, vse pa stavi na preverjeno nizozemsko formulo 4-3-3, v kateri nikakor ne bo mogel brez Robbna in van Nistelrooya.

Mehika (Skupina D) Na SP vselej mešajo štrene, a dlje od četrtfinala še niso prišli. Glede na to, da so na lestvici FIFA na visokem četrtem mestu, bi bil že skrajni čas, da upravičijo visoka pričakovanja. Med njimi za zdaj uspešno krmari zoprnež in strastni kadilec Argentinec Ricardo La Volpe.

Nogometna reprezentanca Toga, ki je v torek igrala svoje prvo srečanje na SP, naj bi po odstopu 68-letnega Nemca **OTTA PFISTERJA** dobila novega selektorja. Trajno naj bi ga nasledil rojak Winfried Schaefer.

Iran Z napadalnim in nepredvidljivim nogometom se bodo poskušali prikupiti svetovni javnosti, ki jih dojema vse preveč politično. Nogomet je v Iranu posebna religija. S kvartetom igralcev iz nemške lige ter njihovim nogometnim božanstvom Alijem Daeijem jim pred 110.000-glavo množico navijačev ni bilo pretežko prebroditi azijskih kvalifikacij.

Angola Za afriške razmere precej dobro organizirano moštvo, ki je v napetih kvalifikacijah premagalo tudi favorizirano Nigerijo. Eden redkih afriških strategov, ki ni samo neupoštevana muha enodnevnica, Profesor Goncalves – vselej z beležko v rokah – si bo zanesljivo prizadeval prestaviti že rezerviran zgodnji let iz Nemčije.

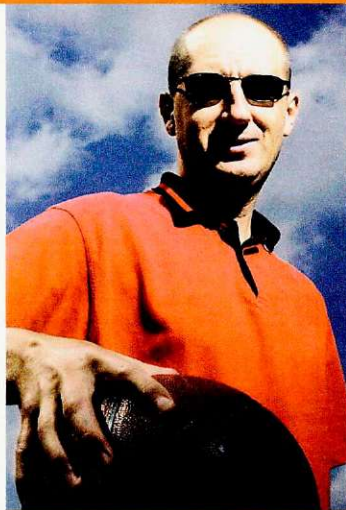

Felipe Scolari, portugalski selektor

Portugalska To bo zadnja prilžnost »zlate generacije« in Figa. Portugalci so sicer znani po igrivosti in lepoti igre, a tudi neučinkovitosti. Zdaj imajo na klopi pravega moža za pravi izid. Felipe Scolari je namreč že z brazilsko reprezentanco dokazal, da ga prav nič ne zanimata tradicija in javno mnenje in da se upa ob pravem času tudi zapreti, igrati na rezultat, hraniti moči. **D**

Na Bičevju v Ljubljani so bile 8. letne športne igre **SDS**. Tekmovanja so potekala v malem nogometu, košarki, odbojki na mivki, šahu, tenisu, namiznem tenisu in krosu. Tekmovalo je več kot 500 članov. Skupno je zmagal OO **SDS** Polzela.

Rekordno odprtje

Esad Babačić

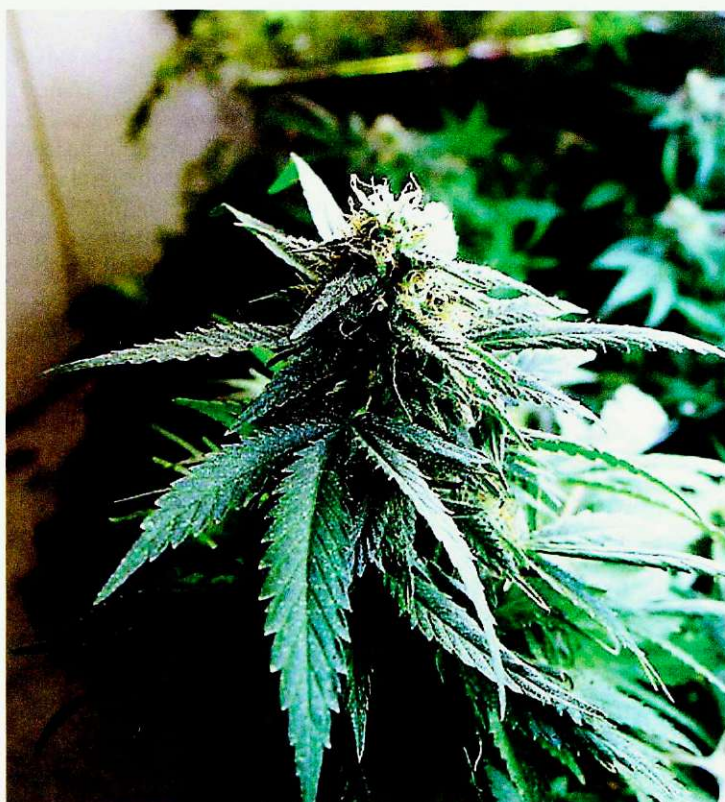
Malokdo je verjel, da bodo Nemci v uvodnem srečanju svetovnega prvenstva dosegli kar štiri zadetke in sodelovali v novem rekordu po številu doseženih golov na uvodni tekmi.

Četa Jürgena Klinsmanna je bila v pripravljalnem obdobju vse prej kot prepričljiva, zato vanjo nismo pretirano verjeli. A kot se rado zgodi, kadar gre za Nemce, so le-ti tudi tokrat pokazali, kaj pomenita srce in disciplina.

Kljub precej nevšečni igri, ki je tudi sicer klasika elfa, so suvereno napolnili mrežo uboge Kostarike, ki pa vendarle ni bila samo statist. Najbolj neverjeten je bil odstotek realizacije pri srednjeameriški reprezentanci, ki je od treh strelav v okvir vrat dosegla dva zadetka. Takšen odstotek imajo le najboljši klubi v Evropi, ki slovijo po tem, da kaznujejo vsako napako nasprotnikove obrambe. Če bodo Nemci tako porozni tudi proti resnim reprezentancam, potem se jim ne obeta nič dobrega. Sicer pa je bil malce slabši nasprotnik idealen za odpiranje prvenstva, ki bo očitno res pravo. Uvodni zadetek Phelippeja Lahma, ki le poredko zabija, je bil pravcata umetnija in najboljši obet za naprej. Nekateri strelci iz drugih moštev so se že oglasili, češ, če lahko oni dosežejo toliko golov, potem jih bomo tudi mi. Če vas po vsem tem še ni zgrabila nogometna mrzlica, potem se morate vprašati, ali je z vami kaj narobe, kajti takšnega spektakularnega uvoda res že dolgo ni bilo. Če k temu dodamo normalne ure začetka srečanj, ki se vrstijo drugo za drugim, v pravilnih razmikih, potem je slika skorajda popolna. Dokaz, da je najpomembnejša postranska stvar na svetu zavladovala planetu, je tudi močan odziv sovražnikov nogometa, ki so postali skrajno cinični. S svojimi pripombami na račun neumnih nogometašev in še bolj neumnih navijačev poskušajo zmanjšati pomembnost dogodka, ki daleč presega vse, kar se ta čas dogaja v svetu. Navsezadnje lahko le svetovno prvenstvo v nogometu popolnoma zasenči dnevno politiko, da se mora umakniti okroglemu usnju in največjim zvezdnikom te igre. Ko postane premier neke države popolnoma nepomemben v primerjavi z glavnim zvezdnikom nacionalne vrste, je jasno, kakšno moč ima nogomet. Po vsem tem jim res ne preostane nič drugega kot cinizem. Še vedno pa imam raje njih kot tiste, ki hlinijo zanimanje, čeprav so globoko v sebi razdvojeni. Mislim, da bi morale biti vsaj pri nogometu stvari jasno razdeljene na dva bloka, tako kot je bilo to nekoč v politiki. Pravi navijači so v vsakem trenutku jasno opredeljeni, vodi pa jih ljubezen do barv svoje reprezentance.

Se nam obeta nova vojna?

Policisti niso le plenili, ampak so tudi želi.

Nasvidenje v naslednji vojni

Bogdan Sajovic

Policisti so skupaj s hrvaškimi kolegi zaplenili cel kup orožja, ki je bilo opremljeno delno celo z dušilci. Neodvisno od te akcije so kriminalisti tudi na Dolenjskem zaplenili ilegalno orožje.

Šest mesecev je trajalo, da so slovenski kriminalisti skupaj s hrvaškimi kolegi razgnali združbo, ki se je ukvarjala s tiho-tapljenjem in prodajo ter celo z izdelavo orožja. V Mariboru sta se tako znašla za zapahi 53-letni slovenski državljani in 49-letni Hrvat. Na zatožni klopi se jima bo pridružil še en slovenski državljani, ki pa se bo lahko branil s prostosti. Slovenski policisti so se lahko pohvalili s štiridesetimi kosi orožja, ki so ga zbrali v sedmih hišnih preiskavah. Gre za različno orožje – od pušk in pištol do avtomatskih pištol, kakršne uporabljajo posebne vojaške enote pa tudi teroristi in poklicni morilci. Tako se je v rokah policije znašlo kar sedem pomanjšanih različic izraelske avtomatske pištole uzi, poleg tega pa še ducat nemških pištol walther. Vse so

bile opremljene z dušilci zvoka, se pravi, da so bile za posebne namene, očitno kriminalna dejanja. Približno v času, ko so aretacije izvajali slovenski kriminalisti, so kup hišnih preiskav in aretacij opravili tudi njihovi hrvaški kolegi. Ti so imeli precej več dela, saj so na primer opravili kar štirideset hišnih preiskav, da preiskav avtomobilov in poslovnih prostorov niti ne omenjamo. Deset osumljencev je za rešetkami, nekaj se jih bo branilo s prostosti, policija pa je imela bogat

Uzi z dušilcem

ulov. Zaplenili so raznovrstno orožje – od pušk in brzostrelk do pištol in revolverjev. Zasegli so še nekaj dodatne opreme, predvsem dušilcev, in okoli dva tisoč kosov streliva. Za nameček se je v rokah policistov znašlo še deset ročnih granat in celo letalski top.

Dober ulov tudi na Dolenjskem

Neodvisno od skupne slovensko-hrvaške zaplembe ilegalnega orožja so podobno akcijo izvedli tudi dolenjski kriminalisti. V njej je sodelovalo kar 173 policistov in kriminalistov, manjkali niso niti specialci in vodniki službenih psov. Napisali so kup kazenskih ovadb, saj so nedovoljenega prometa z orožjem in strelivom osumili kar devetnajst ljudi. Plen ni bil majhen; zasegli so več avtomatskih in polavtomatskih pušk. Z izjemo ene, ki

je bila italijanskega izvora, so bile druge jugoslovanske izdelave. Zaseženih je bilo tudi nekaj lovskih in malokalibrskih pušk ter enajst pištol in pet revolverjev. Poleg tega so možje postave zasegli še nekaj cevi in zaklepov, pribor za čiščenje in vzdrževanje orožja, nabojnike in več sto kosov streliva. Mimogrede so zasegli še nekaj blaga, ki so ga lastniki očitno pridobili po sumljivih poteh, dve radijski postaji, večje število mobilnikov, motorne žage ... Policisti so ob tem opravili še žetev, saj so poželi manjši nasad konoplje, in zasegli nekaj rjave snovi, ki naj bi bila heroin.

Glede na to, da je bilo zaseženo orožje večinoma namenjeno slovenskemu trgu (nekaj naj bi ga sicer potovalo v Italijo, Nemčijo in Španijo), bi se človek lahko vprašal, ali se nam obeta nova vojna. **D**

Zaplenili lep kup mamil

Po pol leta preiskave so razgnali tolpo petnajstih prekupevalcev z mamili.

Zasežena mamila so bila namenjena ljubljanskemu črnemu trgu, zanje pa naj bi dobili okoli petdeset milijonov tolarjev. Pred približno pol leta so ljubljanski kriminalisti na podlagi različnih informacij zasledili, da se je na ljubljanskem trgu z mamili pojavila nova združba. Očitno je bila precej dobro organizirana in tudi številčna, kajti preskrbovala je precejšen del črnega trga. Dokazi so zadostovali za uvedbo posebnih preiskovalnih postopkov, tako da se je začelo pospešeno zbiranje podatkov. V začetku junija je stvar dozorela in začele so se aretacije in hišne preiskave. Akcija je bila široko zasnovana, saj je udarilo skupno kar 180 mož postav – od policistov prek kriminalistov do pripadnikov posebnih enot policije. Takšno število je bilo tudi potrebno, saj naj bi bilo po policijskih podatkih v kriminalni združbi skupno petnajst

ljudi. Štirje so po podatkih policije že njihovi stari znanci, obravnavani zaradi različnih grehov, med drugimi zaradi mamil. Enajstim naj bi bil to prvi stik s kriminalno dejavnostjo. Tako stari mački kot novinci pa so večinoma brezposelni, stari od sedemnajstih do petintrideset let. Lisice so zaškrtele na rokah trinajstih osumljencev, dva pa še iščejo. V osemnajstih hišnih preiskavah so odkrili pet kilogramov heroína, polčetrni kilogram kokaina, prav toliko skanka, okoli tri kilograma amfetamina, za nameček pa še kilogram hašiša in okoli 6.300 tablet ekstazija. Zaseženih je bilo še nekaj tehnic in folije za pakiranje, mobilniki in revolver. Sedem osumljenih se bo branilo iz zapor, drugi pa s prostosti, ko bo na sodišču predstavljena obtožnica, ki jih bremeni skupno 39 kaznivih dejanj prekupevanja z mamili. B. S.

PODKURIL ODER V Osnovni šoli Vič na Abramovi v Ljubljani vsako leto konec maja oziroma v začetku junija praznujejo »Vičkov dan«. Otroci, mladež in tudi malo manj mladi se zabavajo ob različnih igrah, delavnicah in predstavah. Vsako leto je postavljen tudi oder za nastope glasbenih skupin. Tudi letos je proslava veselo potekala in se v mraku končala, potem pa je okoli pol tretje zjutraj stopil na dan nebodigatreba, ki se je odločil za svojevrstno zabavo. Nekje je staknil staro žimnico, jo odvekel pod oder na šolskem dvorišču in zažgal. Požar so hitro pogasili, škoda ni bila velika, piromana pa še iščejo.

SKOČIL IZ AVTOBUSA Ne ve se še, ali je šlo za načrtovano predržno tatvino ali morda za trenutni navdih, vsekakor pa je bila kraja, do katere je prišlo na avtobusu na Slovenski, dokaj predrzna. Bilo je okoli poldruga ure, ko je na avtobusu mlajši črnolasec v črnih hlačah in visok okoli 175 centimetrov stopil v bližino tridesetletne potnice.

Avtobus je bil še na postaji Bavarski dvor in vrata vozila odprta, ko je lopov iz torbice pograbil denarnico in skočil iz vozila. Ucvrl jo je proti Kersnikovi, lastnica pa ima za okoli trideset tisočakov škode.

Razkritje pravega imena

Na začetku obravnave proti t. i. Marku Brkoviću je sodnik obtoženca obvestil, da so odkrili njegovo pravo ime.

Kikboksarja, ki bi kmalu ubil policista, je to tako pretreslo, da je izgubil zavest. Na sodni epilog za hudo telesno poškodbo policista, do katere je prišlo januarja v bližini Kozine, bo očitno moral še malo počakati. Glavni akter je namreč na sodišču izgubil zavest in se pri padcu tudi poškodoval. Odpeljali so ga na šivanje in zadevo prestavili.

Konec januarja letos je pri Kozini policijska patrulja ustavila sumljivo vozilo s koprskimi registrskimi tablicami. Domačin v poznih štiridesetih je v avtomobilu prevažal tri ilegalne prebežnike iz tedanje Srbije in Črne gore. Med postopkom so se trije od četverice pognali v beg, zato je eden od policistov stekel za njimi. Odločil se je, da bo zasledoval 25-letnika, ki se je izkazoval z dokumenti na ime Marko Brković. A policist je slabo naletel; pokazalo se je, da je tujec

izurjen pretepač, saj se je ročno lotil policista. Udarci niso padali »po domače«, ampak se je izkazalo, da gre za trenirane udarce kikboksarja. Policist je obležal na tleh, tujec se ga je lotil še s kovinsko svetilko in kaj lahko bi ga ubil, če ga ne bi ustavili trije naključni mimoidoči. Pretepač se je pustil prijeti, precej razbitega policista pa so odpeljali na zdravljenje v bolnišnico.

Na začetku obravnave je predsednik sodnega senata »Marku Brkoviću« dejal, da so med tem časom odkrili, da se predstavlja z lažnim imenom in da mu je v resnici ime Milivoj Đurić. Tedaj je obtoženi izgubil zavest, treščil po tleh in se pri padcu porezal na stojalu mikrofona, ki ga je potegnil za sabo. Vsekakor bo zanimivo izvedeti, zakaj je razkritje prave identitete kikboksarja tako pretreslo, da se je zvrnil kot spodžagano drevo. B. S.

RADIO ŠTAJERSKI VAL

93,7 MHz, 97,4 MHz

prijateljstvo bližina domišljija

RADIO JE UHO, S KATERIM SLIŠIMO SVET!

Vse informacije o Radiu Štajerski Val najdete na spletni strani: www.radioshtajerski.si

ELEKTROPROM

EVJ
ELEKTROPROM d.o.o.

Loke pri Zagorju 22
1412 KISOVEC
tel.: 03 56 57 150
fax: 03 56 71 488
www.elektroprom.si

- elektroinstalacije
- centralne kurjave, vodovod, plinske instalacije
- projektiranje strojnih in elektro instalacij in geodetske storitve
- kabelsko komunikacijski sistemi
- trgovina EVJ CENTER
- lokalna televizija ETV
- tiskana vezja
- grafitne ščetke
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar SEDMICA

Zvezdniški plesalec

V letošnji sezoni oddaj Spet doma je bila za gledalce posebej zanimiva rubrika Zvezde plešejo. Med številnimi slovenskimi estradniki se je na koncu za najboljšega plesalca izkazal priljubljeni TV-voditelj Peter Poles, kar so potrdili tako gledalci kot žirija v oddaji Spet doma. Vedno nasmejan, duhovit in domiselni voditelj je s soplesalko Tino Jarc Šifrar vedno znova na odru priredil pravo predstavo. Zplesala sta kar desetkrat, v zadnji oddaji sta izbrala jive in angleški valček ter očarala vse po vrsti. Peter se ob koncu oddaje ni pozabil zahvaliti vsem, ki so glasovali zanj: »Hvala vsem, ki ste začutili, da smo vedno dali vse od sebe.« Zmagovalca bosta za nagrado s svojima partnerjema odšla na počitnice. Čestitke, Peter!

Finalisti Domačih upov

V okviru oddaje pri Jožovcu z Natalijo, v rubriki Domači upi, je v začetku junija postal znan še zadnji finalist. Med še neuveljavljenimi narodnozabavnimi ansambli, ki so se predstavljali od februarja, se je tokrat najbolje izkazal ansambel Roka Žlindre. Odziv mladih pevcev in pevk, harmonikarjev, kitaristov, baritonistov, trobentarjev in klarinetistov na rubriko Domači upi, ki jo pripravlja in vodi Andrej Hofer, je bil izredno velik, kar so organizatorji tudi pričakovali.

Mladi glasbeniki so pred komisijo morali zaigrati dve do tri skladbe iz zakladnice narodnozabavne glasbe po lastni izbiri. Če so bili uspešni, so eno od njih

izvedli v živo v oddaji in se pomerili z drugim ansamblom v bitki za telefonske glasove. Izkušnje so pokazale, da so se mladi glasbeniki na nastope zavzeto pripravili, da treme skoraj ni bilo in da jim je priložnost sodelovanja s Televizijo Slovenija veliko pomenila. Pravo priložnost in veliki nastop v rubriki Domači upi je tako imelo 34 ansamblov. V finalni obračun se jih je po mnenju gledalcev in gledalk uvrstilo 17, tri pa je med tistimi, ki v glasovanju po telefonu niso bili uspešni, izbrala še strokovna komisija. Najuspešnejši med njimi bo pri Založbi kaset in plošč RTV Slovenija posnel prvo samostojno zgoščenko, Televizija Slovenija pa bo z izvajalci pripravila videospot. Vredno truda.

Finalisti Domačih upov:

1. VESELI SVATJE
2. ANS. BRATOV AVBREHT
3. TA PRAVI FALOTI
4. ANS. ČEPON
5. ŠMARSKI MUZIKANTI
6. ŠESTICA
7. GADI
8. TRIO PASTIRČKI
9. BARBARA IN MARTIN JEHART
10. SANDRA S PRIJATELJI
11. VESELI PRIJATELJI
12. TRI LILIJE
13. PRESENEČENJE
14. TRIO VIKEND
15. MEH IN SMEH
16. ANS. BRATOV VOJSK
17. ANS. ROKA ŽLINDRE

Pri Nataliji se rojevajo novi upi narodnozabavne glasbe.

Strokovna komisija:

TRIO BLAŽA JENKOLETA
ANS. ŠIBANC S PRIJATELJI
KVINTET PATRIOT

Pošasti, ki so stresle Evropo

Z letošnjim Evrosongom se je začela pisati nova in drugačna zgodba. Minil je čas popevkarskih skladb in ljubkih oblekic. Novo poglavje Evrovizije so začeli pisati letošnji zmagovalci – finski Lordi (za nekatere so bili kot orke v Gospodarju prstanov). Z rokovsko pesmijo (Lordi so, kot pravijo sami, rokerji po srcu in duši) so zatresli, pretresli in osvojili Evropo. Kdo ve, morda prav zaradi ekstravagančnosti, drugačnosti, zagotovo pa zaradi neobičajnosti: oblečeni v pošasti so se namreč pojavljali tako na odru kot tudi izza njega. Ne nazadnje so hudo izstopali od vseh popskladbic, in če si je kdor koli zapomnil katero od držav, je bila to Finska. Praktično nemogoče je, da jih ne bi opazili! Lordi so dokazali, da lahko zmaga tudi država brez hudih zavezniških sil! Prejeli so namreč daleč največ dvanajstic (kar 8; le nekaj 'zavezniških' sil je največje število točk podelilo sosednim državam, 6-krat 10 in prav tolikokrat 8 točk, le tri države jim niso podelile niti ene točke), na koncu pa skupno zavidljivih 292 točk, kar je 66 odstotkov vseh točk 38 sodelujočih držav. To je nov rekord Evrovizije! Kmalu bo k nam prispel njihov februarja na Finskem izdani album The Arockalypse, do takrat pa se iz zvočnikov sliši pesem Evrope – Hard Rock Hallelujah.

Nov nos, nove prsi ...

Zdaj so ljudje nehali ugibati o tem, kaj je s svojo zunanostjo storila prelestna Špela Grošelj iz skupine Atomik Harmonik. Blondinka ni bila nezadovoljna le s premajhnimi prsmi, ampak jo je motil tudi njen nos. Težave so zdaj odpravljene, saj so atomično Špelo ujeli, ko je zapuščala lepoto nikirurgijo s prevezanim nosom. Zadeve ni želela komentirati ...

Za lepoto je šla pod nož ...

MARCO POLO

Euro

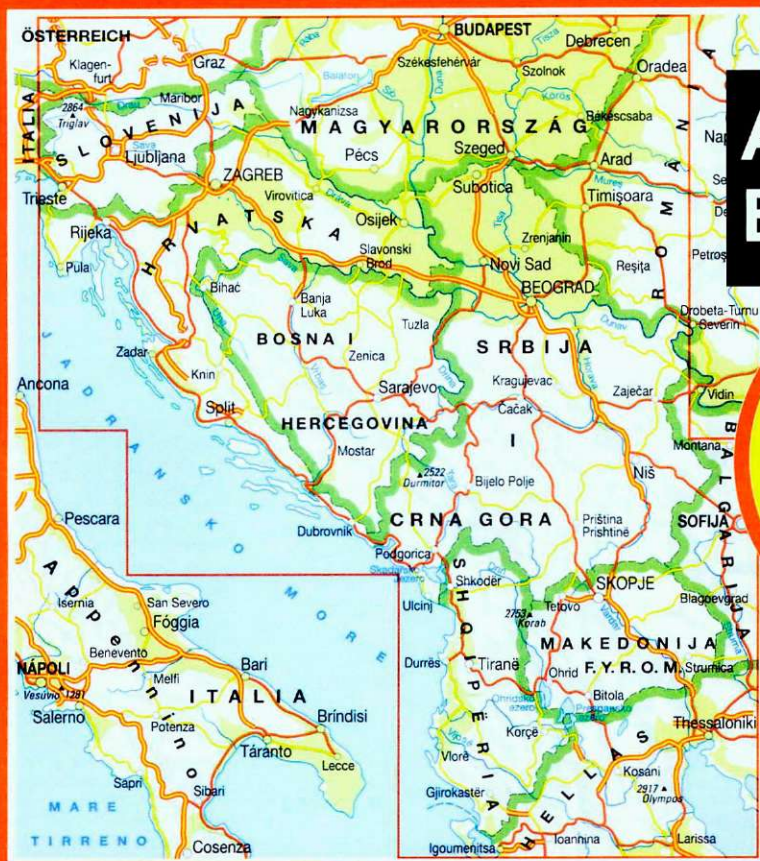
SLOVENIJA · HRVATSKA BOSNA I HERCEGOVINA SRBIJA I CRNA GORA MAKEDONIJA · SHQIPËRIA

Slovensko Chorvatsko Bosna a Hercegovina Srbsko a Černá Hora Makedonie Albánie

Slovenia Chorwacja Bośnia i Hercegowina Serbia i Czarnogóra Macedonia Albania

Slovensko Chorvatsko Bosna a Hercegovina Srbsko a Čierná Hora Macedónsko Albánsko

1:750.000

AVTOKARTA EKSJUGOSLAVIJA

V SOBOTO,
17. 6.,
OB NAKUPU
VEČERA
ZA 1.390 SIT

Naročniki Večera lahko avtokarte naročite na naslovu: ČZP Večer, 2504 Maribor. Naročila sprejemamo tudi po e-mailu knjiga@vecer.com in telefonu: 02/23 53 326, 02/23 53 322 ali 02/23 53 500. Karte vam bo raznašalec prinesel na dom, plačilo po položnicah za Večer. Zaloge so omejene.

VEČER

www.vecer.com/trgovina

Britanca pri Čolniku

Manična gledalka

Kadar začnem dlakocepiti, mi je kar malce nerodno. A moja vloga medijske kritičarke mi ne da miru.

Tokrat sem se hudovala na nedeljsko oddajo Večerni gost Aleksandra Čolnika. Pa začnimo s pozitivnim. Dobro je, da je nacionalka povabila v goste Britanca, ki sta napisala knjigo Slovenija 1945 in se v njej lotila ene najbolj travmatičnih tem slovenske zgodovine – vračanja slovenskih domobrancev z Vetrinjskega polja v roke jugoslovanski vojski, ki jih je potem v nekaj dneh brez sojenja pomorila v kočevskih gozdovih in na Teharjah. Malo manj dobro pa je, da oddajo z njima pokaže skoraj mesec dni po tem, ko sta omenjena gospoda John Corsellis in Marcus Ferrar knjigo že predstavila v Sloveniji. Edino če programski načrtovalci niso bili tako daljnovidni, da so oddajo naredili in jo javnosti predstavili prav na dan, ko je bila v Kočevskem rogu spominška maša za pobile. Če je to slednje, potem se za prvi kritični poduk opravičujem.

Gospod Čolnik je gostil dva gosta, kar je svojevrstno presenečenje za oddajo, ki nosi naslov Večerni gost. Česa takega ne pomnim, v vsakem primeru pa je bila odločitev modra. Oddaja je bila na sporedu ob 21.40, kar je glede na nekaj nedelj nazaj, ko je bil Intervju z njegovo eminenco kardinalom dr. Roderikom šele ob 22.25, lep napredek za TVS. Morda pa so takratne kritike le kaj zalegle. No, s tem pa se ob najboljši volji pohvale na račun te oddaje in TVS končujejo. Ja, še ena malenkost je. Lepa angleščina, v kateri je govoril gospod Čolnik. Zdal pa zares. Gospod Čolnik je na začetku dejal: »Gospod Corsellis, nam lahko nekaj poveste za začetek.« Bog se usmili! Sem mislila da me bo kap. Kakšen intervju pa je to »nam lahko nekaj poveste za začetek«? In potem

se je ugleda vredni gospod mučil in mučil z branjem slovenščine, da smo doma postali nesrečni in živčni. Le zakaj je bilo tega treba? Da bi gledalci verjeli, da je gospod res nekaj nekaj lomastil s srbohrvaščino oz. slovenščino? Pa saj je dovolj velik in pomemben in ne potrebuje tovrstnega slabega dokazovanja!

Gospod Corsellis je bil kveker, ki se je kot 22-letni mladenič znašel v Vetrinju in se na podlagi spominov odločil, da razišče tudi vlogo lastnih rojakov, Britancev, v tej tragediji, ki se je zgodila slovenskim domobrancem in drugim, ki so zbežali čez Karavanke. Skratka, kakšna je bila usoda t. i. predanega osebja in kdo je zanj odgovoren. Vendar se s tem bistvenim vprašanjem niso kaj prida ukvarjali. Namesto da bi voditelj z gostoma poskušal do potankosti osvetliti to problematiko in britanske dileme danes, ko še ni jasno, ali bodo dejanje pošiljanja domobrancev nazaj v Jugoslavijo kdaj tudi uradno obžalovali, so ga zanimale obrobne zgodbe. In v to je usmerjena moja najbolj kritična ost. Res me ne zanima toliko zgodba s študentom iz Argentine, ne zanima me iskanje pomočnika pri pisanju knjige, ne zanimajo me posamične usode Hribarjeve in Jančarjeve, zanimajo me takratne dileme. Kdo je vedel, kaj je vedel, kaj so

obljubili domobrancem, ko so jih strpali na vlak, kaj se je zgodilo v Vetrinju, ko se je razvedelo za pomore, kako so nalogo pošiljanja v smrt takrat sprejemali Britanci ...

Vsega tega ni bilo, ker se je voditelj sprijaznil z obrobniimi zgodbicami namesto s čim bolj poglobljenim orisom dogajanja izpred 61 let. Izgubljena priložnost pač. **D**

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Sredi tedna vas bodo obtožili, da ste sebični, in ker boste imeli prav, se bo najboljše odložitvi s pozornostjo: naredite kaj, za kar vas ni nihče prosil, bodite pozorni. Čeprav boste v sebi čutili prav posebno vrsto lenobe, se morate potruditi, saj drugače ne bo šlo.

Bik
21.4.-21.5.

Nič posebnega se ne bo dogajalo, le na koncu tedna vas čaka prijetno presenečenje. Vaši prijatelji so bolj zabavni kot ponavadi. Če boste šli v nedeljo z nekom na kosilo ali večerjo, utegne biti kdo ljubosumen. Malo pazite!

Dvojčka
22.5.-21.6.

Ta teden boste nekoliko bolj zaposleni kot ponavadi. Akcija, novi projekti, partnerstvo in romantika – vse to pride v poštev. Novi projekti morda ne bodo tako zelo prilagojeni vašemu opusu, a vseeno zaupajte in se vrzite v vodo.

Rak
22.6.-21.7.

Zaželeli si boste kupiti novo kuhinjo in najnovejšo opremo, vendar vam svetujemo, naj ne hitite, saj utegnete prej doživeti kakšen finančni šok. Nekaj vas bo močno motilo in nikakor ne boste mogli priti na zeleno vejo ter zbrati misli.

Lev
22.7.-21.8.

Prijatelji so vaša zmagovalna kombinacija, poleg tega pa se krešje iskrice tudi na področju ljubezni. Nekdo nikakor ne bo mogel dojeti, da je ostal v drugem planu, in vas bo še nekaj časa nadlegoval po telefonu. Pojasnite mu, da niste odšli le na počitnice.

Devica
22.8.-21.9.

Če boste šli kupovat kaj pomembnega, bo bolje, da povabite s seboj kakšno kritično osebo, ki vam bo lahko dobro svetovala pri izbiri. Odkrili boste, da imate z nekom zelo različna mnenja, in to vas bo potisnilo v globoko razmišljanje.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Vaša rdečica na obrazu bo povzročila, da vas bo nekdo v šali vprašal, ali niste morda na kaj alergični. Vaše družabno življenje je takšno, kot si ga le lahko želite, in marsikdo bi lahko bil na vašem mestu zelo zadovoljen.

Škorpion
23.10.-21.11.

Kako neki se ljudje odločajo? Tako da pogledajo, kje imajo najboljše možnosti za uspeh. Tudi vi bi morali prevzeti takšno strategijo, saj vam sicer ne bo zneslo. Pomoči vam ne bo treba iskati, ker ste sami dovolj sposobni.

Strelec
22.11.-20.12.

Potrebujete čas za premislek. Zelo dobro je, da imate toliko dobrih prijateljev, ki vas cenijo. Tako boste lažje preživeli, kar koli vas že doleti. Vaša intuicija bo dobesedno ponorela, ker boste začutili, da vse to ni varno okolje.

Kozorog
21.12.-19.1.

Zavedate se vsega, kar mislijo drugi, pa vseeno ne morete razmišljati drugače. Toda če ne veste natančno, kaj želite, kako boste to dobili? Poskusite obiskati še koga in ga prositi za mnenje. Ta konec tedna si vzemite za načrtovanje.

Vodnar
20.1.-18.2.

Zapletli se boste v brezplodno diskusijo in vse, kar boste naredili s tem pogovorom, je, da boste izgubili precej časa. Finančno boste nekoliko v stiski, ker se bo pojavil nepričakovan strošek. Pomislite, ali bi vam lahko kdo pomagal.

Ribi
19.2.-20.3.

Ljudje so lahko precej nori. Če bi vsi razmišljali tako kot vi, bi bil svet precej lepši in mirnejši. Toda nekako boste to morali preživeti in doseči, da bodo upoštevali tudi vaše mnenje. Če si nekaj želite, morate to uresničiti.

Da ne bi bil moteni:
(tako in drugače)

28 založb in skoraj 400 knjižnih naslovov

KNJIŽNI KLUB

Samorog

*Velike misli,
dogodki in osebnosti preteklosti,
žive teme sedanosti,
literarni junaki in njihove zgodbe,
pesniške širine duha in
pravljična obzorja sveta.*

Kot član kluba nimate nobenih obveznosti v klubu

Knjižni klub Samorog, Dalmatinova 1, 1000 Ljubljana, telefon: 01 433 43 06,
e-pošta: knjizni.klub@samorog.com, spleť: www.samorog.com

DEMOKRACIJA	MOŠKI, KI KAJ ZBIRA	ARTILERIST (ŽARGONSKO)	BEOGRAJSKI NOGOMETNI KLUB	OTILJA (LJUBKO- VALNO)	PRIMEK SLIKARJA REMBRANDTA	NACE SIMONČIČ	INDO- EVROPSKA ETNIČNA SKUPINA	JAN NERUDA	GESLO	VULKANSKA RUDNINA	ZAVETIŠČE NA PROSTEM	IVERNA PLOŠČA	VAŠ PRI DRNIŠČU NA HRVAškEM	VRSTA FRANCOSKIH PREPROG
								PTIČ DROZG						
ŽENSKA V ZAPORU														
GLAVNO MESTO SLOVAŠKE														
REDKA KOVINA						AZIJSKA DRŽAVA								
						ALJOŠA ŽORGA								
SPODNJI DEL SNOPA, RITINA				PORAST (REDKO)										
				PROSTOR ZA SEKO DRV										
ŠVEDSKI ZGODOVINAR OSCAR					BUKOV PLOD			AM. SLIKAR (WYATT)						
								NOVINAR MAHKOTA						
TRDITEV					PAS PRI KIMONU	KEMIJSKI ZNAK ZA KOSITER	TRENJE	ZDRAVILNA RASTLINA						
								GR. BOGINJA USODE						
GRŠKI FILOZOF IN GEOGRAF										STARA ENOTA ZA MERJENJE TLAKA				
STANJE VZTRAJANJA V MIROVANJU										FENIČANSKA BOGINJA LJUBEZNI				
JIMMY CARTER			KEMIJSKI ZNAK ZA NIKEJ			BRITANSKI FIZIK JOHN				KRAJ V ROMUNIJ (IZ CRK TILA)				

Rešitev prejšnje križanke

GOSAR, OLIVIN, REMETE,
ENOSD, NEN, MA,
AJKA, SESTRICNA, WATT,
ISKRIVOST, ENNA, TAGE,
PAR, ITAL, EROTI, EKSIL,
OTAVICE, BOSPOR, RIBI,
ARTUR, AVA, OZENA, KAŠA,
SIN, SEJANJE, ALTANA, IM,
TIL, AN TAR

Nagrajenci 22. številke

- 1. nagrada:** ROK OBREZA,
Kamna Gorica 26, 1380 Cerknica
- 2. nagrada:** ANA STRUPI,
Sp. Brnik 43, 4207 Cerklje
- 3. nagrada:** JOŽE RENKO,
Mavčiče 121, 4211 Mavčiče

Dobitnikom čestitamo in jih hkrati prosimo,
da nam pošljejo svojo davčno številko.

Nagrade

- 1. nagrada:** bon v vrednosti 7.000,00 tolarjev za nakup knjige Nove revije iz knjižnega kluba Samorog
- 2. nagrada:** bon v vrednosti 5.000,00 tolarjev za nakup knjige Nove revije iz knjižnega kluba Samorog
- 3. nagrada:** bon v vrednosti 3.000,00 tolarjev za nakup knjige Nove revije iz knjižnega kluba Samorog

Nagradno križanko izrežite
in najpozneje do 22. 6. 2006
pošljite na naš naslov:

Demokracija, p.p. 4315,
1001 Ljubljana,
s pripisom "Nagradna križanka".

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

▶ **12.6.1683** je turška vojska začela oblegati Dunaj.

▶ **12.6.1848** je prišlo v Pragi do nemirov, ki jih je zadušil cesarski general Windischgraetz. To je pomenilo konec sanj o češki avtonomiji.

▶ **12.6.1897** se je rodil britanski državnik in konservativni politik Antony Eden. Je avtor znanega opisa dobrega govora, ki se ga politiki ne držijo: »Govor mora imeti zelo dober začetek in učinkovit konec. Najvažnejše pa je, da sta začetek in konec blizu skupaj.«

▶ **13.6.1827** je slovenski kmet Andrej Dovgan iz Šembij pri Knežaku v imenu kmetov iz 25 vasi premskega kantona oddal cesarju pritožbe zaradi slabih razmer.

▶ **13.6.1898** se je v Novem mestu rodil slovenski pesnik Anton Podbešek.

▶ **14.6.1811** se je rodila ameriška pisateljica Harriet Beecher Stowe, znana predvsem po delu Koča strica Toma, v katerem je predstavila problematiko ameriških črncev.

▶ **14.6.1864** se je rodil nemški nevrolog Alois Alzheimer. Prvi je opisal degenerativno bolezen možganov, danes znano kot alzheimerjeva bolezen.

▶ **14.6.1928** se je rodil revolucionar in politik Erneste »Che« Guevara.

▶ **15.6.1843** se je rodil norveški skladatelj Edvard Grieg. Najbolj popularen je postal s klavirskim koncertom v a-molu in z orkestralno suito Peer Gynt. Nekoč je v Parizu Griega zadel avto, ga laže poškodoval in odpeljal naprej. Ko ga je stražnik vprašal, ali si je zapomnil registrsko tablico, je skladatelj odgovoril: »Ne, tega si nisem zapomnil, zapomnil pa sem si glas njegove troblje v a-molu.«

▶ **15.6.1945** je slovenska vlada od novega generalnega vikarja ljubljanske škofije (škofija je po odhodu Gregorija Rožmana ostala brez škofa, prejšnji generalni vikar Ignacij Nadrah pa je bil aretiran) Alojzija Vovka zahtevala izjavo o lojalnosti.

▶ **16.6.1671** je bil usmrčen kozaški vodja Stenka Razin.

▶ **16.6.1912** sta planinca in zdravnika Josip Tičar in Jernej Demšar v Kranjski Gori ustanovila prvo postajo Gorske reševalne službe v Sloveniji.

▶ **17.6.1882** se je rodil ameriški skladatelj ruskega rodu Igor (Fjodorovič) Stravinski.

▶ **17.6.1953** so ogorčeni Vzhodni Berlinčani zaradi stalne navzočnosti sovjetskih sil v mestu začeli stavkati. Po dveh dneh so demonstracije zadušili s pomočjo sovjetskih tankov.

▶ **17.6.1967** je Kitajska preizkusila svojo prvo vodikovo bombo.

▶ **18.6.1256** je bila napisana prva odkrita listina, ki omenja Kranj kot mesto.

▶ **18.6.1896** se je v Križah rodil borec za slovensko severno mejo in strokovnjak za slovenska narodnostna vprašanja Lojze Ude.

POGLED NAZAJ (OD 12. 6. DO 19. 6.)

Štiri krvne skupine

Avstrijsko-ameriški zdravnik Karl Landsteiner, ki je zaslovel z odkritjem, da imajo ljudje štiri različne krvne skupine, se je rodil

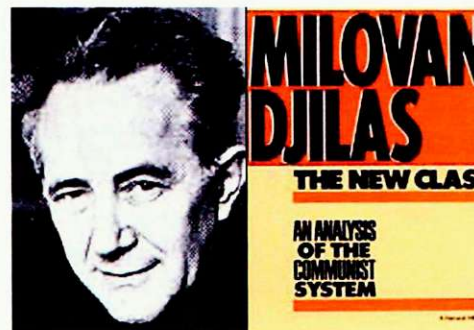

14. junija 1868. Leta 1930 je dobil Nobelovo nagrado za medicino in fiziologijo. Odkril je, da se kri razlikuje med ljudmi po lastnostih seruma, ki med seboj zleplja rdeče krvničke. S svojimi sodelavci je človeško kri razdelil v štiri krvne skupine: A, B, AB in o. S tem so tudi dokazali, da so lahko v nekaterih kombinacijah transfuzije dovoljene, v drugih pa ne, ker pride do sprijemanja krvničk.

Leta 1940 je Landsteiner sodeloval tudi pri odkritju Rh. Dokazal je, da je ta povezane z boleznijo novorojenčkov. Do leta 1908 je izločil virus otroške paralize, bil pa je tudi prvi, ki je za poskuse pri raziskovanju paralize uporabil opice, vendar je njegovo odkritje ostalo v senci prvih dveh.

Komunistični kapitalisti

Črnogorski komunistični politik in plodovit pisatelj Milovan Đilas je bil najbolj znan po svojem razočaranju nad komunizmom. Leta 1957 je na Zahodu izšla njegova pretihotapljenjena knjiga Novi razred (The New Class), v kateri je opozoril, da se tipični komunisti, ki vladajo na Vzhodu, skoraj ne razlikujejo od kapitalistov in veleposestnikov, ki so jih zamenjali. Svojo teorijo je sicer leta 1969 za-

nikal v knjigi Nedokončana družba, vendar smo se Slovenci tudi v novjšem času lahko prepričali, da je imel prav.

Milovan Đilas se je rodil **12. junija 1911**. Leta 1937 je srečal Josipa Broza Tita, 1938 je postal član centralnega komiteja Komunistične partije Jugoslavije, 1940 pa politbiroja. Pomembno vlogo je imel tudi v partizanskem gibanju in po koncu vojne postal eden glavnih ministrov v Titovem kabinetu. Januarja 1953 je postal eden izmed štirih jugoslovanskih podpredsednikov, decembra 1953 pa predsednik zvezne skupščine. Še isti mesec so ga zaradi čedalje hujše kritike komunistične partije razrešili vseh političnih funkcij. Dobil je 18-mesečno pogojno zaporno kazen. Po izidu Novega razreda leta 1957 so ga zaprli. Izpuščen je bil leta 1961, vendar je naslednje leto spet pristal v zaporu, tokrat zaradi dela Pogovori s Stalinom, v katerem je bil kritičen do sovjetskega diktatorja. Decembra 1966 je bil pomiloščen.

Razlaščeni Kočevarji

14. junija 1942 so izdali odlok IO OF »o dodeljevanju in upravljanju zemlje izseljenih Kočevarjev«. Določili so, da je zemlja izseljenih kočevskih Nemcev na voljo OF kot predstavnici slovenskega naroda in jo ona dodeljuje Slovincem v brezplačno uporabo. Dodeljujejo in upravljajo naj jo območne gospodarske

komisije, ki naj upravljajo tudi nedodeljeno zemljo. Kočevski Nemci so imeli na Kočevskem okoli 47.000 ha zemlje.

Šlo je za dodelavo odloka »o razlastitvi tujih veleposestnikov v povračilo škode, povzročene po okupatorjih«, v katerem so odredili, da se brez odškodnine razlastijo veleposestva, ki so v lasti pripadnikov okupatorskih narodov in tistih slovenskih veleposestnikov, ki so »dajali ali dajejo pomoč okupatorjem pri zatiranju slovenskega naroda«. Razlaščeno imetje se uporabi za povračilo škode, ki jo povzročajo okupatorji. Tako so razlastili večino veleposestnikov tuje narodnosti na Dolenjskem in Notranjskem. Ponekod so zemljo razdelili agrarnim interesentom, ponekod pa so jo dali v skupno obdelovanje.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridržuje pravico do krajšanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

št. 23/34

Odpravljati moram slabosti preteklosti (1)

Če sem prav razumel, mi minister (Demokracija 8. junij 2006) kar direktno očita sprevrženost. Tako ostre terminologije nisem vajen s tako visokega položaja. Glede na to, da mi minister na pet dopisov, ki sem mu jih pisal od njegove izvolitve (prvi je bil odposlan 28. 12. 2004), ni niti z besedo odgovoril, me take obtožbe milo rečeno žalostijo in so brez prave podlage. Moji odzivi v javnosti so namreč le kritika potez ministrstva oz. njegovega popolnoma nedemokratskega načina vodenja učbeniškega področja. Takšno prakso imajo v Evropi le ministrstva za šolstvo v najmanj razvitih državah!

Najbolj priročno je nekoga osebno diskvalificirati na ravni obtožb, da za argumenti stroke dejansko stoji politika. Moram reči, da minister dr. Zver ni dosti slabši od svojih predhodnikov, ki enako niso odgovarjali na dopise. Tu pa se moje enostransko komuniciranje s »šolskimi« politiki konča. Podtikanja, vsaj meni osebno, da gre pri opozorilih za dolgoročno za slovenske šolarje izjemno škodljive odločitve ministrstva, so priročni izgovori, ki glede na mojo politično neaktivnost nima nobene teže. Mogoče ima minister kakšne konkretne podatke o »političnosti« v drugih založbah; naši tega pač ne more očitati, saj smo se potili s pisanjem prejšnjemu ministru na enak način. Res pa je bila intenzivnost potrebnih re-

akcij manjša in njihovi ukrepi manj alarmantni. O tem lahko ministru poroča njegova svetovalka iz prejšnje garniture dr. Barletova.

Minister je namesto partnerskega dialoga, ki mu je bil predlagan in ga kljub našemu enoletnem moledovanju in predlogu pozitivnih rešitev (zanj, za starše in tudi za založnike) ni sprejel, izbral TRDO roko urejanja učbeniške problematike. Žal z zelo pomanjkljivim novim strokovnim osebjem, brez ustreznih analiz dejanskega stanja in ob le deklarativnem poznavanju evropske prakse.

Komentirati želim tudi navedbo, da je Delo poročalo o uvedbi evra v 11 zapisih, o pomembni ukinitvi delovnih zvezkov pa v 18. Ker gre v slednjem predvsem za polemiko v pismih bralcev, je primerjava neustrezna in zavajajoča. Očitno je dovoljeno vse! Na podoben način se primerjajo jabolka in hruške tudi v primeru sistema (ne)potrjevanja učbenikov v razvitih evropskih šolskih sistemih. Še vedno trdim, da ministrstvo o tem nima kakovostne analize, povzema le delno rezultate iz enega ali dveh virov. Založniki smo namreč vsekakor za ukinitve potrjevanja učbeniških gradiv v celoti, kot je prava praksa v večini sodobnih družb znanja; ukinitve potrjevanja le delovnih zvezkov pa je lažna liberalizacija, saj gre v ozadju predvsem za zniževanje stroškov staršev, ki je uvedena po »buldožersko«. Namesto da bi v dialogu z založniki odpravili pomanjkljivosti, ki jih je bilo manj kot 15 odstotkov, je ministrstvo raje ubralo politiko demoniziranja delovnih zvezkov. Kar 27 odstotkov učiteljev namreč izjavlja, da delovnih zvezkov, ko v katalogu ne bodo več objavljeni, ne bo več uporabljalo. Namesto njih bodo uporabljali navadne zvezke. Ali si večina staršev to res želi?

Nesporno pa je, sploh glede na 21. člen novega pravilnika, da potrditev samostojnih delovnih zvezkov v prihodnje ne bo več mogoča. Gre za najboljša gradiva v slovenskem šolstvu, nagrajena na mednarodni ravni, v Bologni in v Frankfurtu. Le-te minister dr. Zver definitivno ukinja. V prihodnje bodo založniki lahko izdelovali le učbenike, ki bodo potrjeni (in le med temi izbirajo učitelji), in delovne zvezke, ki jih bodo učitelji morda uporabljali. Ministrstvo že v naslednjem letu v tiskanem katalogu predvideva objavo samo

učbenikov, s tem pa bo kar 40,1 odstotka učiteljev naravoslovja nehalo uporabljati delovne zvezke, kar za stare potrditve nedvomno pomeni retroaktiven ukrep! Cvetka o tem, da starši vidijo in berejo Katalog učbenikov, pa gre v šopek ministrovih številnih izjav popolnoma zunaj konteksta (kot npr. na TV o tem, da založniki znatno izdajamo učbenike za eksterce!?)

Naj povzamem: kot edina založba knjig in učbenikov v mešani tuji lastnini (s solastnikom Založbo Klett iz Stuttgarta) in kot slovenski član Evropskega združenja šolskih založnikov lahko slovenskim staršem zagotovimo, da se bodo učinki slabšanja učbeniških standardov za ceno največ 20-odstotnega znižanja stroškov učbenikov dolgoročno dosti bolj poznali na kakovosti poučevanja otrok, kot nas v to brez ekspertnih utemeljitev prepričuje ministrstvo. Obtožbe o politični motiviranosti bom tako vzel res bolj za šalo. V prispodobi bi se lahko reklo, da gre za obtožbo, ko nekemu dokazuješ, da 1 + 1 ni 3, to pa podpre tudi profesor matematike, ki je takoj obtožen, da je politično motiviran. Na koncu pa se v novinarskem vprašanju na enak način ožigosajo še edini strokovnjaki v založništvu, ki jih sploh še imamo. Smešno in žalostno za revijo, katere dolgoletni naročnik sem!

Rok Kvaternik,
Založba Rokus, d. o. o.

Narobe svet

Z evropskim poslancem Lojzetom Peterletom sva se srečala tik pred njegovim odhodom v Bruselj. Bilo je čutiti, da je napet, da mu ni vseeno, kaj slovenski časopisi pišejo in kako ocenjujejo našo osamosvojitveno vojno in njene najpomembnejše akterje.

Zmešnjavo okrog ustanovitve Slovenske vojske je komentiral takole:

»Kot takratni predsednik vlade in kot človek, ki je natančno in od blizu spremljal nastajanje slovenske vojske, trdim, da je bila ustanovljena leto dni prej, preden je bila Slovenija napadena, ker nas sicer ne bi mogel nihče braniti. Tu me predvsem skrbi to, da predsednik države, ki je vrhovni poveljnik vojske, minister za obrambo, nekdanji in novi načelnik generalštaba ne vedo, kdaj je bila ustanovljena Slovenska vojska. Ja, kaj naj rečem, Bog nam pomagaj. Nujno je treba urediti zgodovinski spomin, kajti zdajšnji je hudo zasenčen.«

Kako so se ljudje odzivali in se vključevali v takratno TO?

»Vsakega posameznika smo vprašali, ali je pripravljen delati za samostojno in demokratično Slovenijo. Iskali smo rodoljube, politična opredelitev nas ni zanimala. Kdor je bil pristaš našega skupnega projekta osamosvojitve, se je bojeval skupaj z nami. Matija Maček prav gotovo ni imel nič z nami.«

Zakaj je prišlo do teh datumskih in drugih nesporazumov?

»En del nesporazumov izhaja iz nekdanjih krogov JLA, druga zgodba pa je politična. Nekaterim očitno ustreza in čutijo potrebo, da našo osamosvojitve omalovažujejo in osamosvojitelje diskvalificirajo. Sprašujem se, kaj imamo od tega.«

Na največjem udaru je brigadir Tone Krkovič. V tistih časih sta bila veliko skupaj. Kaj menite, zakaj taka gonja proti njemu?

»Ne izbiram načelnika generalštaba in se ne opredeljujem, kdo je boljši; trdim pa, da ni bila potrebna diskvalifikacija Toneta Krkoviča. To, kar počnejo z njim, je klasično poniževanje in norčevanje. Čudim se, da veterani niso že prej stopili skupaj in se ustrezno odzvali. Očitno se bojijo, ne vem pa koga. Rad bi videl državo na tem svetu, ki bi s svojim ključnim osamosvojiteljem delala tako, kot to počne Slovenija. Smešimo se pred vsem svetom. ▶

► Ugledne svetovne ustanove s svojimi diplomanti ne delajo tako. Pri nas pa so diplomanti teh šol škodljivi in destruktivni. Najboljše in svetovno znane šole torej proizvajajo destruktivne ljudi. Kaj takega nisem videl še nikjer. To je pač slovenska logika. Tu mi pamet odpove.»

Krkoviča so delno vendarle rehabilitirali. Njegovo sliko so obesili k slikam drugih štirih načelnikov.

»To je shizofrenija: najprej te ubijejo, potem te pa še obesijo. Veste, to je perverzno. To je narobe svet.«

Ive A. Stanič, Kočevska Reka

Pomembna obletnica

Približuje se 25. junij oziroma 15-letnica naše še vedno mlade države. Državljeni jo pričakujemo z mešanimi občutki. Morda so bila pričakovanja prevelika.

Dobro je, da se spomnimo časov, ko je nastajala naša nova demokratska država. Triinsedemdeset let smo sobivali v skupni državi Jugoslaviji. Lahko rečemo, da večino tega časa v diktaturi. Naši predniki, ki so živeli v Avstro-Ogrski, so dejali, da so prišli v slabšo državo, kot je bila tista, v kateri so bili 500 let. Tu se vprašajmo, kakšen pa je naš odnos do slovenske države. Prva Demosova vlada je izpeljala osamosvojitve, dosegla mednarodno priznanje in uvedla lastno denarno valuto. Žal ji na gospodarskem področju ni uspelo poddržati tako imenovanih družbenih podjetij, kar je omogočilo rop stoletja. Seveda je imela premalo časa in mrhovinarji so nestrpnost čakali, da je prišla njihova ura. Sredi aprila 1992 so prišli na oblast anarholiberalci,

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

97.2, 99.5, 103.7, 106,2 MHz
UKV, STEREO, RDS

tako imenovani mladinci. Stara komunistična elita je znova zasedla vse vodilne položaje. Partijski predsednik je postal predsednik republike, nekdanji jugoslovanski predsednik predsednik vlade itd. Obvladovali so vse pore družbenega in oblastnega življenja v naši mladi Sloveniji. Da bi bila ironija še večja, so imeli v vladi za figov list vedno kako stranko, ki ni pripadala izvirnemu komunističnemu režimu. Največja prevara so bili tako imenovani certifikati. Večni modrec dr. Mencinger je komentiral, da so ničvreden papir. Tako je zavajal državljane, da so certifikate prodali komunistični eliti in dobili smo pidovske kapitaliste. Večina državljanov pa se je obrisala pod nosom.

Končno smo v decembru 2004 dobili zares izvirno demokratično vlado. Popravljal mora vse zablode 12-letnega vladanja LDS in združene liste. Imamo velike uspehe na zunanje-političnem področju, smo polnopravni člani Evropske unije, januarja pa bomo vstopili v evrobmočje. To je vse lepo in prav. Toda državljani pričakujejo več. Predvsem jih skrbi veliko razslojevanje in socialna varnost. Mnogi so z začudenjem spremljali oddajo na POP TV: šlo je za vprašanje, kakšna država je bila Jugoslavija, in kar 83

odstotkov ljudi je odgovorilo DOBRA, samo 17 odstotkov pa, da je bila slaba. Naši vodilni bi se morali krepko zamisliti. Smo v Evropi, nimamo pa evropskih plač. Gospodarstvo napreduje, državljani pa se sprašujejo, kdo pobira smetano. Pojavlja se čedalje večji strah pred brezposelnostjo. Množica upoko-jencev živi na robu preživetja, ulice so natrpane z avtomobili, kar kaže na velika nasprotja. Sam zaupam vladi in upam, da ima vselej pred očmi državljane kot celoto. Novonastali kapitalisti ter nekdanji priskledniki in privilegiranci so se prisekali na narodovo telo kot pijavke. Dobro je le to, da imamo poštene podjetnike.

Petnajstletnico svoje države bomo torej pričakali z mešanimi občutki. Veseli smo lahko, da smo generacija, ki je dočakala samostojnost. Naši predniki so lahko le sanjali o njej. Zadovoljni smo lahko tudi zato, ker vidimo in čutimo, da se celotna vladna ekipa trudi. Mini-stri so neposredno odgovorni za življenje državljanov. Drobnič, Šturm in drugi si zares prizadeva-jo, toda nagajanja je veliko. Razni komunistični sindikati z visokimi plačami, nekdanji predsednik in drugi počnejo vse, kar je mogoče, samo da bi onemogočili vlado in tudi njene uspehe. Menim,

da smo državljani zrelejši in da bomo ločili zrno od plev. Veliko negativno vlogo pogosto igrajo tudi novinarji, ki ne morejo pozabiti, da niso več DRUŽBENO-POLITIČNI DELAVCI.

Aljož Dragoš, Ljubljana

Nekaj drugačnih pogledov na novejšo zgodovino

V vseh svojih dosedanjih člankih v Večeru in Demokraciji sem zastopal mnenje, da se bo Srbija prej kot Slovenija znebila vseh ideoloških spon, vezanih na komunizem. Resnično pa je nesporno dejstvo, da se je po kapitulaciji Kraljevine Jugoslavije aprila 1941 nacističnemu okupatorju prvi uprl kraljevi general Draža Mihailović. Šele potem so komunisti spretno izkoristili okupacijo za izvedbo boljše-vistične revolucije, ki se jim je tudi posrečila, saj so vzpostavljali monopol pri izvajanju sankcij proti okupatorju. Pod grožnjo smrtne kazni so prepovedali vsakršen upor proti okupatorju, ki ne bi bil voden pod njihovo rdečo zvezdo. Obe strani, tako srbski četniki in njihovi slovenski zavezniki, ki so jih komunisti imenovali plava garda, kakor tudi komunistični partizani (ne velja za zavedene!), sta dobro vedeli, da nemškemu rajhu bije zadnja ura, zato so se prvi in drugi bojevali za nadvlado, z obilno sovjetsko podporo pa so zmagali partizani. Da še vedno očitajo protikomunističnim silam kolaboracijo z okupatorjem, je pač dober izgovor za povojne poboje do januarja 1946, ko je komunistična oblast pomorila 13.536 Slovencev (Večer, 7. 4. 2006 v članku z naslovom Postopno do prave resnice), da o mno-

žičnih srbskih in hrvaških žrtvah sploh ne govorimo. To je bil največji genocid v zgodovini Slovenije oziroma takratne Jugoslavije, ki pa ga je režimsko zgodovinopisje »po svoje« prikrojevalo. Logično je, da se četniki, ki so videli nevarnost v porajajočem se komunizmu, niso hoteli bojevati na dveh frontah, torej tudi proti okupatorju, ki je bil že tako povsem potolčen in obsojen na propad, in to že v tistem trenutku, ko so mu ZDA napovedale vojno. Ne smemo pozabiti omeniti, da sta Narodna skupščina in vlada Srbije in Črne gore izenačili status četnikov in partizanov – pripadnikov NOB. Vse sta priznali (v nasprotju s Slovenijo) kot enakovredne borce proti okupatorju, četnike kot nosilce regularne vojske Kraljevine Jugoslavije. Tudi zahodni zavezniki so končno z javnim priznanjem izročili najvišja odlikovanja in pisna priznanja potomcem armadnega generala Mihailovića, ki so ga komunisti v svojih značilnih montiranih procesih obsodili na smrt in ga tudi usmrtili. Značilen za te procese je rek Kolakowskega: »Laž je nesmrtna duša komunizma!«

Roman Kralj, Maribor

Sodstvo proti Ribičiču ali zanj

Resolucija parlamentarne skupščine Sveta Evrope št. 1481 pravi, da so naslednice komunističnih strank v nekaterih državah s prejšnjo komunistično oblastjo še vedno dejavne. Nekatere se niso distancirale od zločinov, ki so jih zagrešile nekdane vladavine. Ali to velja tudi za Slovenijo, kjer naslednice komunističnih organizacij še vedno uveljavljajo svojo resnico, ki je neresnica? Mar ni skupina 16 »pravovernih zgodovinarjev« iz preteklosti prepovedala pisati resnično zgodovino namesto komunističnih konstruktov zgodovine? Ali ni v knjigah sodobne zgodovine (na primer v sodobni zgodovini dr. Jasne Fischer) polno neresničnih konstruktov? Tudi pravosodje je obremenjeno s komunistično doktrino, ko za množične povojne zločine ugotavlja pomanjkanje dokazov.

Javni mediji obravnavajo primer Ribičiča kot osumljenca za izvedbo genocida in krivde za uboj nad 217

Slovencev. O tem tečejo ovadbe in preiskave na državnem tožilstvu. Vrhovno državno tožilstvo je zahtevalo preiskavo zaradi suma kaznivega dejanja hudodelstva zoper civilno prebivalstvo, saj naj bi bil Ribičič odločilno prispeval k poboju teh ljudi. To naj bi bilo razvidno iz pripisov pri imenih pripornikov. No, sedaj pa je preiskovalna sodnica ljubljanskega okrožnega sodišča, ki je prejšnji teden zaslila Mitjo Ribičiča, zavrnila zahtevo državnega tožilca, naj uvede preiskavo zoper omenjenega, zato bo o tem zdaj odločal zunajobravnavni senat tega sodišča.

Mitjo Ribičiča je Dušan Kolnik ovadil že leta 2001 kot odgovornega za popolno uničenje nemške manjšine s pomorom in izgoni iz Slovenije. Tožilstvo je takrat ovadbo zavrglo. V minulih štirih letih se Ribičiču ni zgodilo nič. Pričakovati je bilo, da bodo postopki potekali hitreje, pač glede na to, da je osumljeni star 87 let, in tudi zato, ker so zločini, za katere je osumljen, stari 60 in več let in so evidentni.

Poseben je primer suma, da je Mitja Ribičič sodeloval neposredno in je tudi poveljniško odgovoren za pomor osmih oseb na pohorskem procesu, kot danes imenujejo postopek na Pohorju 4. januarja 1944. Ovaden je bil pri sodišču v Slovenj Gradcu, tamkajšnje tožilstvo pa je ovadbo zavrnilo »zaradi pomanjkanja dokazov«. Nato je sledila pritožba in postopek se je znašel na Okrožnem sodišču v Ljubljani. V postopku je ovadba kot dokaz vsebovala dokumentacijo CK Komunistične partije Slovenije iz leta 1944 in poročilo Udbe iz leta 1951. V teh dokumentih je navedeno, da je Ribičič sodeloval pri strašnem zaslišanju, na katerem sta bila ubita dva zaslišanca. To je izjavil eden od članov zasliševalne komisije. Poleg tega je bil Ribičič kot najvišji vojaški in politični funkcionar pooblaščen, delegiran s strani 4. operativne cone, in zato tudi poveljniško odgovoren za pomor. V tej vlogi je na Pohorju ustanovil novo pohorsko partizansko enoto. Po zaslišanju so šest zaslišancev postrelili, ko je prišla informacija, da se bliža nemška enota. Samo dvema je uspelo pobegeti.

Na sodišču v Ljubljani sta bili pred enim letom dve razpravi. Tožniki so dokazovali Ribičičevo

Eldeesov kratki spomin

Marija Vodišek

Delo, 2. junija 2006: »LDS bo ministra Bručana sodila na podlagi njegovih dejanj.« Sodnikov bo veliko, kot se spodobi za »domnevni« nakup 36 passatov, pa še pozornost se usmeri drugam. Glavna sodnika bosta predsednik relikta LDS Jelko Kacin in nekdanji minister za zdravje Dušan Keber, ki delujeta kot tandem. Kacin samo še ponavlja Kebrove floskule in obratno! Joj, te operacijske mize, kako dolgo se že vlečejo. Tednika Demokracija in MAG 10. in 11. septembra 2003 v dveh člankih – Botri operacijskih miz in Afera v Kliničnem centru – zelo natančno opisujeta projekt nabave operacijskih miz. Kdo so bili glavni igralci? Veliki prijatelj nekdanjega ministra za zdravje Dušana Kebra Božo Dimnik, njegova žena Tanja Frantar in njen sedanji mož Zabret. Takrat so bile mize naročene za očesno kliniko. Vse je bilo izvedeno brez javnega razpisa. Kot se spodobi za tako združbo, vse zapleteno, vse storjeno »pod mizo«, seveda ob mižanju sicer »nevednega« predsednika sveta KC Mirka Bandlja. Menda je veliki dobrotnik Slovenije Božo Dimnik lobiral za Kebrovo imenovanje na ministrski položaj. V Magu in Demokraciji lahko preberemo natančno kronologijo nabave operacijskih miz. Tudi dnevno časopisje je o tem veliko pisalo. Sedanji »donatorji« in nasprotniki so razen Dimnika isti, zato je minister za zdravje Andrej Bručan ravnal pravilno, da ni nasedel »donaciji«, ki to nikoli ne bi bila. Ne takratni premier in predsednik LDS Tone Rop ne sedanji predsednik te stranke J. Kacin protagonistom operacije (vsi eldeesovci) nista gledala pod prste. Danes bi oba za vse, kar se jima dogaja, lahko rekla s Proustom: iskanje izgubljenega časa. Zanima me tudi (pa verjetno ne le mene), kje bo obtičala kazenska ovadba zoper Jurija Kolenca, dekana Fakultete za pomorstvo in promet Univerze v Ljubljani, in dr. Marka Pavliho, podpredsednika državnega zbora, vložena pri Okrožnem državnem tožilstvu v Ljubljani 24. aprila 2006. Bo dejstvo, da je Marko Pavliha podpredsednik državnega zbora in da ima zelo močne podpornike in zagovornike. ovira za pošten postopek preverjanja suma kaznivih dejanj? Kaj pa ovadba zoper majorja Ozne Mitjo Ribičiča-Cirila? Kolikor poznamo današnje sodstvo, se bo vse neke ustavilo in »zastaralo« kot že nešteto drugih ovadb, pa na sodišču nihče ne bo zaradi tega odletel. Z botri, s ponarejenimi dokumenti in spretnimi odvjetniki bodo oproščeni in smejali se nam bodo v brk. V Dnevnikovi Zeleni piki 3. t. m. pa se je raztrobila filozofinja Spomenka Hribar. Njena tarča je kot vedno premier Janez Janša, ki se, kakor trobi Hribarjeva, pod geslom umika države iz podjetij polšača večine podjetij. Kdor prenese njeno filozofiranje, naj prebere članek, v katerem ošvrkne tudi predsednika države, ker se ne odziva, kot bi hotela ona! Nismo pozabili, kako sta vrla Keber in Hribarjeva tedaj, ko so v parlamentu zaradi zarote v Depali vasi rušili obrambnega ministra, zaradi »glancanja« svoje čiste vesti v studiu TVS 1 še dodatno blatila Janeza Janšo, ker jima je to menda narekovala »državljska dolžnost«. SIC! Kot je bilo rečeno v oddaji Pod žarometom 6. 6. 2006, je glavna rak rana v Sloveniji gospodarski kriminal. Čigav? Zaščitene belih ovratnikov!

krivdo. Ribičič pa je svojo odgovornost zavračal kot neutemeljeno. Pričakovali smo skorajšnjo sodbo, a je vse do danes nismo dočakali. Vprašajmo se, ali sodišče sodi za Ribičiča ali proti njemu in zakaj še ni izreklo sodbe. To se dogaja 62 let po poboju osmih pripadnikov

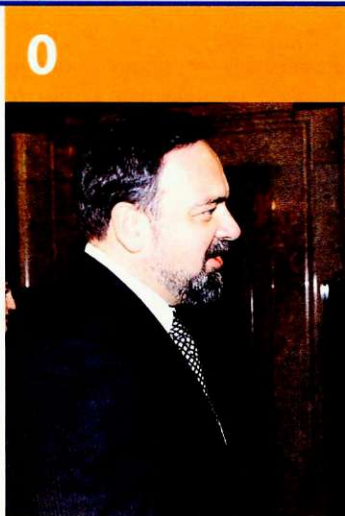
partizanov in novincev, za katere je dokazano, da so bili nedolžni. To jim priznava celo zveza borcev, ki jih je razglasila za padle partizanske borce. Ali moramo vložiti pritožbo na Evropsko sodišče v Strasbourg, da bo sodba izrečena?!

Anton Rajšp, Maribor

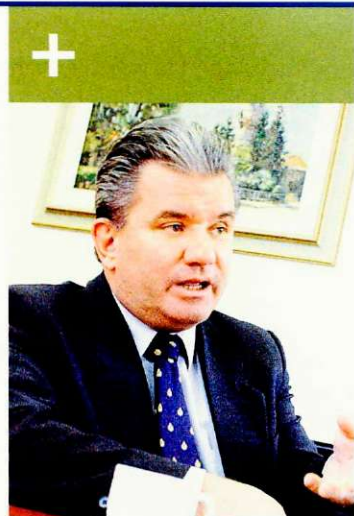
Politični semafor

Ortodoksna eldeesovka Poslanka LDS Cvetka Zakolar Oražem se v zadnjem času uveljavlja kot ena izmed poslank, ki se spozna domala na vse. Slišimo in vidimo jo, ko gre vojne zakone, operacijske mize, zakon o javnem redu in miru ipd. Vse lepo in prav, gospa je pač sposobna, lepo pa bi bilo, če ne bi v vsaki potezi, ki jo potegne vlada, videla najrazličnejših spletk in zarot. Njena pretirana ortodoksnost postaja že rahlo neprebavljiva.

Preventivno opozorilo Predsednik Ustavnega sodišča RS Janez Čebulj je na dnevih javnega prava, ki so pretekli teden potekali v Portorožu, opozoril, da je ustavno sodišče čedalje bolj zatrpáno z zadevami in da bo treba začeti čim prej ukrepati, če bomo hoteli, da bodo zadeve v prihodnje še rešene v razumnem roku. Čebuljevo pobudo je treba vsekakor vzeti resno, saj je treba požar gasiti, še preden se razplamti.

Presekal gordijski voz Predstavnikom zaposlenih in delodajalcev v trgovini je pred kratkim končno uspelo doseči dogovor o odpiralnem času trgovin in s tem presekati gordijski voz, ki je nastal po leta 2003 izvedenem referendumu. Velik del zaslug za slednje ima nedvomno gospodarski minister Andrej Vizjak, ki je že od vsega začetka sprti strani spodbujal k pogajanju in jima pri tem tudi pomagal.

Pravi človek za pravo mesto

Nedvomno bo poslanec Dimitrij Kovačič ugotovil povezave tožilcev s politiko. Vodi namreč parlamentarno preiskovalno komisijo, ta pa je v svojem enoletnem delovanju naletela na več primerov, kjer obstajajo indici za politični pritisk na tožilstva. Kovačič je napovedal, da bo komisija ob koncu mandata verjetno predlagala spremembe kazenske zakonodaje in državnemu tožilstvu naložila, naj sprejme organizacijske ukrepe. V času svojega delovanja je komisija zaslišala 12 prič, med njimi so bili predvsem tožilci, nastopili pa sta tudi priči, ki sta v svojih primerih čutili to povezavo. Zaslišani tožilci so se sklicevali na slab informacijski sistem in reformo tožilstva leta 1995, Kovačič pa meni, da sta to slaba izgovora. Komisija je večkrat naletela na primere, ko tožilec ni začel postopka, čeprav so zanj obstajali vsi elementi, ampak je čakal, dokler zadeva ni zastarala. Primer za to je med

drugim Miran Železnik, vodja gospodarskega oddelka ljubljanskega sodišča, ko je neki priči dejal, da so bili v njegovi zadevi politični pritiski preveliki. Kako se zdaj počuti Zdenka Cerar, podpredsednica LDS, ne vemo, nikakor pa ni prijetno, da njeno delo razkriva politik, kot je Dimitrij Kovačič. V. K.

NAROČILNICA**NAROČILO** (označite z x):

- ☐ **Iz arhivov slovenske politične policije**
☐ Tone Kuntner: **Mati Slovenija**
☐ Dušan S. Lajovic: **Med svobodo in rdečo zvezdo**
☐ Milan Zver: **100 let socialdemokracije**
☐ Albert Svetina: **Od osvobodilnega boja do banditizma**
☐ Janez Janša: **Okopi**
☐ Janez Janša: **Premiki**
☐ Jaklič in Toplak: **Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili**
☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): **Državna ureditev Republike Slovenije**
☐ Jan F. Triska: **Pozabljena fronta prve svetovne vojne**
☐ M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: **Ušli so smrti**
☐ Vasja Klavora: **Predel 1809**
☐ Tomaž Butkovič: **Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogrske**
☐ Jože Dežman: **Moč preživetja**
☐ Jože Hubad: **Dolga slovenska pot v svobodno Evropo**
☐ Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: **Slovenija brez meja**
☐ Jože Dežman, Marjan Linas: **Med kljukastim križem in rdečo zvezdo**
☐ Jože Dežman: **S pravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe**
☐ A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: **Nacistična Avstrija na zatožni klopi**
☐ Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.**
☐ Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.**
☐ Tamara Griesser-Pečar: **Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora**
☐ Eiletz: **Zgodovina neke kolaboracije: Boljševiki in Nemci 1914-1918**
☐ Andrej Rahten: **Pozabljeni slovenski premier**
☐ Dieter Blumenwitz: **Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)**
☐ Vasja Klavora: **Koraki skozi meglo**
☐ Milan Zver: **Demokracija v klasični slovenski politični misli**
☐ Tita Kovač Artemis: **Baron Janez Vajkard Valvasor**
☐ Ive A. Stanič: **V objemu osvoboditeljev**
☐ Jože Zemljič: **Življenje je večna borba**

☐ **Naročam tednik Demokracija**

Naročnino želim plačevati:

- ☐ mesečno* ☐ 4 x letno (9% popust) ☐ 2 x letno (10% popust) ☐ 1 x letno (20% popust)

* Če želite uveljaviti 8% mesečni popust pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

- ☐ upokojenec, ☐ invalid, ☐ brezposeln, ☐ študent ali dijak

5.000,00 SIT / 20,86 EUR
 2.200,00 SIT / 9,18 EUR
 6.200,00 SIT / 25,87 EUR
 2.200,00 SIT / 9,18 EUR
 6.700,00 SIT / 27,95 EUR
 2.200,00 SIT / 9,18 EUR
 2.200,00 SIT / 9,18 EUR
 4.990,00 SIT / 20,82 EUR
 8.500,00 SIT / 35,46 EUR
 5.500,00 SIT / 22,95 EUR
 3.906,00 SIT / 16,29 EUR
 6.727,00 SIT / 28,07 EUR
 5.500,00 SIT / 22,95 EUR
 6.510,00 SIT / 27,16 EUR
 990,00 SIT / 4,13 EUR
 10.850,00 SIT / 45,27 EUR
 4.991,00 SIT / 20,82 EUR
 6.510,00 SIT / 27,16 EUR
 5.300,00 SIT / 22,11 EUR
 1.085,00 SIT / 4,52 EUR
 1.085,00 SIT / 4,52 EUR
 4.449,00 SIT / 18,56 EUR
 6.696,00 SIT / 27,94 EUR
 4.232,00 SIT / 17,65 EUR
 3.840,00 SIT / 16,02 EUR
 6.460,00 SIT / 26,95 EUR
 4.400,00 SIT / 18,36 EUR
 3.000,00 SIT / 12,51 EUR
 2.500,00 SIT / 10,43 EUR
 2.000,00 SIT / 8,34 EUR

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana
ali na faks 01 230 06 61.

Poštino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.

Obvestilo potrošnikom:
 Informativne cene v evrih so preračunane iz tolaških cen po centralnem paritetnem tečaju 1 EUR = 239,64 SIT.

Ob naročilu

2 (dveh) knjig:
 darilo lonček "Demokracija"

3 (treh) knjig:
 darilo lonček + kapa "Demokracija"

4 (štirih) in več knjig:
 darilo lonček + kapa "Demokracija" + knjiga (po našem izboru)

število izvodov: _____

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: ☐ NE ☐ DA ID za DDV: _____

Peter Mankoč

Z VAMI SO VSI VAŠI.

Z UMTS mobiteli, ki vas komaj čakajo v vseh Mobitelovih prodajnih centrih,
so z vami vsi vaši ... filmi, športi, igre in glasba.

Poiščite svoje junake na multimedijem portalu www.planet.si.

Mobitel UMTS

Nova generacija mobilnih telekomunikacij

WWW.MOBITEL.SI

